

2014

Projekt „Instrument Szybkiego Reagowania”

**MIKROEKONOMICZNA OCENA
STOPNIA ZAGROŻENIA FINANSOWEGO
– DZIAŁ 41 PKD – ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE
ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW (2007 – I KW. 2014)
Raport XVI**

**Małopolska Szkoła Administracji Publicznej
Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie
Kraków, grudzień 2014 r.**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

UWAGI WPROWADZAJĄCE	4
A. OGÓLNA SYTUACJA PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁU ROBÓT BUDOWLANYCH ZWIĄZANYCH ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW (2007 – 2013).....	6
1. LICZBA I STRUKTURA SĄDOWYCH POSTĘPOWAŃ UPADŁOŚCIOWYCH (SPU)	6
2. REGIONALNE ZRÓŻNICOWANIE UPADŁOŚCI.....	7
3. KSZTAŁTOWANIE SIĘ ODSETKA UPADŁOŚCI (OU)	10
4. ANALIZA BRANŻOWEGO BAROMETRU UPADŁOŚCI (BBU)	10
5. POTENCJAŁ EKONOMICZNY.....	12
6. EFEKTYWNOŚĆ FUNKCJONOWANIA	15
B. STOPIEŃ ZAGROŻENIA PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁU ROBÓT BUDOWLANYCH ZWIĄZANYCH ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW (2007 – I KW. 2014).....	18
1. ZMIANY STOPNIA ZAGROŻENIA NA POZIOMIE OGÓLNYM.....	18
2. STOPIEŃ ZAGROŻENIA WEDŁUG KLAS WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW	22
3. WZORCE NORMATYWNE STOPNIA ZAGROŻENIA UPADŁOŚCIĄ.....	28
4. RANKING DZIAŁÓW PKD WEDŁUG SYNTETYCZNEJ MIARY OCENY (MSO)	29
C. POTENCJAŁ EKONOMICZNY I WYNIKI PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁU ROBÓT BUDOWLANYCH ZWIĄZANYCH ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW (2007 – I KW. 2014).....	35
1. LICZBA PRACUJĄCYCH	35
2. NAKŁADY INWESTYCYJNE	37
3. WARTOŚĆ AKTYWÓW	39
4. KAPITAŁ WŁASNY.....	41
5. PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY	43
6. WYNIK FINANSOWY NETTO.....	45
7. ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE	47
8. NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE.....	49

D. EFEKTYWNOŚĆ FUNKCJONOWANIA PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁU ROBÓT BUDOWLANYCH ZWIĄZANYCH ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW (2007 – I KW. 2014).....	51
1. WSKAŹNIK OGÓLNEJ SYTUACJI FINANSOWEJ (WOSF).....	51
2. POZIOM ZADŁUŻENIA (WZO)	52
3. ZDOLNOŚĆ OBSŁUGI ZADŁUŻENIA (WZOZ).....	53
4. PŁYNNOŚĆ FINANSOWA (WPB).....	55
5. SPRAWNOŚĆ DZIAŁANIA (CZ, CN, CZKR, CGOT)	56
6. POZIOM RENTOWNOŚCI (ROS, ROA)	60
SŁOWNIK POJĘĆ I TERMINÓW	63
SPIS RYSUNKÓW	68
SPIS TABEL	70

UWAGI WPROWADZAJĄCE

Celem badania kondycji ekonomiczno–finansowej przedsiębiorstw w komponencie mikroekonomicznym Projektu ISR jest ujawnianie symptomów pogarszającej się ich sytuacji ekonomiczno–finansowej, wraz ze wskazaniem wielkości i obszarów zagrożenia upadłością. Identyfikacja stanu przedsiębiorstw prowadzona jest z wykorzystaniem opracowanych w tym celu specyficznych modeli predykcyjnych – wielozmiennych modeli logitowych z oceną prawdopodobieństwa warunkowego. W wyniku ich zastosowania uzyskuje się indywidualne dla każdego przedsiębiorstwa objętego badaniem, ustalone w warunkach bieżącego stanu kondycji ekonomiczno–finansowej, wartości prawdopodobieństw wystąpienia stanu upadłości w perspektywie jednogor.. Agregacja indywidualnych prawdopodobieństw jest podstawą wyznaczenia wartości odsetka upadłości przedsiębiorstw, skalowanego względem liczby sądowych postępowań upadłościowych¹.

Całość prac analitycznych, będących podstawą wnioskowania i budowania ocen, została przeprowadzona z wykorzystaniem specyficznych baz danych, opracowanych i przetwarzanych z zachowaniem zasad tajemnicy statystycznej (dane pierwotne, indywidualne), pochodzących ze statystyki publicznej (GUS w Warszawie) oraz na zbiorach niepublicznych.

Istotną wartością prowadzonego badania jest zbudowanie i wykorzystanie unikatowych w skali kraju modeli regresji logistycznej, których miarą jest stopień zagrożenia upadłością. Miara ta oraz pozostałe stosowane – w postaci odsetka upadłości (OU), branżowego barometru upadłości (BBU) i regionalnego barometru upadłości (RBU) – są sprowadzone do wspólnej podstawy koncepcyjnej. Prezentacja wartości miary stopnia zagrożenia upadłością (MW) oraz odsetka upadłości (OU) dokonywana jest z zastosowaniem przeliczenia na 10.000 przedsiębiorstw (skala ilorazowa).

Dla oceny stopnia zagrożenia upadłością, na poziomie ogółem, rodzajów działalności oraz sekcji PKD, przyjęto trzy jego stopnie: od 0 do 160 – poziom niski (akceptowalny), powyżej 160 do 200 – poziom ostrzegawczy oraz powyżej 200 – poziom wysoki. Prognozowanie wystąpienia sytuacji zagrożenia upadłością objęto zmienne opisujące kondycję ekonomiczno–finansową przedsiębiorstw, wykorzystywane następnie do obliczenia stopnia zagrożenia z użyciem estymowanych modeli predykcyjnych².

---

¹ Zagadnienia te są także przedmiotem omówienia w Załączniku C, zamieszczonym w **Raportach podstawowych** (półrocznych).

² Szczegółowe omówienia, w tym charakterystykę przebiegu oraz konstrukcję metod i narzędzi analitycznych, zawierają opracowania źródłowe w postaci: *Metody i narzędzia monitorowania gospodarki w komponencie mikroekonomicznym* oraz *Raport z oceny stopnia zagrożenia upadłością – komponent mikroekonomiczny, Cykl 1, Raport 1*.

Raport stanowi **kontynuację badania stopnia zagrożenia upadłością** (raport uzupełniający) w ramach komponentu monitorowania Projektu ISR (Raporty kwartalne i półroczne, edycja nr 1–15). Wyróżnionym przekrojem badania są **działy PKD**, a obszarem specyficznym jest **dział PKD 41 – Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków**.

**Zakres, struktura i metody badań objęte bieżącym raportem (Raport 16)
– uwagi porządkujące –**

- podmiot badań: przedsiębiorstwa niefinansowe o liczbie pracujących od 50 osób, które złożyły obowiązkowe sprawozdanie statystyczne (oznaczane jako F–01/–01 oraz F–02 i SP), liczba przedsiębiorstw na koniec II p. 2013r. – 51.269,
- struktura podmiotu badań: klasy wielkości oraz przedmiotu badań: rodzaje działalności, sekcje i działy PKD,
- okres analizy: II p. 2007r. – II p. 2014r. (ujęcie retrospektywne i prospektywne),
- zakres oceny zjawiska upadłości przedsiębiorstw w ujęciu prawnym: liczba, odsetek i rodzaje postępowań, sekcje i działy PKD,
- zakres oceny stopnia zagrożenia finansowego kontynuacji działalności i upadłości przedsiębiorstw: rodzaje działalności, sekcje i działy PKD,
- metoda oceny stopnia zagrożenia finansowego kontynuacji działalności i upadłości przedsiębiorstw – modele predykcyjne (logitowe), wzorce normatywne, syntetyczna miara oceny (MSO).

Powyższe uwagi znajdują swoje rozwinięcie w rozdziale II.1 oraz II.2 „Raport z badań w obszarze mikroekonomicznym”, a także w załączniku C.1 oraz C.2 „Metody analizy stopnia zagrożenia upadłością – uwarunkowania, konstrukcja, interpretacja” zamieszczonym w **Raportach podstawowych** (półrocznych).

Autorzy Raportu:

dr hab. Jarosław Kaczmarek, prof. UEK, Ekspert wiodący ds. analiz mikroekonomicznych³

dr inż. Konrad Kolegowicz, Ekspert ds. przetwarzania danych mikroekonomicznych⁴

dr Paweł Krzemiński, Ekspert ds. analiz mikroekonomicznych⁵

mgr Kamil Fijorek, Ekspert ds. metody i narzędzi monitorowania⁶

³ Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

⁴ Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

⁵ Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

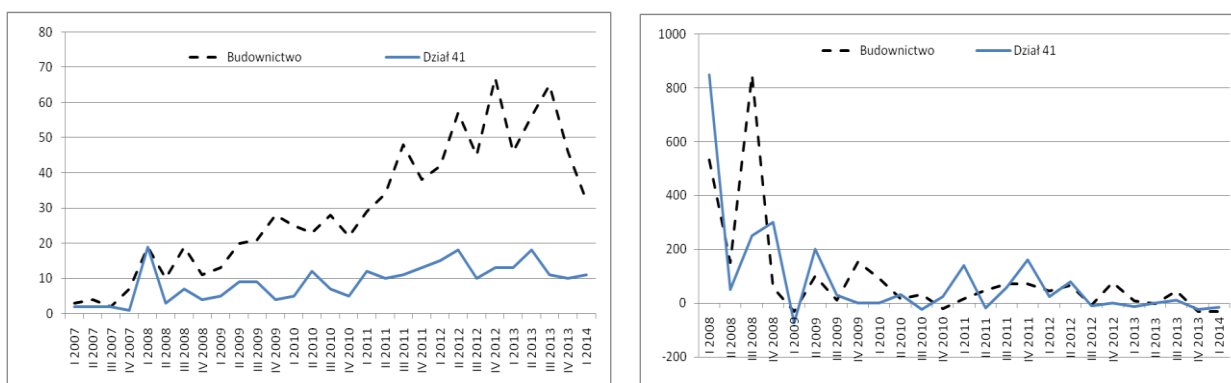
⁶ Katedra Statystyki, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

A. OGÓLNA SYTUACJA PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁU ROBÓT BUDOWLANYCH ZWIĄZANYCH ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW (2007 – 2013)

1. LICZBA I STRUKTURA SĄDOWYCH POSTĘPOWAŃ UPADŁOŚCIOWYCH (SPU)

Analiza liczby ogłoszonych sądowych postępowań upadłościowych (SPU) wskazuje na wysokie ich wartości w budownictwie (sekcja F PKD) szczególnie w 2012r. i 2013r. Począwszy od 2009r. obserwowany jest trend wzrostowy liczby SPU z wyraźnym jego osłabieniem (przełamaniem) w IV kw. 2013r. i I kw. 2014r. Liczba SPU wśród przedsiębiorstw zajmujących się robotami związanymi ze wznoszeniem budynków (dział 41 PKD) kształtowała się na znacząco niższym poziomie, niż miało to miejsce w budownictwie. Najwyższą wartość odnotowano w I kw. 2008r. oraz II kw. 2013r. Wyraźnie słabsza była również tendencja wzrostu liczby SPU w tym dziale PKD, niż miało to miejsce w sekcji budownictwa. Natomiast od III kw. 2013r. w dziale 41 PKD obserwowany jest odwrotny kierunek zmian niż sekcji budownictwa. Analiza tempa zmian liczby SPU wskazuje na ich najwyższe wartości w 2008r., a w kolejnych latach odnotowano spowolnienie tempa, aż do wartości ujemnych od drugiej połowy 2013r. Analiza liczby oraz tempa SPU pozwala na stwierdzenie, że nastąpiło wyraźne przełamanie negatywnego trendu wzrostu.

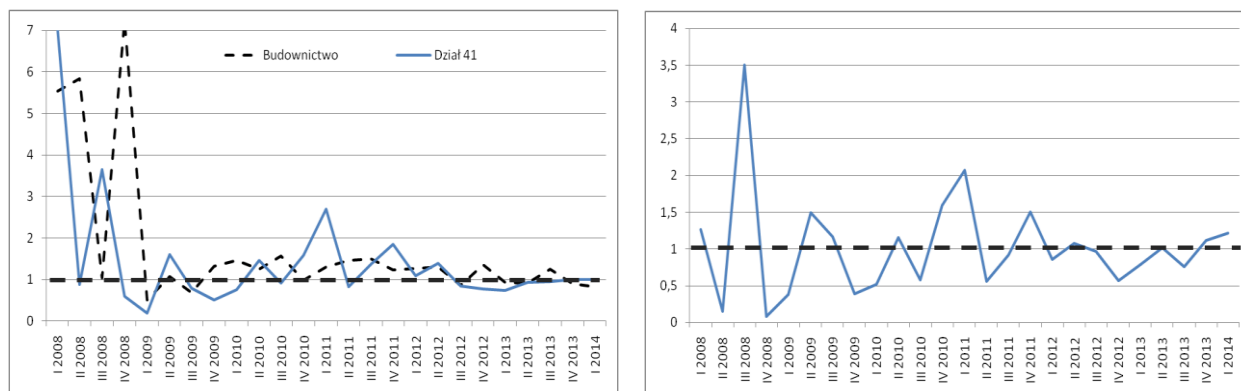
Rysunek 1. Liczba ogłoszonych sądowych postępowań upadłościowych (SPU) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD (panel lewy) oraz tempa ich zmian (panel prawy) w okresie I kw. 2007 r. – I kw. 2014 r.

Źródło: opracowanie własne.

Celem określenia tempa zmian liczby SPU w sekcji F i dziale 41 PKD względem ich liczby w Polsce wykorzystano współczynnik wyprzedzenia (wartości powyżej 1 wskazują na ponadprzeciętną dynamikę zmian). Na podstawie uzyskanych wyników oraz ilustracji graficznych wyodrębnić można okresy, w których dynamika zmian liczby SPU w budownictwie oraz w dziale roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków, była na wyższym poziomie niż liczba SPU ogółem w Polsce.

Rysunek 2 Współczynnik wyprzedzenia dynamiki liczby SPU sekcji F i działu 41 PKD względem dynamiki liczby SPU w Polsce (panel lewy) oraz działu 41 PKD względem sekcji F PKD (panel prawy) w okresie I kw. 2007 r. – I kw. 2014 r.

Źródło: opracowanie własne.

W budownictwie jedynie w pięciu kwartałach dynamika liczby SPU była niższa niż w Polsce. W dziale 41 dynamika liczby SPU również w większości analizowanego okresu kształtowała się na poziomie wyższym niż dynamika w Polsce. W dziale PKD 41 odmiennie, jak miało to miejsce w sekcji F, w dwóch ostatnich kwartałach pomimo niskich wartości liczby SPU wartość dynamiki zmian była na wyższym poziomie, niż wartość dynamiki w Polsce. Sytuację tę potwierdza również wartość współczynnika wyprzedzenia dla działu 41 względem sekcji F PKD. Obserwowana w ostatnich kwartałach poprawa sytuacji w sekcji F, nie pozwala nadal na formowanie optymistycznych prognoz dotyczących trwałej poprawy sytuacji przedsiębiorstw tej sekcji działalności gospodarczej.

2. REGIONALNE ZRÓŻNICOWANIE UPADŁOŚCI

Regionalna analiza upadłości według miast rejestracji i województw mająca na celu wyodrębnienie liczby SPU przedsiębiorstw działu 41 PKD, została przeprowadzona w okresie od I p. 2011r. do I kw. 2014r. Analiza ta pozwoliła na sformułowanie wniosku, że jedynie w dużych miastach odnotowano upadłości we wszystkich podokresach analizy. W nich także liczba SPU w całym okresie analizy była największa. Do miast tych należą: Warszawę, Wrocław oraz Kraków. W pozostałych miastach upadłości ogłaszano sporadycznie i jednostkowo.

Tabela 1 Regionalne zróżnicowanie liczby SPU przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie I p. 2011 – I kw. 2014r.

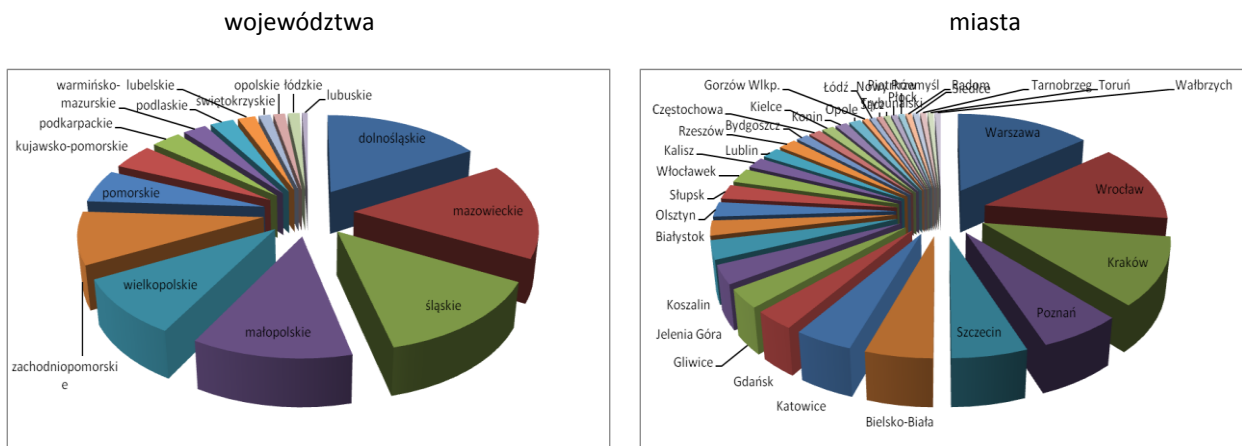
Miasto	I-II 2011	III-IV 2011	I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	III-IV 2013	I 2014
Białystok			2		1	1	
Bielsko-Biała		2	2	1	3		
Bydgoszcz		1				1	
Częstochowa				1		1	
Gdańsk		1		1	2		1
Gliwice	1		1	2		1	
Gorzów Wlkp.						1	
Jelenia Góra		1	1		3		
Kalisz		1	1				1
Katowice	2		2	2		1	
Kielce					1	1	
Konin					1	1	
Koszalin		1	2			1	1
Kraków	2	6	3	2	2	2	1
Lublin			1	1			1
Łódź						1	
Nowy Sącz		1					
Olsztyn		1	2	1			
Opole	1						1
Piotrków Trybunalski			1				
Płock	1						
Poznań	4		2	3		1	
Przemysł					1		
Radom			1				
Rzeszów			1	1		1	
Siedlce				1			
Słupsk		1	2		1		
Szczecin	2	1		1	3		2
Tarnobrzeg	1						
Toruń			1				
Wałbrzych					1		
Warszawa	3	3	4	4	4	4	1
Włocławek	1		1		2		
Wrocław	4	1	3	2	6	3	2
	22	21	33	23	31	21	11

Źródło: opracowanie własne.

Pomimo największej liczby ogłoszonych postępowań upadłościowych w mieście Warszawie, to jednak nie województwo mazowieckie było tym regionem, w którym odnotowano najwięcej SPU. Najwięcej SPU odnotowano bowiem w województwie dolnośląskim (najmniej w lubuskim). Graficzna ilustracja liczby SPU przedstawiona na mapie Polski wskazuje na znacząco większą ich liczbę w zachodniej części kraju.

Rysunek 3. Regionalne zróżnicowanie liczby SPU przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – I kw. 2014r.

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 4. Mapa regionalnego zróżnicowania liczby SPU przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – I kw. 2014 r.

Uwagi: liczba SPU w skali od najniższej (kolor zielony) do najwyższej (kolor czerwony).

Źródło: opracowanie własne.

3. KSZTAŁTOWANIE SIĘ ODSETKA UPADŁOŚCI (OU)

Odsetek upadłości (OU) zdefiniowano jako relację liczby przedsiębiorstw, wobec których ogłoszono sądowe postępowania upadłościowe do liczby przedsiębiorstw ogółem, w ujęciu rocznym, w przeliczeniu na 10.000 przedsiębiorstw.

Analiza zmian wartości OU wskazuje na znacząco wyższy jego poziom w sekcji F niż w dziale 41 PKD. W tym ostatnim wartość OU w analizowanym okresie kształtowała się w zasadzie na niezmiennym poziomie, nie zarysowując żadnych wyraźnych tendencji. W sekcji F sytuacja kształtowała się odmiennie, wykazując silną tendencję wzrostu, która została przełamana dopiero pod koniec 2013r. W sekcji F zmniejszenie OU r/r nastąpiło dopiero w I kw. 2014r., a w dziale 41 od I kw. 2013r., wskazując na poprawę sytuacji w tych przedsiębiorstwach.

Rysunek 5 Wartość odsetka upadłości (OU) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD (panel lewy) oraz tempa jego zmian (panel prawy) w okresie I kw. 2007 r. – I kw. 2014 r.

Źródło: opracowanie własne.

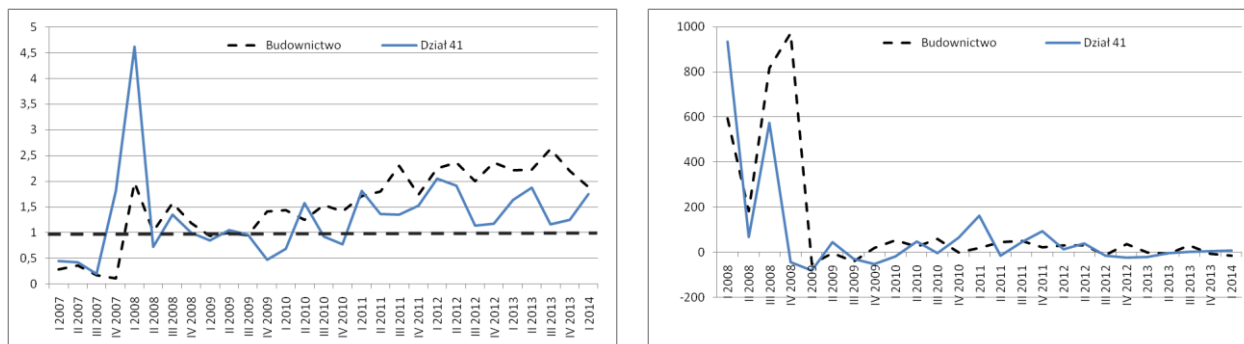
4. ANALIZA BRANŻOWEGO BAROMETRU UPADŁOŚCI (BBU)

Opracowana miara w postaci branżowego barometru upadłości (BBU) służy do określania poziomu natężenia badanego zjawiska w danej sekcji/dziale PKD w relacji do całej gospodarki. Wartości BBU przekraczające 1 oznaczają ponadprzeciętną koncentrację zjawiska w danej sekcji/dziale PKD.

Koncentracja zjawiska upadłości oraz poziom jego natężenia wskazuje na wartości wyższe od 1 w sekcji F (budownictwo) od I kw. 2008r., z wyraźną tendencją wzrostu w okresie analizy. Wśród przedsiębiorstw działu 41 PKD (roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków) od I kw. 2011r. obserwowany był ponadprzeciętny poziom koncentracji zjawiska upadłości. W dziale tym – odwrotnie, niż miało to miejsce w sekcji – od IV kw. 2013r.

obserwowany jest wzrost poziomu koncentracji. Analiza tempa zmian wartości BBU wskazuje na osłabianie dynamiki wzrostu OU w budownictwie (sekcji F) w Polsce.

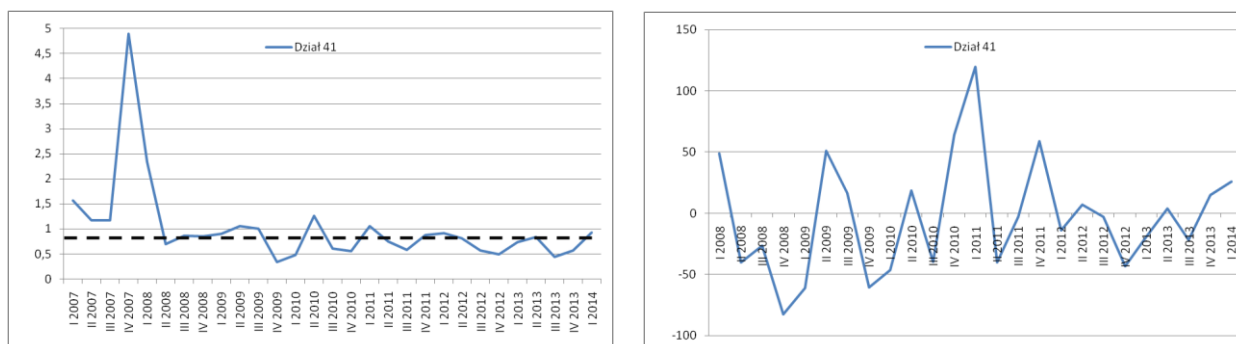
Rysunek 6 Branżowy Barometr Upadłości (BBU) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD (panel lewy) oraz tempa ich zmian (panel prawy) w okresie I kw. 2007 r. – I kw. 2014 r.

Źródło: opracowanie własne.

Analiza koncentracji upadłości przedsiębiorstw działu 41 względem sekcji F PKD z wykorzystaniem BBU pozwoliła zaobserwować, że jedynie do I kw. 2008r. w dziale 41 PKD odnotowano ponadprzeciętny poziom koncentracji. W pozostałych podokresach wartość BBU dla tego działu była na poziomie niższym od 1, wskazują na poniżej przeciętną wartość koncentracji tego zjawiska względem sekcji F. Analiza tempa zmian BBU dla działu 41 PKD wskazuje na jego dużą zmienność, przy jednoczesnym braku wyraźnej i trwałej tendencji.

Rysunek 7 Branżowy Barometr Upadłości (BBU) przedsiębiorstw działu 41 PKD (panel lewy) oraz tempo jego zmian (panel prawy) w okresie I kw. 2007 r. – I kw. 2014 r. (sekcja F PKD jako podstawa odniesienia)

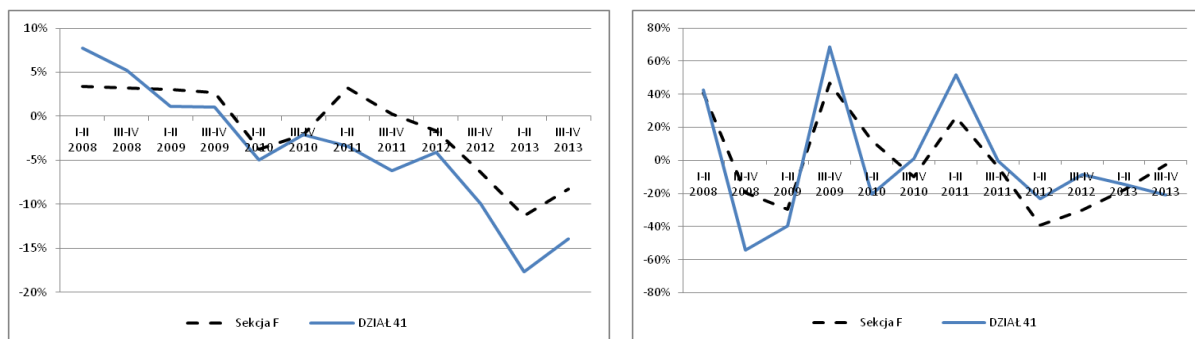
Źródło: opracowanie własne.

5. POTENCJAŁ EKONOMICZNY

W okresie od I p. 2008r. do II p. 2009r. – zarówno w sekcji F, jak i dziale 41 PKD – obserwowane było dodatnie tempo zmian r/r **liczby pracujących** (wzrost). Począwszy od I p. 2010r. zauważalne było z kolei zmniejszanie liczby pracujących, przy czym w dziale 41 odmiennie niż w sekcji F, sytuacja ta była mniej korzystna – tendencja zmian była bowiem intensywniejsza i utrzymywała się już od I p. 2010r. do II p. 2013r. W sekcji F po okresie zmniejszania liczby pracujących, w I i II p. 2010r. nastąpił ich wzrost w I i II p. 2011r., a ponowne zmniejszanie zatrudnienia odnotowywano od I p. 2012r. do II p. 2012r – zmiany niekorzystne.

Porównując tempo zmian wartości **nakładów inwestycyjnych** działu 41 na tle sekcji F PKD, zauważyć można podobną tendencję zmian w zakresie ponoszonych nakładów inwestycyjnych. Wskazać należy jednak, że tempo przyrostu wartości nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach działu 41 w porównaniu z sekcją F PKD było wyższe, co świadczy o silnym oddziaływaniu tego na potencjał ekonomiczny sekcji. Zarówno w II p. 2008r. i I p. 2009r., a także w okresie od II p. 2011r. do II p. 2013r. odnotowywana jest coraz mniejsza skłonność do inwestowania w sekcji F, a w tym przedsiębiorstwach działu 41 PKD – sytuacja niekorzystna.

Rysunek 8 Tempo zmian liczby pracujących (panel lewy) oraz nakładów inwestycyjnych (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.

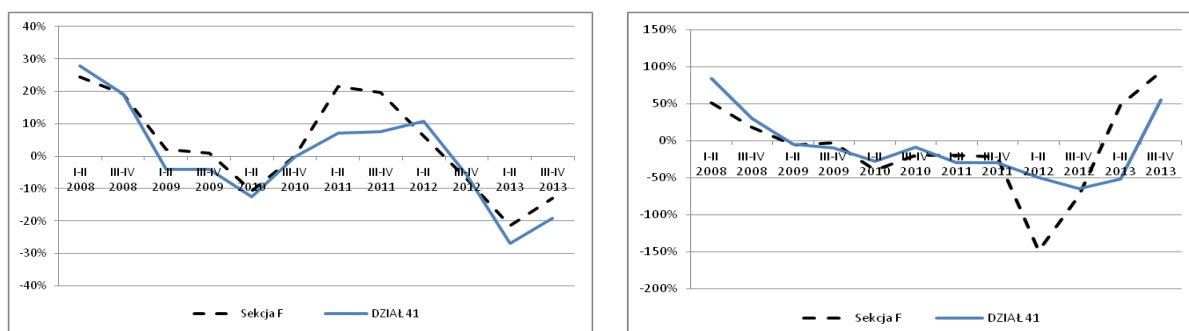

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze **przychodów ze sprzedaży** negatywne skutki kryzysu finansowego z 2008r. przedsiębiorstwa działu 41 PKD odczuły najszybciej i najdłużej w porównaniu do sekcji budownictwa. Ujemne tempo zmian r/r wartości przychodów (zmniejszenie przychodów ze sprzedaży) w tym dziale wystąpiło najwcześniej i trwało najdłużej, bo od I p. 2009r. do II p. 2010r. (w sekcji F jedynie w I p. 2010r). Dodatkowo tempo zmian r/r wartości przychodów ze sprzedaży dla sekcji F odnotowywane było od II p. 2010r. do I p. 2012r. i było wyższe w porównaniu do przedsiębiorstw działu 41, dla których wzrost przychodów zauważalny był dopiero od I p. 2011r. do I p. 2012r. Począwszy od II p. 2012r. do II p. 2013r. w sekcji F i dziale 41 PKD zaznaczyła się tendencja malejąca wartości przychodów – zmiany niekorzystne.

Przedsiębiorstwa sekcji budownictwa, jak i działu robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków, charakteryzowały się podobną tendencją zmian r/r wartości **wyniku finansowego netto**. Negatywna tendencja zmniejszania r/r wartości wyniku finansowego netto począwszy od I p. 2009r., w przypadku przedsiębiorstw działu 41 PKD trwała dłużej, tj. do I p. 2013r., a w sekcji F do II p. 2012r. Również odnotowane w II p. 2013r. dodatkowo tempo zmian r/r wartości wyniku finansowego netto w dziale 41 było o połowę mniejsze w porównaniu z przyrostem wyniku finansowego netto, jaki miał miejsce w sekcji F.

Rysunek 9 Tempo zmian wartości przychodów ze sprzedaży (panel lewy) oraz wyniku finansowego netto (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.

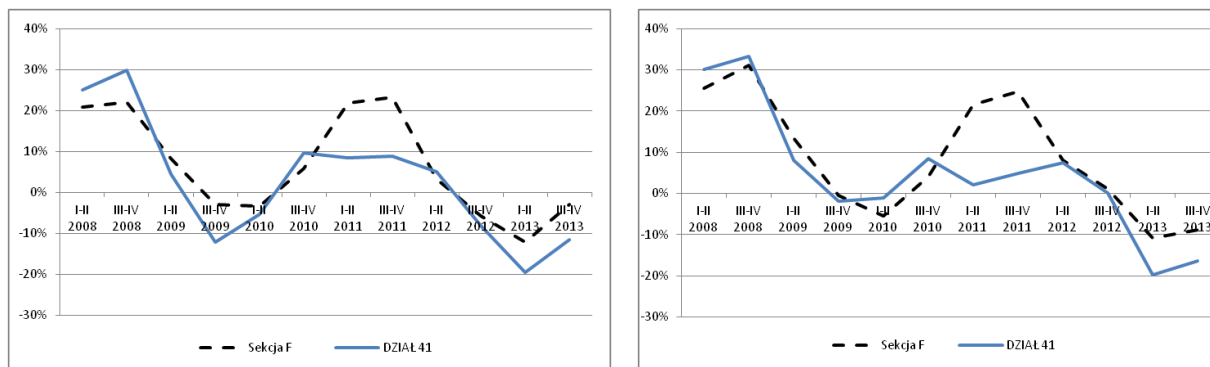

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku **należności i roszczeń krótkoterminowych** wzrost r/r ich wartości zarówno dla przedsiębiorstw działu 41, jak i sekcji F obserwowany był od I p. 2008r. do I p. 2009r. oraz od II p. 2010r. do I p. 2012r. Dla przedsiębiorstw działu 41 tempo zmian r/r wartości należności we wskazanych wyżej podokresach było zdecydowanie niższe, natomiast w podokresach z występującą tendencją malejącą wartości należności (II p. 2009r., I p. 2010r. oraz I p. 2012r. – II p. 2013r.), ujemne tempo zmian tych wartości dla przedsiębiorstw działu 41 było dwukrotnie większe w porównaniu do sekcji F – zmiany negatywne.

Podobne, jak w przypadku należności, odnotowywane były zmiany r/r w zakresie **zobowiązań krótkoterminowych**. Wzrost ich wartości zarówno dla przedsiębiorstw sekcji F i działu PKD 41 występował w okresie od I p. 2008r. do I p. 2009r. włącznie, a od II p. 2009r. do I p. 2010r. nieznaczne ich zmniejszenie. Począwszy od II p. 2010r. do II p. 2012r. ponownie zauważalna była tendencja rosnąca zobowiązań krótkoterminowych, przy czym dla działu 41 wzrost ten był zdecydowanie mniejszy w porównaniu z sekcją F, a w I i II p. 2013r. w których odnotowywane było zmniejszanie wartości zobowiązań – dwukrotnie większe zmniejszenie tej wartości – co świadczy o większym stopniu zmniejszenia dostępności tych źródeł finansowania działalności dla przedsiębiorstw działu 41. Wskazuje to na większą wrażliwość i podatność przedsiębiorstw tego działu w porównaniu z sekcją budownictwa, na występujące zmiany w gospodarce, w szczególności te o charakterze negatywnym.

Rysunek 10 Tempo zmian wartości należności krótkoterminowych (panel lewy) oraz zobowiązań krótkoterminowych (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

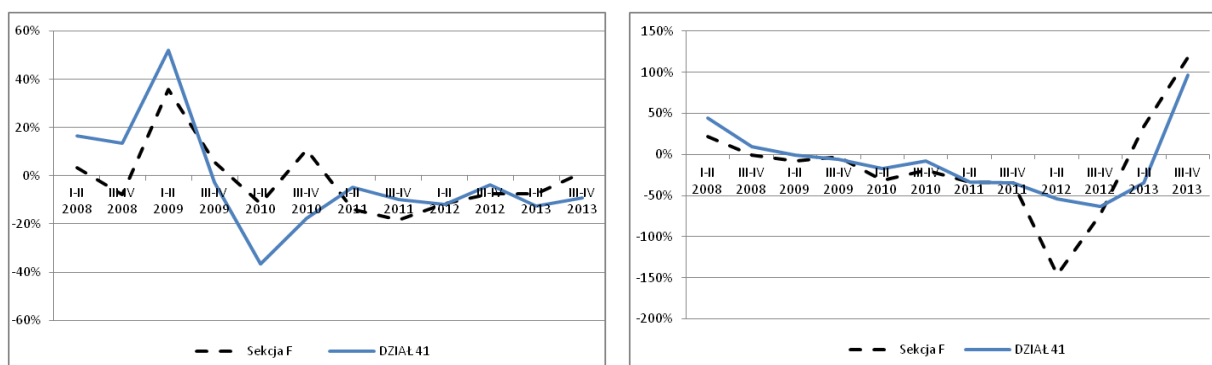
6. EFEKTYWNOŚĆ FUNKCJONOWANIA

Na podstawie wyników analizy kształtowania się wartości podstawowych grup wskaźników ekonomiczno–finansowych dokonano oceny sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw działu 41 oraz sekcji F, z odniesieniem do wartości okresu poprzedniego.

Dla przedsiębiorstw działu 41 wartości **wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej** (WOSF) w całym okresie objętym analizą przyjmowały poziomy większe od 1,0 i były zdecydowanie wyższe w porównaniu do przedsiębiorstw sekcji F, dla których wartości te w I p. 2007r. oraz okresie od II p. 2011r. do II p. 2013r. przyjmowały poziomy niższe od 1,0. Dodatkowo tempo zmian r/r wartości WOSF dla przedsiębiorstw działu 41 występowało jednak tylko w okresie od I p. 2008r. do I p. 2009r., natomiast dla przedsiębiorstw sekcji F w I p. 2008r., I i II p. 2009r., II p. 2010r. oraz II p. 2013r. – co oznaczało pogorszenie sytuacji ekonomiczno–finansowej przedsiębiorstw działu 41 w większym stopniu i w dłuższym czasie niż miało to miejsce w sekcji budownictwa.

Zarówno przedsiębiorstwa działu 41, jak i sekcji F PKD na skutek kryzysu finansowego z 2008r. odnotowały pogorszenie **rentowności sprzedaży** zasadniczo w całym okresie analizy. W przypadku przedsiębiorstw działu 41 miało to miejsce w okresie od I p. 2009r. do I p. 2013r., a w przypadku sekcji F już od II p. 2008r. do II p. 2012r. Przełamanie tej niekorzystnej tendencji zmian (wzrost rentowności sprzedaży) dla sekcji F wystąpiło w I i II p. 2013r., a dla przedsiębiorstw działu 41 dopiero w II p. 2013r. – zmiany niekorzystne w tym obszarze.

Rysunek 11 Tempo zmian wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (panel lewy) oraz rentowności sprzedaży (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.

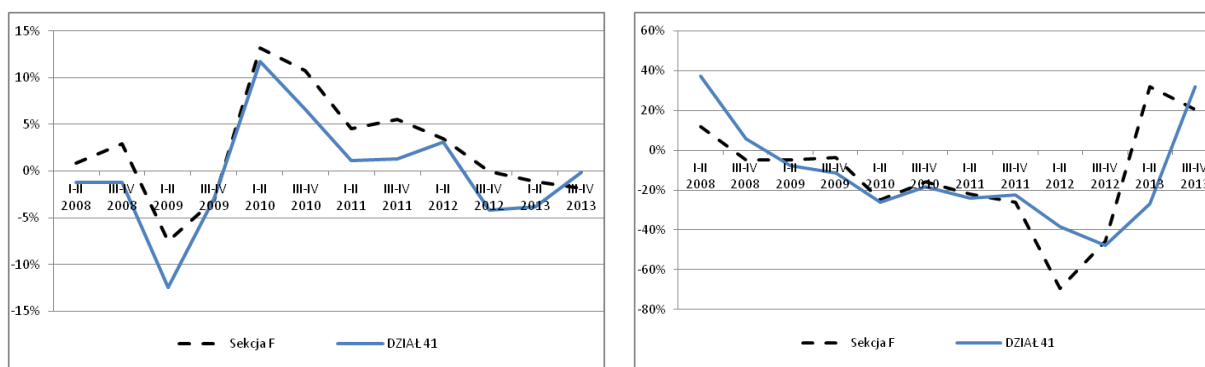

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku przedsiębiorstw działu 41 zmniejszenie **stopnia zadłużenia** odnotowywane było od I p. 2008r. do II p. 2008r., natomiast w przypadku przedsiębiorstw sekcji F jedynie w I i II p. 2008r. W okresie od I p. 2010r. do I p. 2012r. zarówno przedsiębiorstwa działu 41, jak sekcji F PKD odnotowywały wzrost poziomu zadłużenia ogółem, przy czym należy wskazać tempo zmian r/r wartości WZO w przypadku przedsiębiorstw działu było zdecydowanie mniejsze w porównaniu z sekcją F, co może świadczyć o mniejszych możliwościach przedsiębiorstw działu robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków do zadłużania się (finansowania działalności kapitałem obcym). W okresie od II p. 2012r. do II p. 2013r. poziom zadłużenia przedsiębiorstw działu i sekcji F PKD wykazywał tendencję malejącą.

Ze zmianami poziomu zadłużenia ogółem współwystępowały zmiany **zdolności do obsługi zadłużenia** (WZOZ). Należy jednak dodać, że zarówno w przypadku przedsiębiorstw działu 41 oraz sekcji F, wraz ze wzrostem poziomu zadłużenia – zdolność do jego obsługi malała, co wynikało przede wszystkim ze zmniejszania w badanym okresie wartości wyniku finansowego netto i poziomu rentowności tych przedsiębiorstw – zmiany niekorzystne. Dopiero w I i II p. 2013r. – dla przedsiębiorstw sekcji F, a dla przedsiębiorstw działu 41 PKD w II p. 2013r. – odnotowano wzrost zdolności do obsługi zadłużenia, co spowodowane było łącznie poprzez zmniejszenie zadłużenia ogółem i wzrost wartości wyniku finansowego netto tych przedsiębiorstw.

Rysunek 12 Tempo zmian wskaźnika zadłużenia ogółem (panel lewy) oraz zdolności obsługi zadłużenia (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w Polsce w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.

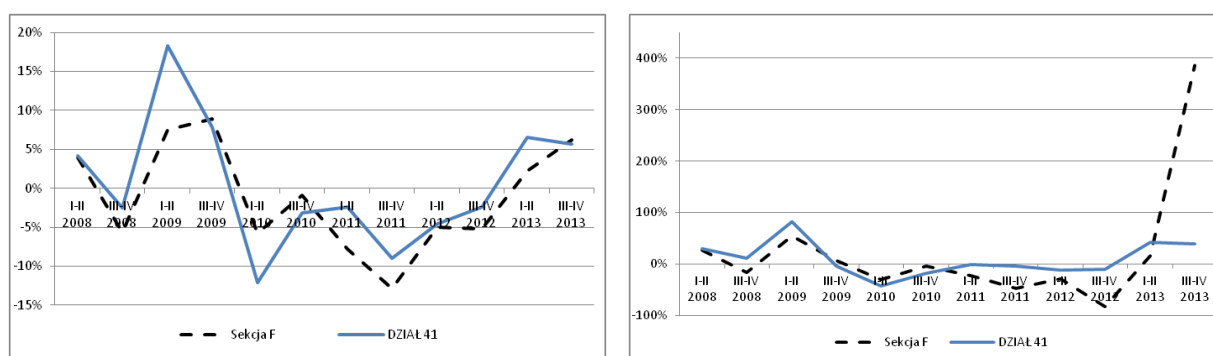
Źródło: opracowanie własne.

W obszarze **wskaźnika płynności bieżącej** (WPB) do II p. 2009 r. zarówno w dziale 41, jak i sekcji F PKD odnotowywany był jego wzrost (z wyjątkiem II p. 2008r.). Pogorszenie sytuacji zauważalne było w okresie od I p. 2010r. do II p. 2012r. Należy jednak wskazać, że dla obu grup przedsiębiorstw, wartości wskaźnika przyjmowały pożądany ich poziom – oscylując dla przedsiębiorstw działu 41 wokół wartości 1,8, natomiast dla sekcji F wokół 1,5. Wzrost stopnia płynności bieżącej, a więc zdolności do bieżącego regulowania zobowiązań bieżących wystąpił w I i II p. 2013r. zarówno dla przedsiębiorstw działu 41, jak i sekcji F PKD.

Analizując tempo zmian r/r wartości **wskaźnika cyklu gotówki w dniach** (CGOT) do I p. 2009r. dla przedsiębiorstw działu 41 oraz do II p. 2009r. dla sekcji F, odnotowywane było dodatnie tempo zmian r/r wartości CGOT (wydłużanie czasu oczekiwania na gotówkę). W obydwu przypadkach spowodowane to było wydłużaniem cyklu zapasów (CZ) i należności (CN), przy jednoczesnym wydłużaniu terminów spłaty zobowiązań krótkoterminowych (CZKR) – zmiany niekorzystne. W okresie od II p. 2009r. do II p. 2012r. dla przedsiębiorstw działu 41, oraz w okresie od I p. 2010r. do II p. 2012r. dla przedsiębiorstw sekcji F – odnotowywane było ujemne tempo zmian wartości CGOT, a więc skracanie czasu oczekiwania na gotówkę. Efekt ten był skutkiem w dziale 41 i sekcji F PKD skracania cyklu zapasów (CZ), jednak przy wydłużających się nadal terminach spływu należności (CN), co przedsiębiorstwa kompensowały poprzez wydłużanie terminów spłaty zobowiązań krótkoterminowych (CZKR) – sytuacja niekorzystna. Jedynie w przypadku przedsiębiorstw działu 41 w okresie od I p. 2011r. do I p. 2012r. nieznacznemu skróceniu uległ cykl zobowiązań krótkoterminowych (CZKR). W I i II p. 2013r. czas oczekiwania na gotówkę przedsiębiorstw działu 41 i sekcji F ponownie wydłużył się (zmiany niekorzystne) w wyniku wydłużenia cyklu zapasów (CZ) i należności (CN), czego już nie skompensowało wydłużanie terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (CZKR) – stanowi to podstawę do negatywnej oceny.

Rysunek 13 Tempo zmian wskaźnika płynności bieżącej (panel lewy) oraz cyklu gotówki w dniach (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.

Źródło: opracowanie własne.

B. STOPIEŃ ZAGROŻENIA PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁU ROBÓT BUDOWLANYCH ZWIĄZANYCH ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW (2007 – I KW. 2014)

1. ZMIANY STOPNIA ZAGROŻENIA NA POZIOMIE OGÓLNYM

Ocena stopnia zagrożenia finansowego kontynuacji działalności i upadłości przedsiębiorstw w ujęciu działów PKD przeprowadzona została z uwzględnieniem kryterium klasy ich wielkości (małe, średnie, duże) oraz objęta trzy etapy: analiza wielkości, struktury, dynamiki stopnia zagrożenia oraz jego statystyk opisowych wraz z prognozami, przyporządkowanie wzorców normatywnych (ocena ponadprzeciętności stopnia zagrożenia względem liczby pracujących), utworzenie listy rankingowej działów PKD z wykorzystaniem syntetycznej miary oceny (MSO).

Rysunek 14 Kształtowanie się stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw sekcji F oraz działu 41 PKD (panel lewy) oraz tempa jego zmian (panel prawy) w okresie I p. 2007 r. – II p. 2014r.

Źródło: opracowanie własne.

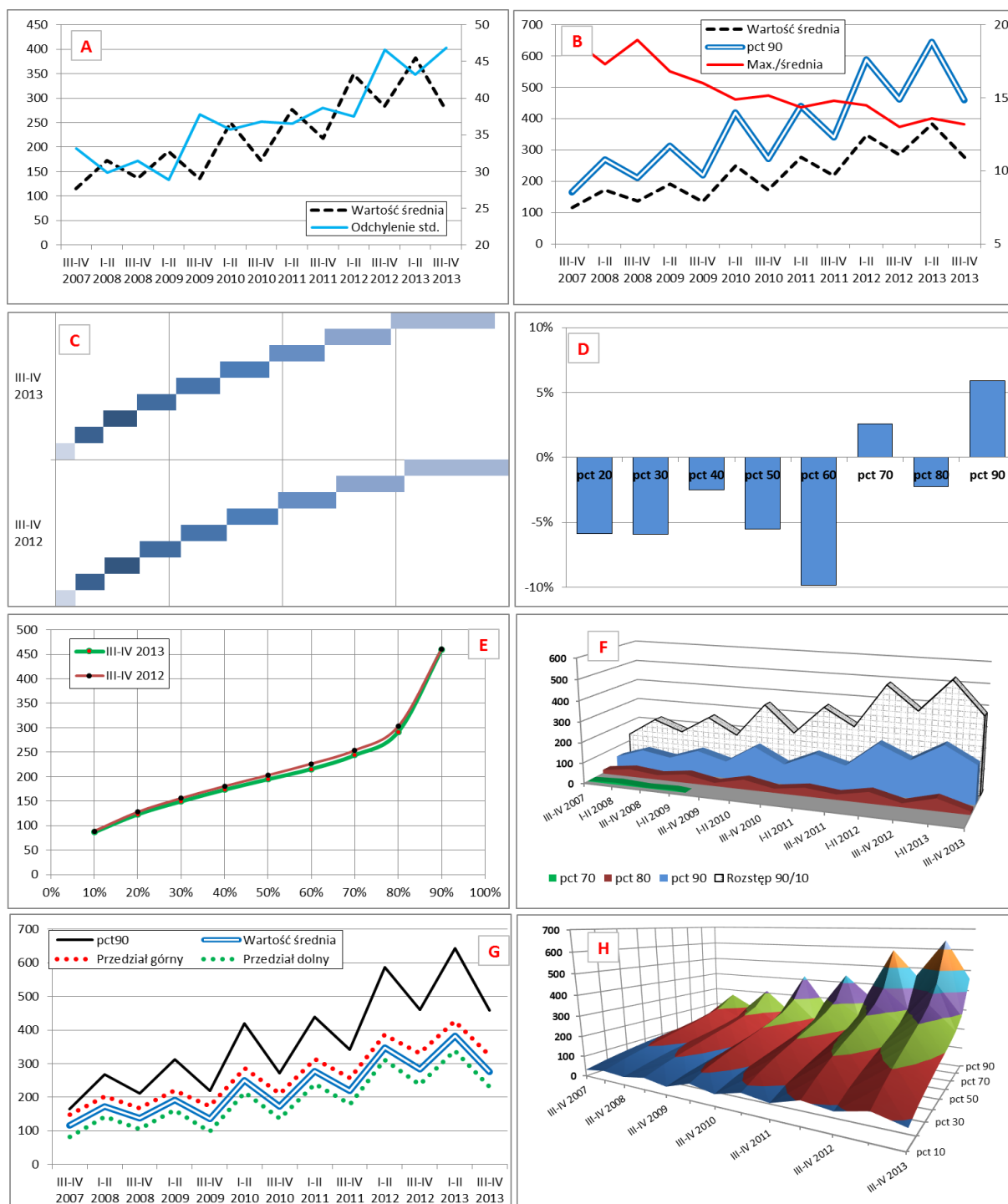
Przetawione wyniki analizy wskazują na wyraźne trendy wzrostu stopnia zagrożenia upadłością do I p. 2013r. zarówno w sekcji F, jak i w dziale 41 PKD. Warty m zauważenia jest fakt wykazywania znacznie wyższych poziomów stopnia zagrożenia w sekcji F (budownictwie), niż w przedsiębiorstwach działu 41 (roboty budowlane związane ze

wznoszeniem budynków). W obu analizowanych grupach od II p. 2013r. odnotowano zmniejszenie stopnia zagrożenia, a tempo zmian r/r kształtowało się poniżej zera. Pozwala to na sformułowanie wniosku, że obserwowane jest przełamanie w tym okresie dotychczasowego trendu wzrostowego. Najwyższe wartości stopnia zagrożenia dla sekcji F, jak i działu 41 PKD odnotowano w I p. 2013r., natomiast najwyższą wartość wskaźnika tempa zmian r/r w I p. 2010r. Sporządzone prognozy – bazujące na oczekiwanych w perspektywie rocznej wartościach zmiennych kształtujących stopień zagrożenia – wskazują na zmniejszenie się jego poziomu w II p. 2014r. w sekcji F oraz utrzymanie się wartości stopnia zagrożenia w dziale 41 PKD do końca 2014r., na poziomie z II p. 2013r.

Analiza **statystyk opisowych** wartości stopnia zagrożenia przedsiębiorstw **sekcji F** wskazuje, że jego średnia wartość w II p. 2013r. wyniosła 275,8 i zmniejszyła się o 2,9% r/r. Wartość dziewiątego decyla stopnia zagrożenia w II p. 2013 r. wyniosła 459, podczas gdy w II p. 2012r. wynosiła 461 (zmniejszenie o 0,4% r/r). Analiza rozkładu decylowego dla przedsiębiorstw sekcji F wskazuje na wysokie wartości decyla ósmego oraz dziewiątego, które w znacznej mierze przyczyniły się do ukształtowania również wysokiej wartości średniej zlokalizowanej między decylem siódmym i ósmym. Rozpiętość między decylem dziewiątym, a pierwszym pozostała na podobnym poziomie (371,7 w II p. 2012r., 372,5 w II p. 2013r.), natomiast odchylenie standardowe cechowało się silną tendencją wzrostową, a jego wartości korelowały z poziomami średniej wartości stopnia zagrożenia (współczynnik korelacji liniowej $r=0,61$). Okresom zwiększonego zagrożenia (mierzonego średnią) towarzyszyło także większe zróżnicowanie zagrożenia poszczególnych przedsiębiorstw sekcji F.

Ocena **statystyk opisowych** stopnia zagrożenia przedsiębiorstw **działu 41 PKD** wskazuje, że jego średnia wartość w II p. 2013r. wyniosła 274,0 i zmniejszyła się o 4,1% r/r. Zauważyć można, że zagrożenie upadłością przedsiębiorstw działu PKD 41, w porównaniu do przedsiębiorstw budowlanych ogółem (sekcji F), charakteryzowało się silniejszym spadkiem średniego poziomu zagrożenia (4,1% r/r względem 2,9% r/r). Wartość dziewiątego decyla stopnia zagrożenia upadłością w II p. 2013 r. wyniosła 478,7, podczas gdy w II p. 2012r. wynosiła 472,9 (wzrost o 1,2% r/r). Rozpiętość między decylem dziewiątym, a pierwszym wzrosła o 2,4% (379 w II p. 2012r., 388 w II p. 2013r.). Odchylenie standardowe stopnia zagrożenia dla przedsiębiorstw z działu PKD 41 ogółem wykazywało się silną tendencją wzrostową w badanym okresie i jego wartości silnie korelowały z poziomami średniej wartości stopnia zagrożenia (współczynnik korelacji liniowej $r=0,67$).

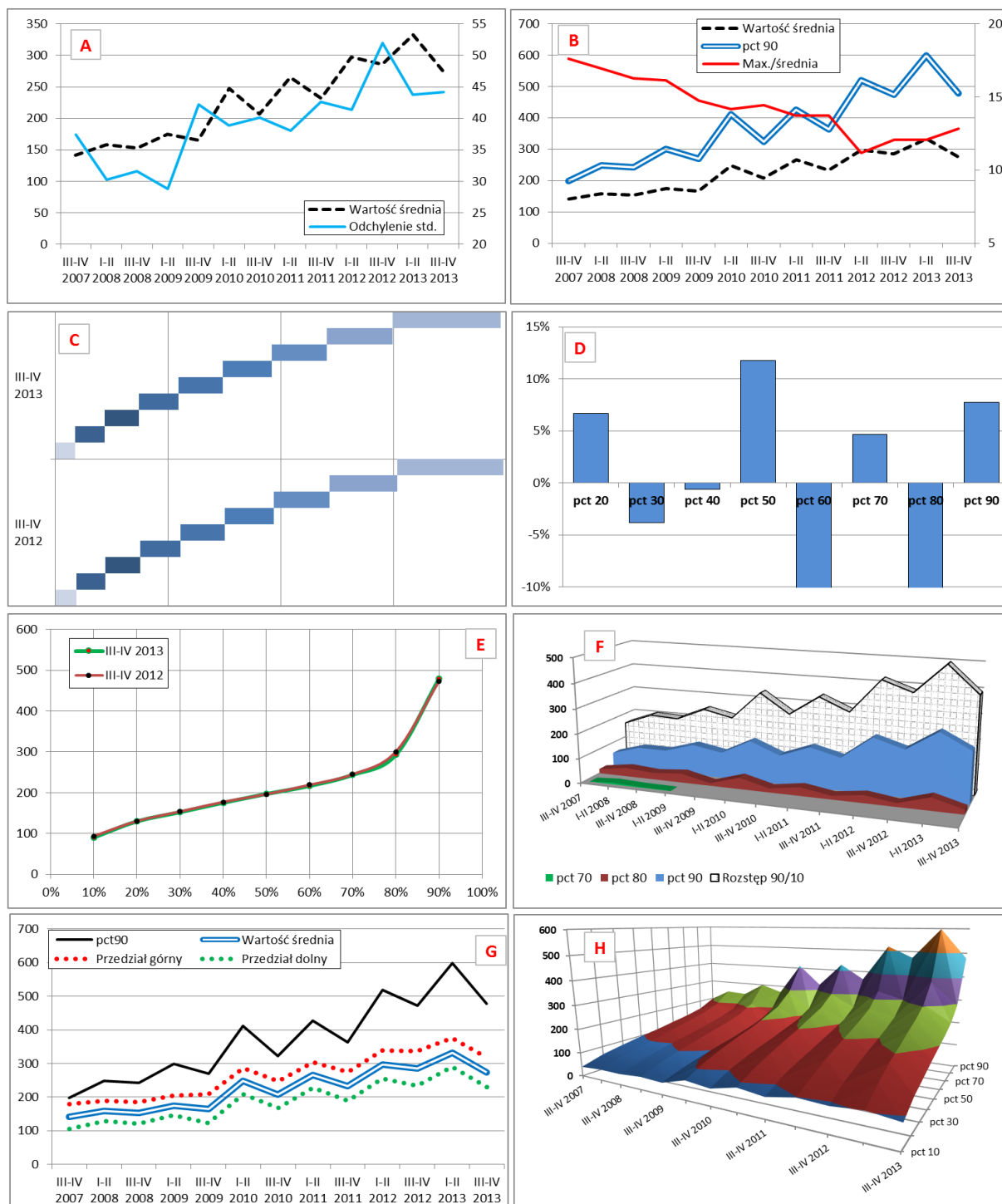
Rysunek 15 Statystyki opisowe stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw sekcji F PKD w okresie II p. 2007 r. – II p. 2013 r.

Uwagi: A – szereg czasowy wartości średniej i odchylenia standardowego, B – szereg czasowy wartości średniej, decyla dziewiątego oraz relacji maksimum do wartości średniej, C – wartości decyli dla dwóch okresów porównawczych, D – zmiana rozstępów międzydecylowych dla dwóch okresów porównawczych, E – dystrybuanta rozkładu dla dwóch okresów porównawczych, F – szereg czasowy odchyleń dodatnich decyli od średniej oraz szereg rozstępów między decylem dziewiątym a pierwszym, G – szereg czasowy wartości średniej, przedziału górnego (średnia + odch. std.) i dolnego (średnia – odch. std.) oraz decyla dziewiątego, H – szereg czasowy rozkładu decylowego.

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 16 Statystyki opisowe stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw budowlanych działu 41 PKD w okresie II p. 2007 r. – II p. 2013 r.

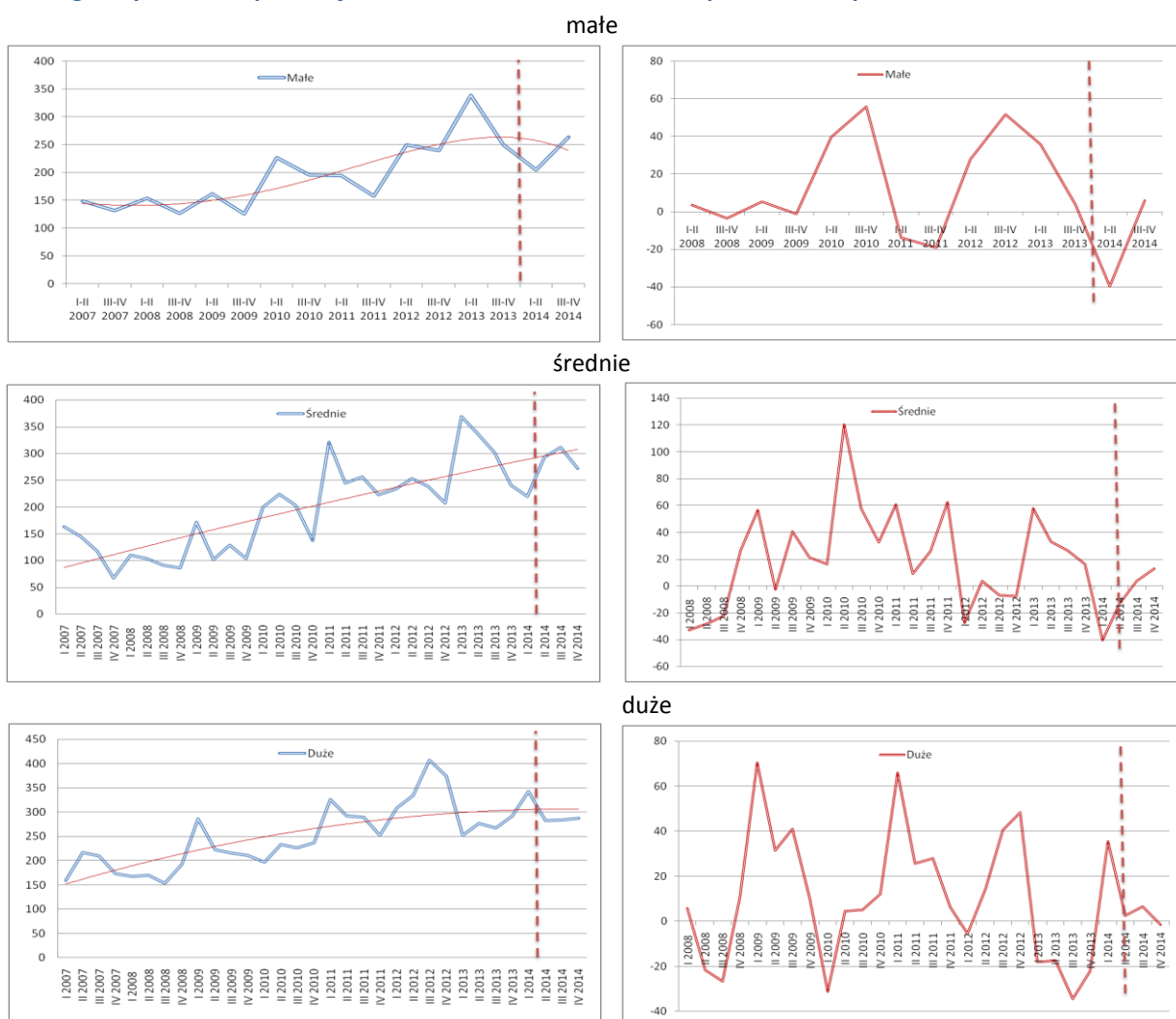
Uwagi: A – szereg czasowy wartości średniej i odchylenia standardowego, B – szereg czasowy wartości średniej, decyla dziewiątego oraz relacji maksimum do wartości średniej, C – wartości decyli dla dwóch okresów porównawczych, D – zmiana rozstępów międzydecylowych dla dwóch okresów porównawczych, E – dystrybuanta rozkładu dla dwóch okresów porównawczych, F – szereg czasowy odchyżeń dodatnich decyli od średniej oraz szereg rozstępu między decylem dziewiątym a pierwszym, G – szereg czasowy wartości średniej, przedziału górnego (średnia + odch. std.) i dolnego (średnia – odch. std.) oraz decyla dziewiątego, H – szereg czasowy rozkładu decylowego.

Źródło: opracowanie własne.

2. STOPIEŃ ZAGROŻENIA WEDŁUG KLAS WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW

Analiza zróżnicowania stopnia zagrożenia przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas ich wielkości, wskazuje na jego najwyższy poziom w dużych przedsiębiorstwach. We wszystkich klasach wielkości obserwowany był trend wzrostowy, przy czym najsilniejszy obserwowany był w średnich przedsiębiorstwach. W małych przedsiębiorstwach obserwowane jest przełamanie trendu wzrostowego, wskazujące na poprawę sytuacji w tej klasie przedsiębiorstw. W dużych przedsiębiorstwach następowało powolne wygaszenie (spowolnienie) trendu wzrostu, lecz bez jednoznacznych oznak przełamania negatywnego kierunku. Analiza tempa zmian we wszystkich klasach wielkości przedsiębiorstw działu 41 PKD wskazuje na spowolnienie tempa wzrostu, także w okresach objętych prognozą (prognozowanie zmiennych modelowych).

Rysunek 17 Analiza stopnia zagrożenia upadłością (panel lewy) oraz tempa jego zmian r/r (panel prawy) według klasy wielkości przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.

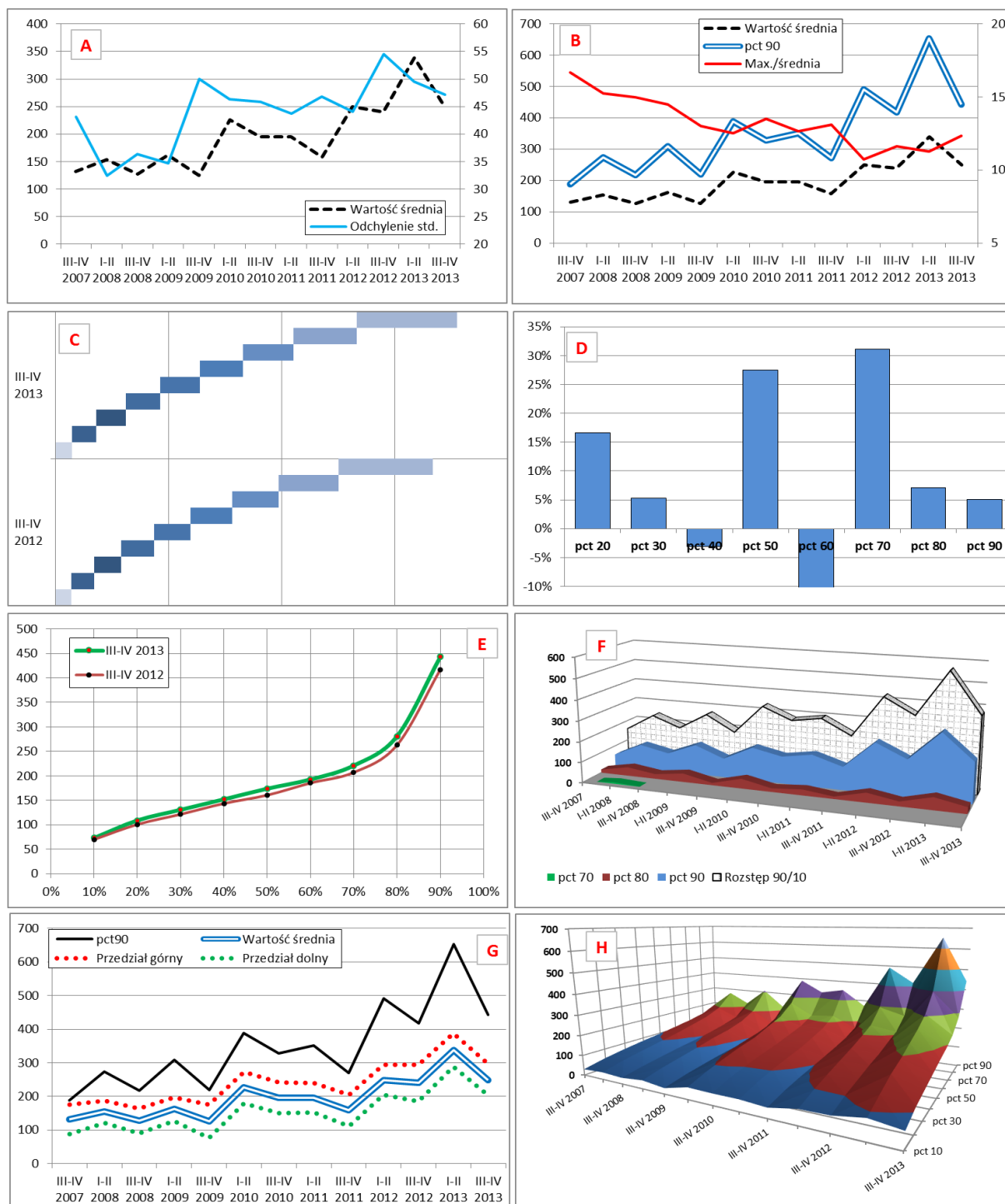
Źródło: opracowanie własne.

Średnia wartość stopnia zagrożenia dla **małych przedsiębiorstw** działu 41 PKD w II p. 2013 r. wyniosła 249,2 i wzrosła o 3,8% r/r. Wartość dziewiątego decyla stopnia zagrożenia w II p. 2013r. wyniosła 442,9, podczas gdy w II p. 2012r. wynosiła 417,1 (wzrost o 6,2% r/r). Rozpiętość między decylem dziewiątym a pierwszym wzrosła o 6,6% (347 w II p. 2012r., 370 w II p. 2013r.). Odchylenie standardowe stopnia zagrożenia dla przedsiębiorstw małych wykazywało się silną tendencją wzrostową w badanym okresie i jego wartości w wyraźny sposób były skorelowane z poziomami średniej wartości stopnia zagrożenia (współczynnik korelacji liniowej $r=0,49$).

Średnia wartość stopnia zagrożenia dla **średnich przedsiębiorstw** działu 41 PKD w IV kw. 2013r. wyniosła 240,1 i wzrosła o 16,4% r/r. Wartość dziewiątego decyla stopnia zagrożenia w IV kw. 2013r. wyniosła 327,3, podczas gdy w IV kw. 2012r. wynosiła 297,2 (wzrost o 10,1% r/r). Rozpiętość między decylem dziewiątym a pierwszym wzrosła o 6,8% (210 w IV kw. 2012r., 224 w IV kw. 2013r.). Odchylenie standardowe stopnia zagrożenia dla przedsiębiorstw średnich wykazywało się zauważalną tendencją wzrostową w badanym okresie i jego wartości w słaby sposób korelowały z poziomami średniej wartości stopnia zagrożenia (współczynnik korelacji liniowej $r=0,14$).

Średnia wartość stopnia zagrożenia dla **dużych przedsiębiorstw** działu 41 PKD w IV kw. 2013r. wyniosła 291,8 i zmalała o 22,1% r/r. Wartość dziewiątego decyla stopnia zagrożenia w IV kw. 2013r. wyniosła 414,1, podczas gdy w IV kw. 2012r. wynosiła 613,9 (zmniejszenie o 32,5% r/r). Rozpiętość między decylem dziewiątym a pierwszym zmalała o 35,1% (395 w IV kw. 2012r., 257 w IV kw. 2013r.). Odchylenie standardowe stopnia zagrożenia dla przedsiębiorstw dużych wykazywało się zauważalną tendencją wzrostową w badanym okresie i jego wartości w słaby sposób korelowały z poziomami średniej wartości stopnia zagrożenia (współczynnik korelacji liniowej $r=0,28$).

Rysunek 18 Statystyki opisowe stopnia zagrożenia upadłością małych przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie II p. 2007 r. – II p. 2013 r.

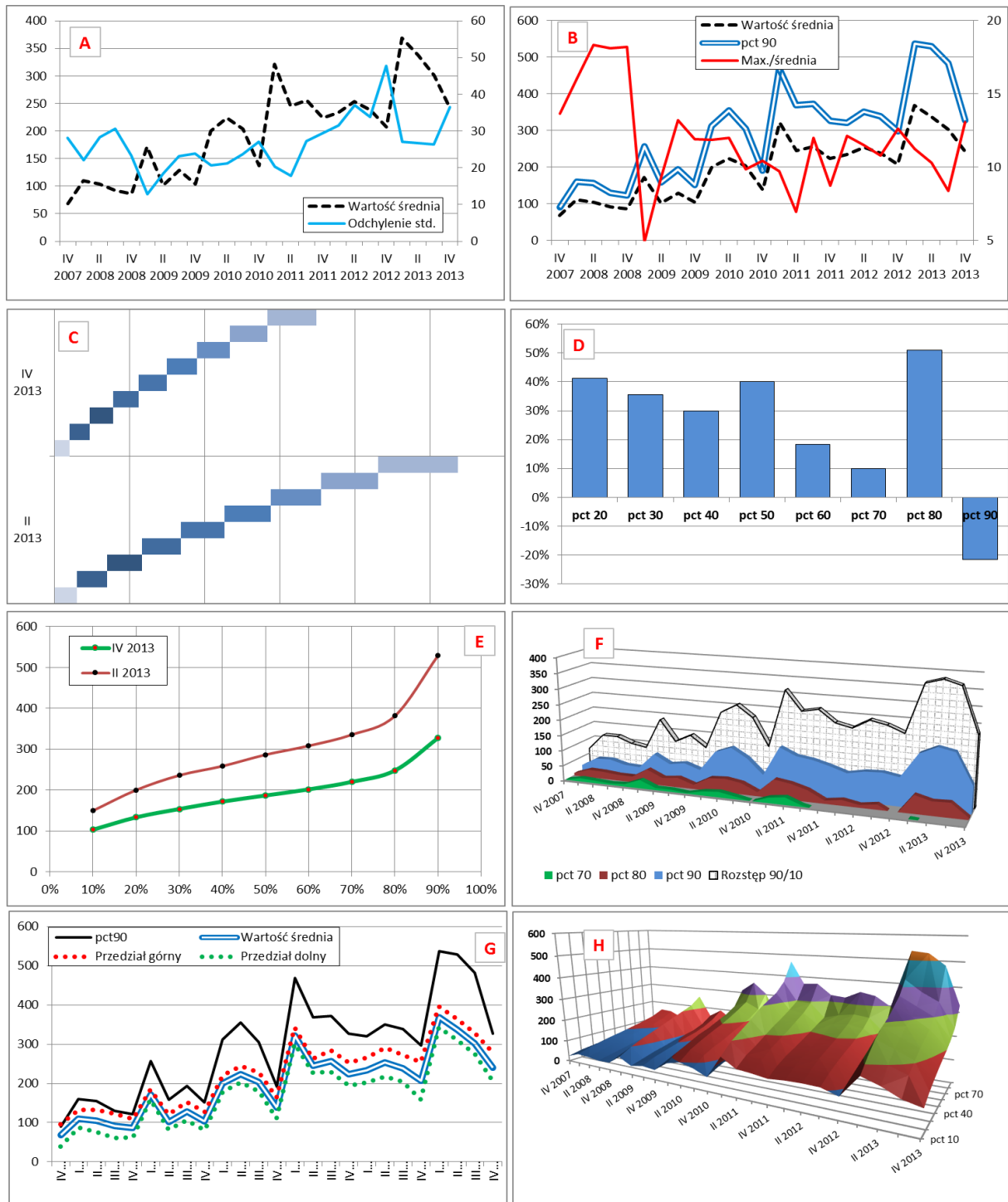

Uwagi: A – szereg czasowy wartości średniej i odchylenia standardowego, B – szereg czasowy wartości średniej, decyla dziewiątego oraz relacji maksimum do wartości średniej, C – wartości decyli dla dwóch okresów porównawczych, D – zmiana rozstępów międzydecylnych dla dwóch okresów porównawczych, E – dystrybucja rozkładu dla dwóch okresów porównawczych, F – szereg czasowy odchyleni dodatnich decyli od średniej oraz szereg rozstępów między decylnymi, G – szereg czasowy wartości średniej, przedziału górnego (średnia + odch. std.) i dolnego (średnia – odch. std.) oraz decyla dziewiątego, H – szereg czasowy rozkładu decylnego.

Źródło: opracowanie własne.

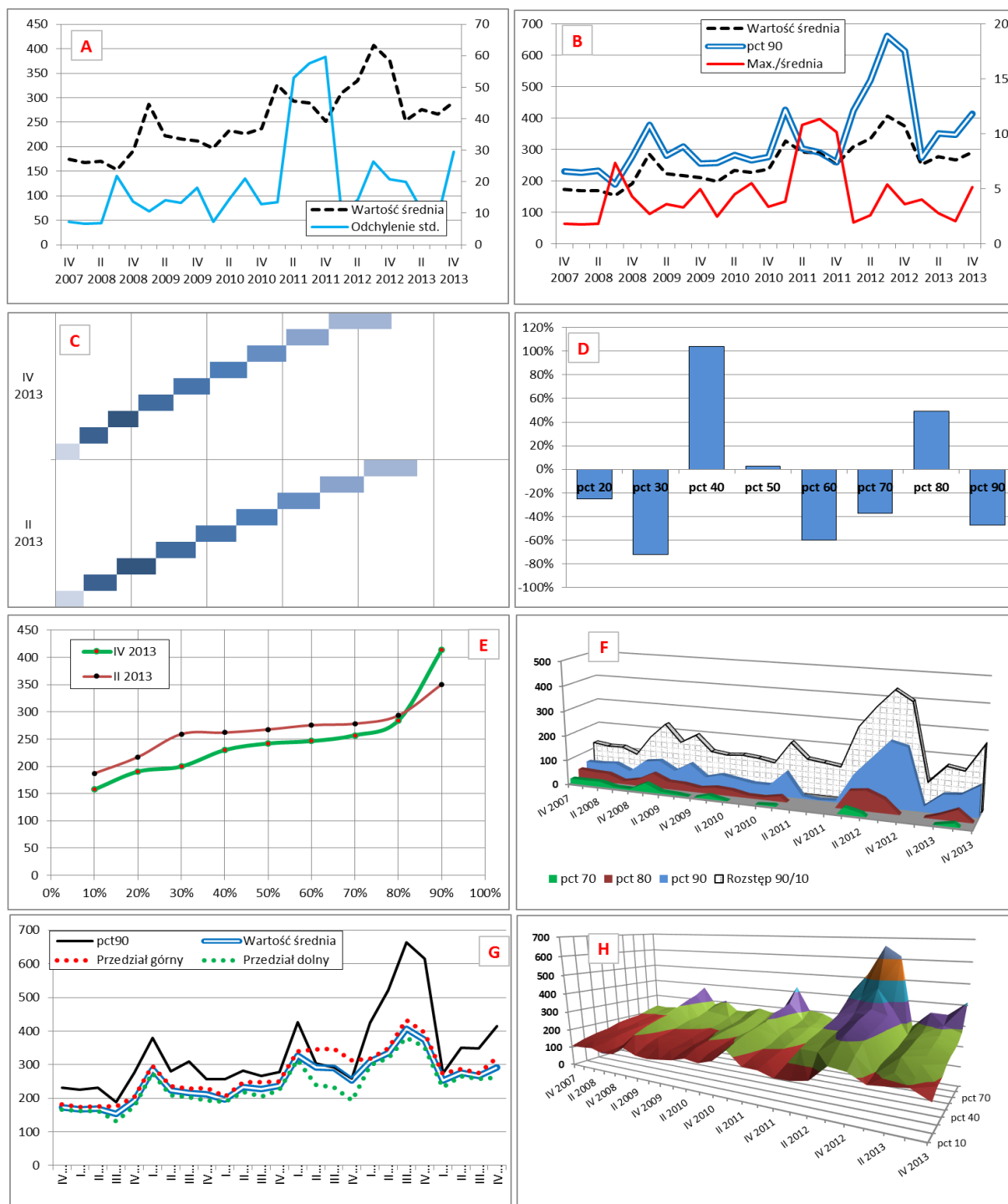
Rysunek 19 Statystyki opisowe stopnia zagrożenia upadłością średnich przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie IV kw. 2007 r. – IV kw. 2013 r.

Uwagi: A – szereg czasowy wartości średniej i odchylenia standardowego, B – szereg czasowy wartości średniej, decyla dziewiątego oraz relacji maksimum do wartości średniej, C – wartości decyli dla dwóch okresów porównawczych, D – zmiana rozstępów międzydecylnych dla dwóch okresów porównawczych, E – dystrybuanta rozkładu dla dwóch okresów porównawczych, F – szereg czasowy odchyłeń dodatnich decyli od średniej oraz szereg rozstępów między decylnymi, G – szereg czasowy wartości średniej, przedziału górnego (średnia + odch. std.) i dolnego (średnia – odch. std.) oraz decyla dziewiątego, H – szereg czasowy rozkładu decylnego.

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 20 Statystyki opisowe stopnia zagrożenia upadłością dużych przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie IV kw. 2007 r. – IV kw. 2013 r.

Uwagi: A – szereg czasowy wartości średniej i odchylenia standardowego, B – szereg czasowy wartości średniej, decyla dziewiątego oraz relacji maksimum do wartości średniej, C – wartości decyli dla dwóch okresów porównawczych, D – zmiana rozstępów międzydecylnych dla dwóch okresów porównawczych, E – dystrybuanta rozkładu dla dwóch okresów porównawczych, F – szereg czasowy odchylenia dodatnich decyli od średniej oraz szeregi rozstępów między decylem dziewiątym a pierwszym, G – szereg czasowy wartości średniej, przedziału górnego (średnia + odch. std.) i dolnego (średnia - odch. std.) oraz decyla dziewiątego, H – szereg czasowy rozkładu decylnego.

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie zaprezentowanych dotychczas analiz statystyk opisowych można stwierdzić obecność znacznego zróżnicowania wśród przedsiębiorstw składających się na dział 41 PKD w zależności od klas ich wielkości. Średnia wartość stopnia zagrożenia upadłością dla przedsiębiorstw małych wzrosła o 3,8% r/r, dla przedsiębiorstw średnich również wzrosła lecz znacznie bardziej bo o 16,4% r/r, natomiast wśród przedsiębiorstw dużych odnotowano bardzo silny spadek o 22,1% r/r. Również dla wartości dziewiątego decyla stopnia zagrożenia upadłością obserwowano zmiany podobnego rzędu. Ponadto zaobserwowano, że przedsiębiorstwa średnie na tle przedsiębiorstw małych i dużych, charakteryzowały się znacznie niższą wartością dziewiątego decyla stopnia zagrożenia upadłością (małe – II p. 2013r. 442,9, średnie – IV kw. 2013r. 327,3, duże – IV kw. 2013r. 414,1). Również siła współzależności pomiędzy odchyleniem standardowym stopnia zagrożenia upadłością oraz poziomem średniej wartości stopnia zagrożenia przyjmowała odmienne wartości w zależności od klasy wielkości przedsiębiorstw. Jedynie w przypadku przedsiębiorstw małych obserwowano wyraźną współzależność pomiędzy obiema wielkościami (małe – $r=0,49$, średnie – $r=0,14$, duże – $r=0,28$).

Mapa ciepła wskazuje na wzrost stopnia zagrożenia upadłością do poziomu ostrzegawczego od I p. 2010r., szczególnie w średnich przedsiębiorstwach. Następnie od I p. 2012r. odnotowano wzrost stopnia zagrożenia upadłością do poziomu wysokiego w podmiotach ogółem oraz średnich i dużych. Wysokie poziomy stopnia zagrożenia najpóźniej odnotowano w małych przedsiębiorstwach, potwierdzając jednocześnie ich największą odporność na zmiany otoczenia zewnętrznego oraz wyższy poziom adaptacji. Wysokie poziomy stopnia zagrożenia upadłością utrzymały się do końca 2013r. z nieznaczną poprawą jedynie w małych i średnich przedsiębiorstwach.

Tabela 2 Mapa ciepła –zróżnicowanie stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie I p. 2007– II p. 2013

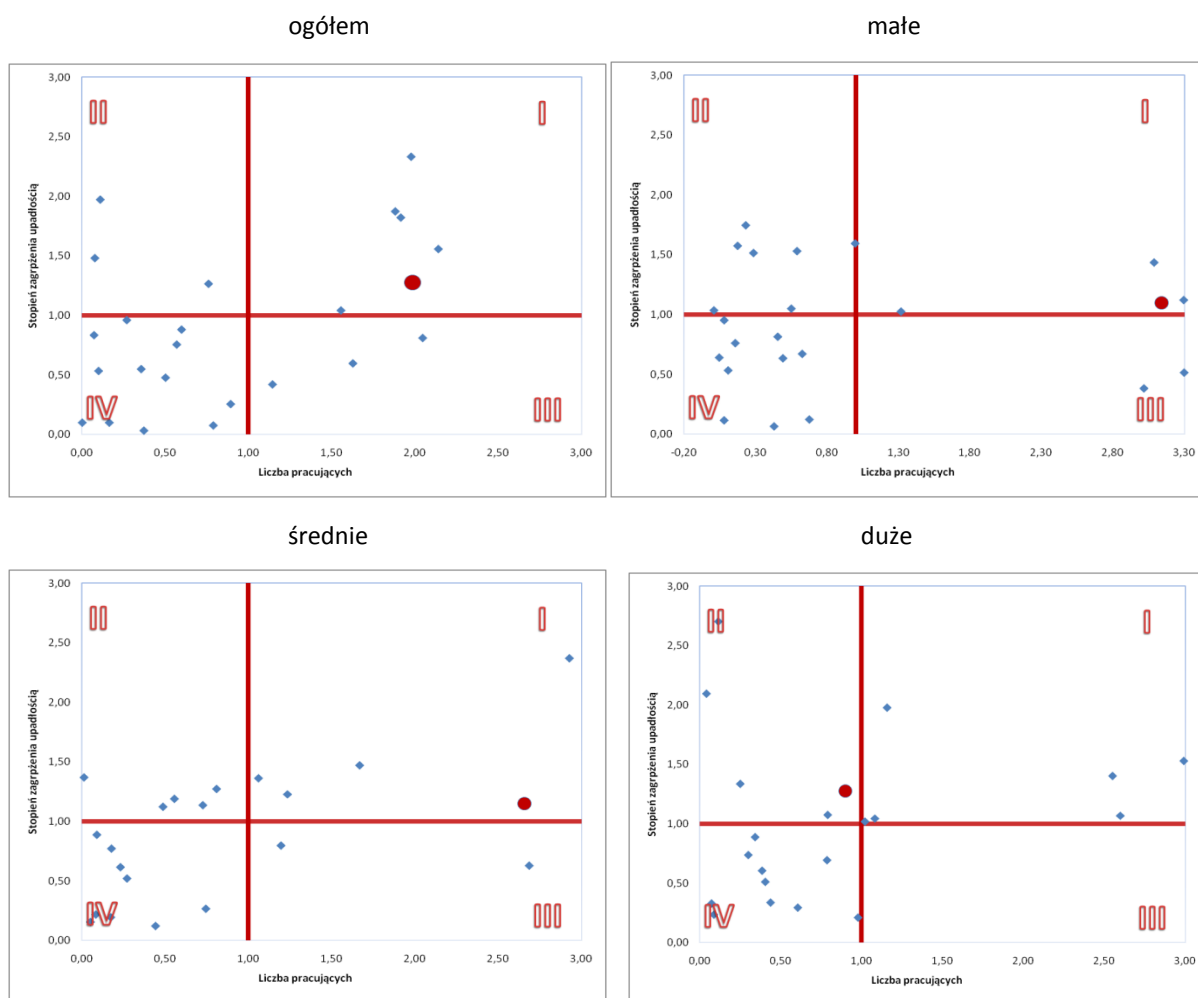
Podział	I-II 2007	III-IV 2007	I-II 2008	III-IV 2008	I-II 2009	III-IV 2009	I-II 2010	III-IV 2010	I-II 2011	III-IV 2011	I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	III-IV 2013
Ogółem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Małe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Średnie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Duże	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne.

3. WZORCE NORMATYWNE STOPNIA ZAGROŻENIA UPADŁOŚCIĄ

Przyporządkowanie działom PKD odpowiedniego wzorca zagrożenia (I–IV) zrealizowane zostało na podstawie oceny wartości stopnia zagrożenia oraz znaczenia względem liczby pracujących. Wielkości rozgraniczające wzorce zagrożenia stanowią wartości średnie tych miar. Na podstawie wykresów krzyżowych dokonać można zakwalifikowania działów PKD do odpowiednich wzorców. Analiza uzyskanych wzorców w II p. 2013r. dla przedsiębiorstw ogółem i małych wskazuje na przyporządkowanie działu 41 PKD do wzorca I. Również przedsiębiorstwa średnie w I kw. 2014r. przyporządkowano do I wzorca. Natomiast przedsiębiorstwa duże należą do wzorca II, który wskazuje na ponad przeciętny stopień zagrożenia lecz posiadają one poniżej przeciętny udział w liczbie pracujących.

Rysunek 21 Działy PKD działalności usługowej według stopnia zagrożenia upadłością i liczby pracujących w podziale na klasy wielkości w II p. 2013r. (ogółem i małe) oraz w I kw. 2014 r. (średnie i duże)

Uwagi: dział 41 PKD.

Źródło: opracowanie własne.

Analiza „mapy ciepła” wzorców zagrożenia pozwala na zidentyfikowanie przedsiębiorstw działu 41 PKD jako posiadających wysoki stopień zagrożenia upadłością oraz wysoki udział w liczbie pracujących w tym dziale (wzorzec I, kolor czerwony). Wśród przedsiębiorstw ogółem dominował w kolejnych podokresach wzorzec I (9 z 14). Znacznie poważniejsza sytuacja obserwowana była w dużych przedsiębiorstwach, dla których tylko w dwóch półroczach odnotowano zmianę wzorca z I do III. Wzrost zagrożenia obserwowano w dziale 41 PKD we wszystkich klasach wielkości przedsiębiorstw od I p. 2012r. Ponadto, występowanie jedynie wzorców zagrożenia I i III, wymusza szczególną uwagę skierowaną na przedsiębiorstwa tego działu, ze względu na wysoki poziom koncentracji (ponadprzeciętny) liczby pracujących.

Tabela 3 Mapa ciepła wzorców normatywnych przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie I p. 2007 – II p. 2013r. według klas wielkości

Podział	I-II 2007	III-IV 2007	I-II 2008	III-IV 2008	I-II 2009	III-IV 2009	I-II 2010	III-IV 2010	I-II 2011	III-IV 2011	I-II 2012	III-IV 2012	I-II 2013	III-IV 2013
Ogółem	Red	Green	Red	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Red	Red
Małe	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Red	Red
Średnie	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Red
Duże	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Red	Red	Green	Red

Uwagi:

	wzorzec I		wzorzec II		wzorzec III		wzorzec IV
--	-----------	--	------------	--	-------------	--	------------

Źródło: opracowanie własne.

4. RANKING DZIAŁÓW PKD WEDŁUG SYNTETYCZNEJ MIARY OCENY (MSO)

Ostatnim etapem analizy stopnia zagrożenia upadłością było jest sporządzenie rankingu działów PKD pod względem średniej wartości miary MSO (przedsiębiorstwa ogółem i małe: okres I p. 2007 – II p. 2103, średnie i duże: okres I kw. 2007 – I kw. 2014r.) oraz umiejscowienie w nim działu 41 PKD – z uwzględnieniem klas wielkości przedsiębiorstw. Działom PKD przypisano rangi od 1 do 26 dla listy rankingowej działalności usługowej oraz od 1 do 61 dla listy rankingowej wszystkich rodzajów działalności.

W ramach **działalności usługowej**, na podstawie MSO **średniej w całym okresie analizy**, dział 41 PKD uplasował się na pozycji czwartej dla przedsiębiorstw ogółem. Ważnym zauważeniem jest fakt, że na pozycji drugiej uplasował się dział 42 PKD (roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej), również wchodzący w skład sekcji F (budownictwo). Kolejny dział tej sekcji, tj. dział 43 PKD (roboty budowlane specjalistyczne) znalazł się na pozycji 14 listy rankingowej. Dział 41 PKD wśród przedsiębiorstw małych również uzyskał czwartą pozycję na liście rankingowej, natomiast w średnich 6, a w dużych 8 pozycję. We wszystkich klasach wielkości wyższą pozycję w rankingu, wskazując na gorszą sytuację, uzyskał dział 42 PKD.

W ramach **wszystkich rodzajów działalności** dział 41 PKD uplasował się na pozycji trzeciej dla przedsiębiorstw ogółem. Na pozycji pierwszej był dział 42 PKD, natomiast dział 43 zajął 15 pozycję. Dział 41 wśród przedsiębiorstw małych sklasyfikowany został na pozycji 16, w średnich na 18, a w dużych na 10. Podobnie jak w rankingu przedsiębiorstw usługowych, we wszystkich klasach wielkości wyższą pozycję w rankingu, wskazując na gorszą sytuację, uzyskał dział PKD 42, natomiast korzystniejszą charakteryzował się dział 43 PKD.

Tabela 4 Lista rankingowa działów PKD działalności usługowej według miary MSO w okresie od I p. 2007 r. do I kw. 2014r.

Działy PKD	Pozycja rangowa			
	Ogółem	małe	średnie	duże
49 TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	1	17	1	1
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	2	2	2	6
50 TRANSPORT WODNY	3	20	3	bd.
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW	4	4	6	8
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	5	9	9	3
51 TRANSPORT LOTNICZY	6	25	bd.	bd.
79 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE REZERWACJI I DZIAŁALNOŚCI Z NIĄ ZWIĄZANE	7	6	8	2
59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH	8	18	5	7
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	9	14	12	5
80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA	10	15	19	4
53 DZIAŁALNOŚĆ POCZTOWA I KURIERSKA	11	bd.	bd.	bd.
68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	12	1	11	20
82 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	13	11	4	17
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	14	13	10	13
95 NAPRAWA I KONSERWACJA KOMPUTERÓW I ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO	15	10	18	9
96 POZOSTAŁA INDYWIDUALNA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	16	3	22	22
61 TELEKOMUNIKACJA	17	8	14	14
58 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA	18	7	13	18
63 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI	19	16	23	16
81 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI	20	24	21	10
66 DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA USŁUGI FINANSOWE ORAZ UBEZPIECZENIA I FUNDUSZE EMERYTALNE	21	23	15	21
94 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI CZŁONKOWSKICH	22	21	bd.	bd.
62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA	23	12	20	19
60 NADAWANIE PROGRAMÓW OGÓLNODOSTĘPNYCH I ABONAMENTOWYCH	24	19	17	15
55 ZAKWATEROWANIE	25	5	7	11
56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	26	22	16	12

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 5 Lista rankingowa działów PKD według miary MSO w okresie od I p. 2007 r. do I kw. 2014r.

Działy PKD	Pozycja rangowa			
	Ogółem	małe	średnie	duże
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	1	1	4	7
05 WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO (LIGNITU)	2	49	49	4
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW	3	16	18	10
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	4	26	19	3
16 PRODUKCJA WYROBÓW Z DREWNA ORAZ KORKA, Z WYŁĄCZENIEM MEBLI; PRODUKCJA WYROBÓW ZE SŁOMY I MATERIAŁÓW UŻYWANYCH DO WYPLATANIA	5	7	3	19
30 PRODUKCJA POZOSTAŁEGO SPRZĘTU TRANSPORTOWEGO	6	9	2	9
25 PRODUKCJA METALOWYCH WYROBÓW GOTOWYCH, Z WYŁĄCZENIEM MASZYN I URZĄDZEŃ	7	10	20	5
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	8	47	51	1
50 TRANSPORT WODNY	9	54	9	16
49 TRANSPORT LĄDOWY ORAZ TRANSPORT RUROCIĄGOWY	10	25	1	2
26 PRODUKCJA KOMPUTERÓW, WYROBÓW ELEKTRONICZNYCH I OPTYCZNYCH	11	40	13	14
79 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZATORÓW TURYSTYKI, POŚREDNIKÓW I AGENTÓW TURYSTYCZNYCH ORAZ POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE REZERWACJI I DZIAŁALNOŚCI Z NIĄ ZWIĄZANE	12	14	10	11
28 PRODUKCJA MASZYN I URZĄDZEŃ, GDZIE INDZIEJ NIESKLASYFIKOWANA	13	11	21	6
31 PRODUKCJA MEBLI	14	45	14	15
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	15	24	24	35
59 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z PRODUKCJĄ FILMÓW, NAGRAŃ WIDEO, PROGRAMÓW TELEWIZYJNYCH, NAGRAŃ DŹWIĘKOWYCH I MUZYCZNYCH	16	58	16	18
29 PRODUKCJA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH, PRZYCZEP I NACZEP, Z WYŁĄCZENIEM MOTOCYKLI	17	29	27	21
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	18	12	42	13
68 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OBSŁUGĄ RYNKU NIERUCHOMOŚCI	19	2	22	55
24 PRODUKCJA METALI	20	4	7	12
51 TRANSPORT LOTNICZY	21	55	bd.	bd.
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	22	18	36	bd.
53 DZIAŁALNOŚĆ POCZTOWA I KURIERSKA	23	56	bd.	bd.
80 DZIAŁALNOŚĆ DETEKTYWISTYCZNA I OCHRONIARSKA	24	38	47	8
13 PRODUKCJA WYROBÓW TEKSTYLNYCH	25	17	23	37
18 POLIGRAFIA I REPRODUKCJA ZAPISANYCH NOŚNIKÓW INFORMACJI	26	52	12	40
36 POBÓR, UZDATNIANIE I DOSTARCZANIE WODY	27	46	8	47
10 PRODUKCJA ARTYKUŁÓW SPOŻYWCZYCH	28	15	11	27
23 PRODUKCJA WYROBÓW Z POZOSTAŁYCH MINERALNYCH SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH	29	5	17	26
12 PRODUKCJA WYROBÓW TYTONIOWYCH	30	50	5	31
37 ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW	31	53	53	17
22 PRODUKCJA WYROBÓW Z GUMY I TWORZYW SZTUCZNYCH	32	19	25	25
35 WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ, GAZ, PARĘ WODNĄ, GORĄCĄ WODĘ I POWIETRZE DO UKŁADÓW KLIMATYZACYJNYCH	33	35	52	28
46 HANDEL HURTOWY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	34	22	26	29
47 HANDEL DETALICZNY, Z WYŁĄCZENIEM HANDLU DETALICZNEGO POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI	35	23	33	34

Działy PKD	Pozycja rangowa (cd.)			
	Ogółem	małe	średnie	duże
11 PRODUKCJA NAPOJÓW	36	13	28	30
82 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ADMINISTRACYJNĄ OBSŁUGĄ BIURA I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	37	39	6	45
08 POZOSTAŁE GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	38	33	38	22
14 PRODUKCJA ODZIEŻY	39	8	29	39
15 PRODUKCJA SKÓR I WYROBÓW ZE SKÓR WYPRAWIONYCH	40	28	39	32
39 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z REKULTYWACJĄ I POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z GOSPODARKĄ ODPADAMI	41	36	31	52
45 HANDEL HURTOWY I DETALICZNY POJAZDAMI SAMOCHODOWYMI; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH	42	21	32	53
95 NAPRAWA I KONSERWACJA KOMPUTERÓW I ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO	43	31	41	24
09 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE	44	43	bd.	bd.
19 WYTWARZANIE I PRZETWARZANIE KOKSU I PRODUKTÓW RAFINACJI ROPY NAFTOWEJ	45	27	30	41
58 DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA	46	37	37	49
61 TELEKOMUNIKACJA	47	30	34	36
63 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA W ZAKRESIE INFORMACJI	48	42	55	43
32 POZOSTAŁA PRODUKCJA WYROBÓW	49	48	35	46
94 DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI CZŁONKOWSKICH	50	61	bd.	bd.
96 POZOSTAŁA INDYWIDUALNA DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	51	6	57	56
55 ZAKWATEROWANIE	52	3	15	23
60 NADAWANIE PROGRAMÓW OGÓLNODESTĘPNYCH I ABONAMENTOWYCH	53	41	46	42
66 DZIAŁALNOŚĆ WSPOMAGAJĄCA USŁUGI FINANSOWE ORAZ UBEZPIECZENIA I FUNDUSZE EMERYTALNE	54	59	43	44
81 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z UTRZYMANIEM PORZĄDKU W BUDYNKACH I ZAGOSPODAROWANIEM TERENÓW ZIELENI	55	60	56	20
17 PRODUKCJA PAPIERU I WYROBÓW Z PAPIERU	56	51	40	50
20 PRODUKCJA CHEMIKALIÓW I WYROBÓW CHEMICZNYCH	57	44	50	38
21 PRODUKCJA PODSTAWOWYCH SUBSTANCJI FARMACEUTYCZNYCH ORAZ LEKÓW I POZOSTAŁYCH WYROBÓW FARMACEUTYCZNYCH	58	34	44	51
38 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA ZE ZBIERANIEM, PRZETWARZANIEM I UNIESZKODLIWIANIEM ODPADÓW; ODZYSK SUROWCÓW	59	20	48	48
56 DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA ZWIĄZANA Z WYŻYWIENIEM	60	57	45	33
62 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z OPROGRAMOWANIEM I DORADZTWEW W ZAKRESIE INFORMATYKI ORAZ DZIAŁALNOŚĆ POWIĄZANA	61	32	54	54

Źródło: opracowanie własne.

W celu określenia **bieżącej sytuacji** przedsiębiorstw działu 41 PKD opracowano ranking **usługowych działów PKD** pod względem wartości MSO uzyskanej **w ostatnim podokresie analizy** (przedsiębiorstwa ogółem i małe: II p. 2103r., średnie i duże: I kw. 2014r.). Dział 41 PKD został sklasyfikowany na pozycji piątej dla przedsiębiorstw ogółem oraz trzeciej dla małych i średnich, a czwartej dla dużych. Wyniki rankingu w ostatnim podokresie analizy, w porównaniu do rankingu na podstawie całego okresu analizy, wskazują na gorszą sytuację przedsiębiorstw działu 41 PKD wszystkich klas wielkości. Gorsze rezultaty uzyskały jednak przedsiębiorstwa działu 42 PKD – pozycja trzecia (ogółem), natomiast dział 43 PKD uplasował się na pozycji szóstej (ogółem) – istotny wzrost zagrożenia w stosunku do oceny dla całego okresu analizy. Tym samym, wszystkie trzy działy tworzące sekcję F (budownictwo) weszły do czołówki działów usługowych pod względem bieżącej oceny stopnia zagrożenia – sytuacja niekorzystna.

W ramach **wszystkich rodzajów działalności** dział 41 PKD zajął w bieżącym podokresie wysoką, szóstą pozycję. Małe i średnie przedsiębiorstwa sklasyfikowały ten dział na pozycji trzeciej, zatem na wyższym poziomie zagrożenia. Duże przedsiębiorstwa wyznaczyły dla działu pozycję 16 (korzystniejszą). We wszystkich klasach wielkości przedsiębiorstw, dział 42 PKD (roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej) należący także do sekcji F (budownictwa), sklasyfikowany został na wyższych (zatem gorszych) pozycjach, niż dział 41 PKD (trzecia dla poziomu ogółem). Natomiast dział 43 PKD (roboty budowlane specjalistyczne) zajął pozycję siódmą – pogorszenie sytuacji względem średniej dla całego okresu analizy. Podobnie, jak w przypadku działalności usługowej, wszystkie trzy działy PKD tworzące sekcję budownictwa, zajęły czołowe pozycje na liście rankingowej bieżącej oceny stopnia zagrożenia – sytuacja niekorzystna.

Tabela 6 Lista rankingowa działów PKD (pierwsza dziesiątka) działalności usługowej według miary MSO w II p. 2013 r. (przedsiębiorstwa ogółem i małe) oraz w I kw. 2014 r. (przedsiębiorstwa średnie i duże)

Działy PKD	Pozycja rangowa			
	Ogółem	małe	średnie	duże
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	1	5	6	2
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	2	16	8	1
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	3	2	2	4
53 DZIAŁALNOŚĆ POCZTOWA I KURIERSKA	4	bd.	bd.	bd.
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW	5	3	3	9
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	6	14	4	13
50 TRANSPORT WODNY	7	21	23	bd.
95 NAPRAWA I KONSERWACJA KOMPUTERÓW I ARTYKUŁÓW UŻYTKU OSOBISTEGO I DOMOWEGO	8	bd.	22	7
51 TRANSPORT LOTNICZY	9	bd.	bd.	bd.
61 TELEKOMUNIKACJA	10	10	16	5

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7 Lista rankingowa działów PKD (pierwsza dziesiątka) według miary MSO w II p. 2013 r. (przedsiębiorstwa ogółem i małe) oraz w I kw. 2014 r. (przedsiębiorstwa średnie i duże)

Działy PKD	Pozycja rangowa			
	Ogółem	małe	średnie	duże
52 MAGAZYNOWANIE I DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA WSPOMAGAJĄCA TRANSPORT	1	8	8	3
78 DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANA Z ZATRUDNIENIEM	2	46	13	2
42 ROBOTY ZWIĄZANE Z BUDOWĄ OBIEKTÓW INŻYNIERII LĄDOWEJ I WODNEJ	3	2	2	6
53 DZIAŁALNOŚĆ POCZTOWA I KURIERSKA	4	bd.	bd.	bd.
05 WYDOBYWANIE WĘGLA KAMIENNEGO I WĘGLA BRUNATNEGO (LIGNITU)	5	bd.	43	1
41 ROBOTY BUDOWLANE ZWIĄZANE ZE WZNOSZENIEM BUDYNKÓW	6	3	3	16
43 ROBOTY BUDOWLANE SPECJALISTYCZNE	7	29	4	34
27 PRODUKCJA URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH	8	36	34	7
33 NAPRAWA, KONSERWACJA I INSTALOWANIE MASZYN I URZĄDZEŃ	9	4	5	15
50 TRANSPORT WODNY	10	54	bd.	bd.

Źródło: opracowanie własne.

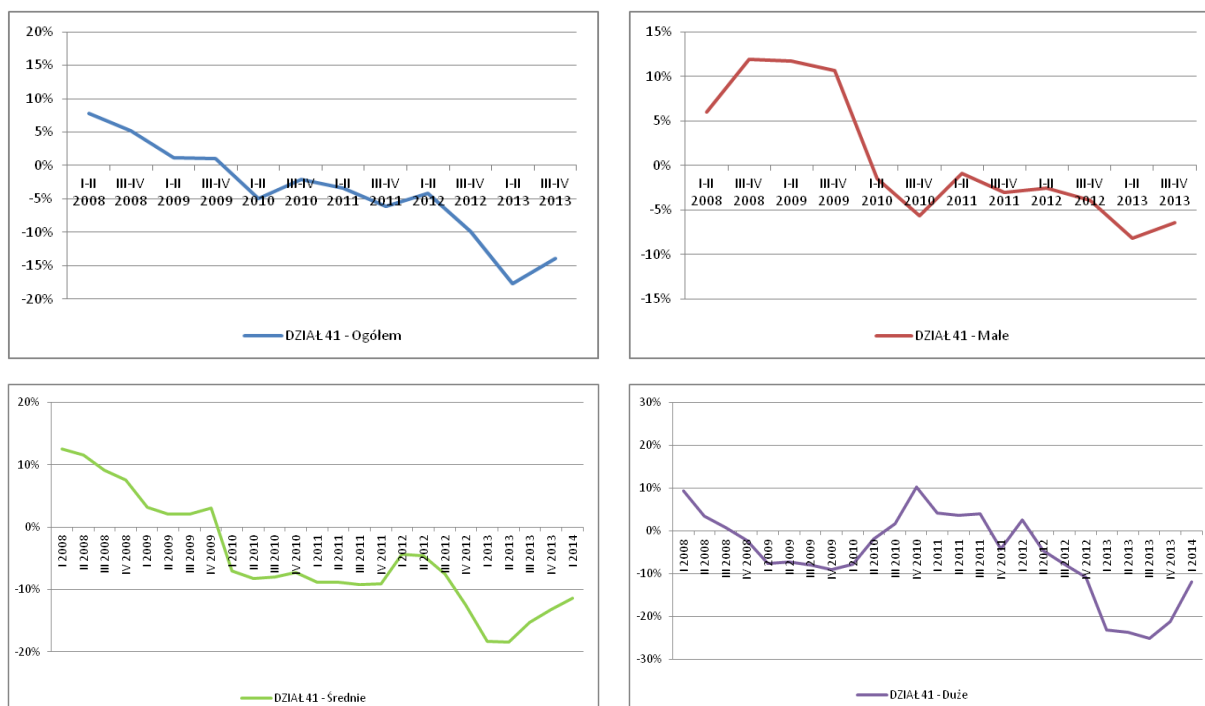
C. POTENCJAŁ EKONOMICZNY I WYNIKI PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁU ROBÓT BUDOWLANYCH ZWIĄZANYCH ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW (2007 – I KW. 2014)

1. LICZBA PRACUJĄCYCH

Liczba pracujących ogółem w przedsiębiorstwach działu 41 PKD wynosiła w I p. 2007r. 136.863 osób, natomiast w II p. 2013r. 107.015 osób. Analizując zmiany r/r wartości wskaźnika tempa liczby pracujących ogółem, ich zmniejszenie zauważalne było już od I p. 2010r. do końca 2013r. W przypadku przedsiębiorstw małych wzrost liczby pracujących r/r odnotowywano jedynie do końca 2009r., natomiast ich systematyczne zmniejszanie od I p. 2010r. do II p. 2013r. W przedsiębiorstwach średnich również do końca 2009r. występował wzrost liczby pracujących, natomiast począwszy od I kw. 2010r. do I kw. 2014r. ich zmniejszenie (w największym stopniu od IV kw. 2012r.). W przypadku przedsiębiorstw dużych sytuacja ta kształtowała się nieco odmiennie, bowiem przyrost liczby pracujących występował do III kw. 2008r. oraz w okresie od III kw. 2010r. do III kw. 2011 r., natomiast zmniejszanie liczby pracujących/r odnotowane było najwcześniej, tj. począwszy od IV kw. 2008r. do II kw. 2010r., a następnie od IV kw. 2011r. do I kw. 2014r. W badanym okresie liczba osób pracujących ogółem w przedsiębiorstwach działu 41 PKD zarówno ogółem, jak i we wszystkich klasach wielkości zmniejszyła się.

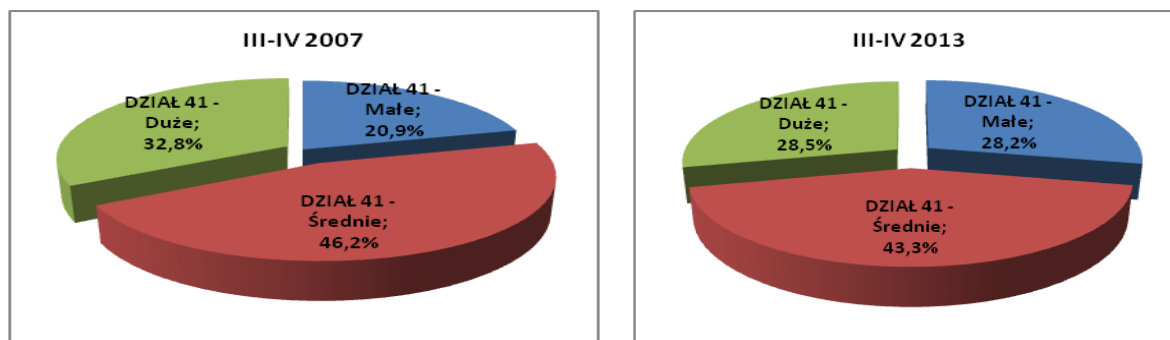
W latach 2007–2013 największy udział w liczbie pracujących ogółem w przedsiębiorstwach prowadzących roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków miały przedsiębiorstwa średnie (46,2% w II p. 2007r. i 43,3% w II p. 2013r.), następnie duże (32,8% i 28,5%) i małe (20,9% i 28,2%). Struktura ta pod względem klas wielkości uległa w badanym okresie nieznacznej zmianie, bowiem udział liczby pracujących przedsiębiorstwach dużych oraz w przedsiębiorstwach średnich w liczbie pracujących ogółem działu 41 PKD zmalał, natomiast wzrósł w przedsiębiorstwach małych.

Rysunek 22. Tempo zmian liczby pracujących przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 23. Struktura pracujących przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)

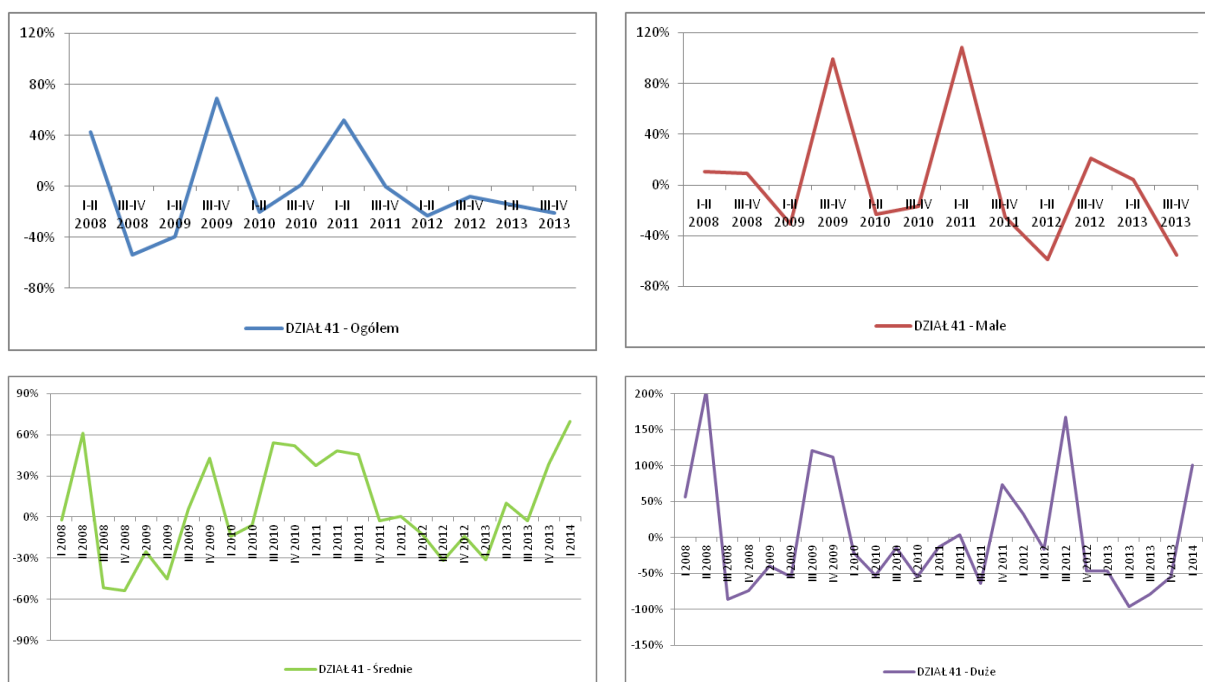
Źródło: opracowanie własne.

2. NAKŁADY INWESTYCYJNE

Analizując wartości nakładów inwestycyjnych ogółem ponoszonych przez przedsiębiorstwa działu 41 PKD w latach 2007 – 2013 można zauważyć, że relatywnie największe nakłady ponoszone były w całym 2007r. i I p. 2008r. (odpowiednio: 1.127,03 mln zł w I p. 2007r., 2.165,22 mln zł w II p. 2007r. i 1.605,36 mln zł w I p. 2008r.), następnie w II p. 2009r. (1.678,01 mln zł), w II p. 2010r. (1.694,27 mln zł) oraz I p. i II p. 2011r. (odpowiednio: 1.174,70 mln zł i 1.685,40 mln zł), a także w II p. 2012r. (1.544,68 mln zł). Tempo zmian r/r wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych ogółem przedsiębiorstw wskazuje na ich zmniejszanie, co odnotowywane było w II p. 2008r. (-54,1%) i I p. 2009r. (-39,5%), następnie w I p. 2010r. (-20,2%) oraz w okresie od II p. 2011r. do II p. 2013r. W przypadku przedsiębiorstw małych oprócz I i II p. 2008r., II p. 2012r. oraz I p. 2013r., w których to okresach odnotowano dodatnie tempo zmian r/r wartości nakładów inwestycyjnych, znaczący ich wzrost wystąpił jedynie w II p. 2009r. (+99,7% w porównaniu do II p. 2008r.) i I p. 2011r. (+108,5% w porównaniu do I p. 2010r.). W pozostałych okresach, tj. I p. 2009r., I i II p. 2010r., II p. 2011r., I p. 2012r. oraz II p. 2013r. wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych podmiotów tej klasy wielkości charakteryzowało ujemne tempo zmian (zmniejszenie nakładów inwestycyjnych w porównaniu do analogicznych okresów z lat poprzednich). W przypadku przedsiębiorstw średnich trwająca od III kw. 2008r. do II kw. 2009r. tendencja do zmniejszania wartości nakładów inwestycyjnych przełamana została w III i IV kw. 2009r. i w okresie trwającym od III kw. 2010r. do III kw. 2011r. włącznie. Ponownie dodatnie tempo zmian wartości nakładów miało miejsce dopiero w II i IV kw. 2013r. oraz w I kw. 2014r. (+69,9%). W przypadku przedsiębiorstw dużych zauważyć można relatywnie najmniejszą skłonność do inwestowania, bowiem dodatnie tempo zmian wartości nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw tej klasy wielkości odnotowano jedynie w I i II kw. 2008r. (+56,0% i +204,3%), III i IV kw. 2009r. (+121,1% i +112,4%), IV kw. 2011r. (+73,3%), I i III kw. 2012r. (+33,4% i +167,2%) oraz w I kw. 2014r. (+100,3%). W pozostałych okresach występowało zmniejszanie nakładów inwestycyjnych r/r charakteryzowane ujemnym tempem zmian tych wartości.

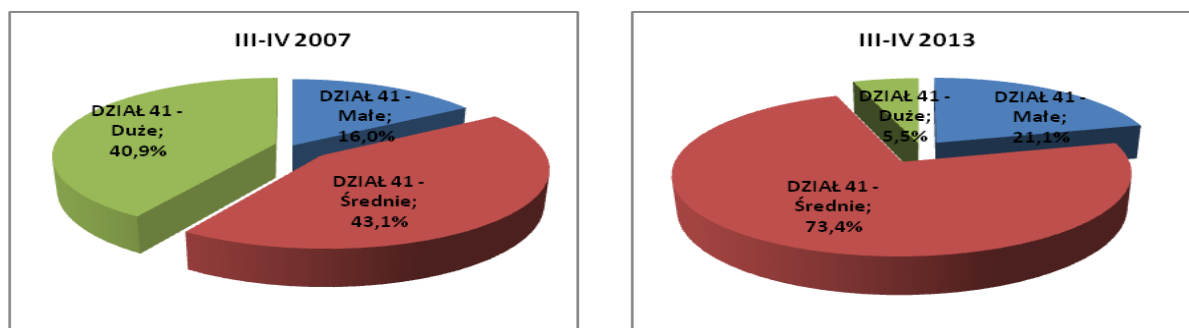
Zmniejszenie wartości ponoszonych nakładów inwestycyjnych zauważyć można w przedsiębiorstwach wszystkich klas wielkości działu 41 PKD, a w największym stopniu w przedsiębiorstwach dużych, których udział w wartości nakładów ogółem zmalał w badanym okresie z poziomu 40,9% w II p. 2007r. do 5,5% w II p. 2013r. Z kolei największe wartości nakładów inwestycyjnych w latach 2007–2013 ponosiły przedsiębiorstwa średnie, których udział w strukturze wynosił 43,1% w II p. 2007r. i zdecydowanie wzrósł do 73,4% w II p. 2013r. W przypadku przedsiębiorstw małych udział ten wynosił 16,0% w II p. 2007r. i nieznacznie wzrósł do 21,1% w II p. 2013r.

Rysunek 24. Tempo zmian nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 25. Struktura nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)

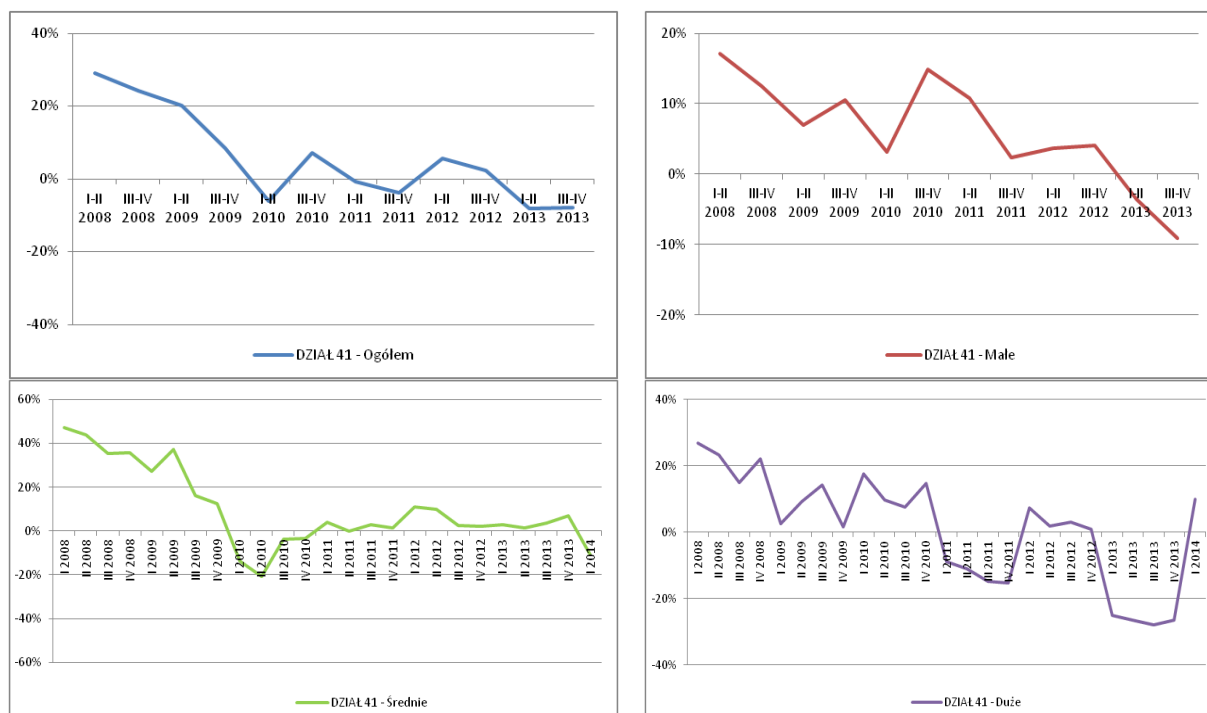
Źródło: opracowanie własne.

3. WARTOŚĆ AKTYWÓW

Wartość posiadanych aktywów ogółem przedsiębiorstw wszystkich klas wielkości działu 41 PKD zwiększyła się z 40.561,01 mln zł w I p. 2007r. do 60.998,66 mln zł w II p. 2013r. Największy wzrost wartości aktywów charakteryzował przedsiębiorstwa średnie, a następnie małe. Z kolei wzrost w badanym okresie, a następnie zmniejszenie (w 2011r. i 2013r.) wartości aktywów do poziomu porównywalnego z początku 2007r. charakteryzował przedsiębiorstwa duże. Dodatkowo tempo zmian r/r wartości aktywów przedsiębiorstw ogółem odnotowywano do II p. 2009r., w II p. 2010r. oraz w I i II p. 2012 r., co oznaczało wzrost wartości posiadanego przez nie majątku. Zmniejszenie wartości aktywów ogółem charakteryzowane ujemnym tempem zmian r/r zauważalne było w I p. 2010r., I i II p. 2011r. oraz pod koniec badanego okresu, tj. w I i II p. 2013r. W przedsiębiorstwach małych wzrost wartości posiadanych przez nie aktywów odnotowywany był w okresie trwającym od I p. 2008r. do II p. 2012r. Dopiero w I i II p. 2013r. odnotowano nieznaczne zmniejszenie wartości posiadanych przez nie aktywów. W przypadku przedsiębiorstw średnich ujemne tempo zmian r/r wartości aktywów odnotowano jedynie w okresie I – IV kw. 2011 r. i I kw. 2014r. W pozostałym okresie, tj. trwającym od I kw. 2008r. do IV kw. 2009r. oraz od I kw. 2011r. do IV kw. 2013r. przedsiębiorstwa średnie charakteryzował wzrost wartości aktywów, co w największym stopniu zauważalne było do końca 2009r. (w latach 2011–2013 wzrost wartości aktywów był niewielki). W przedsiębiorstwach dużych po okresie znacznego wzrostu wartości aktywów trwającym od I kw. 2008r. do IV kw. 2010r. oraz w niewielkim stopniu w 2012r. – w całym 2011r. i 2013r. odnotowano zmniejszenie wartości aktywów. Zaobserwowane ujemne tempo zmian r/r wartości aktywów szczególnie w okresie trwającym od I kw. do IV kw. 2013r. (odpowiednio: -25,1%, -26,5%, -28,0% i -26,5%) spowodowało zmniejszenie wartości aktywów do poziomów porównywalnych z 2007r.

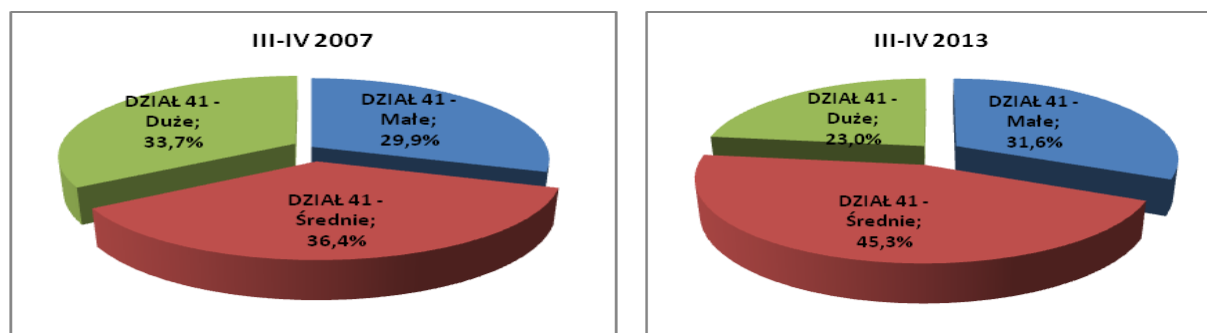
Największą wartością aktywów w badanym okresie dysponowały przedsiębiorstwa średnie (36,4% udziału w wartości ogółem aktywów przedsiębiorstw działu 41 PKD w II p. 2007r. i jego wzrost do 45,3% w II p. 2013r.). Udział przedsiębiorstw małych w wartości aktywów ogółem przedsiębiorstw działu 41 nieznacznie wzrósł z 29,9% w II p. 2007r. do 31,6% w II p. 2013r., natomiast przedsiębiorstw dużych zmalał z 33,7% do 23,0%.

Rysunek 26. Tempo zmian aktywów przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 27. Struktura aktywów przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

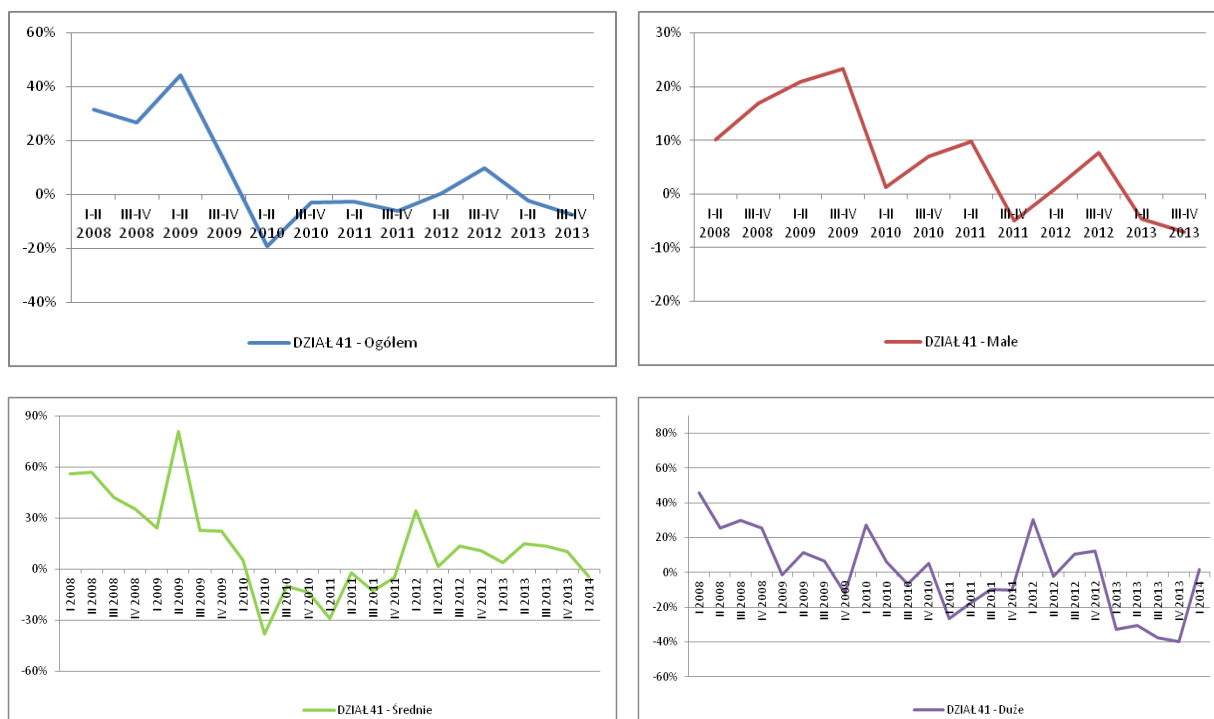

4. KAPITAŁ WŁASNY

Wartość kapitału własnego ogółem przedsiębiorstw wszystkich klas wielkości działu 41 PKD zwiększyła się z 15.216,69 mln zł w I p. 2007r. do 23.867,82 mln zł w II p. 2013r. Największy wzrost charakteryzował przedsiębiorstwa średnie, a następnie małe. W przypadku przedsiębiorstw dużych odnotowano z kolei w badanym okresie wzrost, a następnie zmniejszenie (w IV kw. 2009r., w całym 2011r. i 2013r.) wartości kapitału własnego do poziomu porównywalnego z początku 2007r. Dodatkowo tempo zmian r/r wartości ogółem kapitału własnego przedsiębiorstw działu 41 PKD odnotowywane było do II p. 2009r. oraz w I i II p. 2012 r., co oznaczało wzrost jego wartości. Zmniejszenie wartości kapitału własnego charakteryzowane ujemnym tempem zmian r/r zauważalne było w okresie trwającym od I p. 2010r. do II p. 2011r. oraz w I i II p. 2013r. W przedsiębiorstwach małych wzrost wartości kapitału własnego odnotowywany był w okresie trwającym od I p. 2008r. do I p. 2011r. oraz w I i II p. 2012r. Nieznaczne zmniejszenie wartości kapitału własnego odnotowano w II p. 2011r. oraz I i II p. 2013r. W przypadku przedsiębiorstw średnich ujemne tempo zmian r/r wartości kapitału własnego odnotowano w okresie trwającym od II kw. 2010r. do IV kw. 2011 r. oraz w I kw. 2014r. W pozostałym okresie, tj. trwającym od I kw. 2008r. do I kw. 2010r. oraz od I kw. 2012r. do IV kw. 2013r. przedsiębiorstwa średnie charakteryzował wzrost wartości księgowej netto, co w największym stopniu miało miejsce w okresie od I kw. 2008r. do końca 2009r. W przedsiębiorstwach dużych, po okresie znacznego wzrostu wartości kapitału własnego trwającym od I kw. 2008r. do II kw. 2010r., odnotowano zmniejszenie jego wartości, co miało miejsce od III kw. 2010r. do IV kw. 2011. Ponowny wzrost wartości kapitału własnego wystąpił w 2012r., jednak już od I kw. 2013r. do IV kw. 2013r. odnotowywano znaczny spadek jego wartości do poziomów porównywalnych z 2007r. (tempo zmian wartości kapitału własnego w okresie I – IV kw. 2013r. wynosiło odpowiednio: -32,5%, -30,5%, -37,3% i -39,9%).

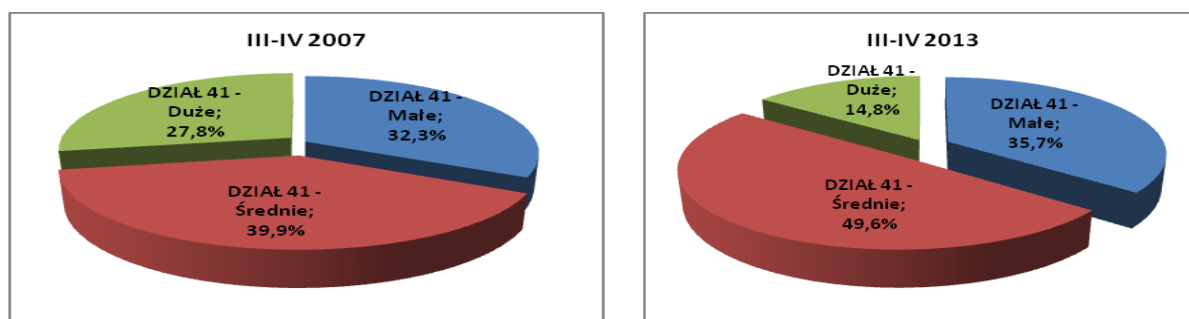
W badanym okresie największą wartością kapitału własnego dysponowały przedsiębiorstwa średnie (39,9% udziału w wartości ogółem kapitału własnego przedsiębiorstw działu 41 PKD w II p. 2007r. i jego wzrost do 49,6% w II p. 2013r.). Udział ten dla przedsiębiorstw małych również wzrósł, jednak nieznacznie, tj. z 32,3% w II p. 2007r. do 35,7% w II p. 2013r., natomiast przedsiębiorstw dużych zmalał z 27,8% do 14,8%.

Rysunek 28. Tempo zmian kapitału własnego przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 29. Struktura kapitału własnego przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)

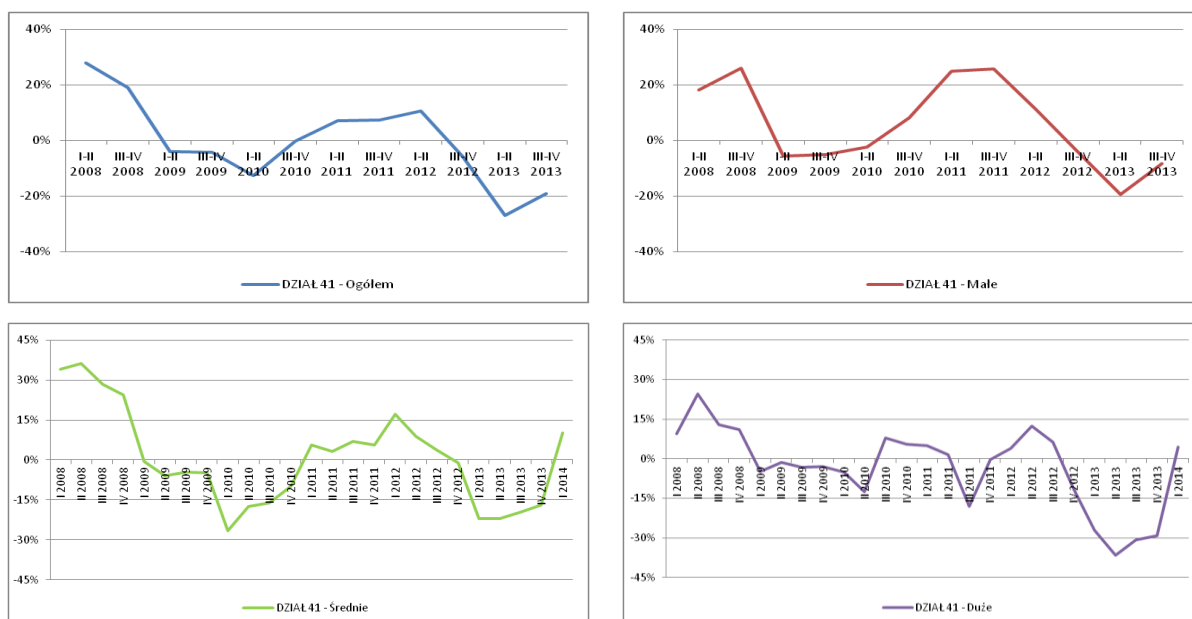
Źródło: opracowanie własne.

5. PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY

Wartość przychodów ze sprzedaży ogółem osiągniętych przez przedsiębiorstwa działu 41 PKD w badanym okresie podlegała wahaniom. W I p. 2007r. wartość ta wynosiła 44.028,50 mln zł wykazując wzrost do 64.524,75 mln zł w II p. 2008r., następnie zmniejszenie w okresie od I p. 2009r. do I p. 2011r., ponowny jej wzrost do 66.406,62 mln zł w II p. 2011r., natomiast od I p. 2012 r. tendencję malejącą do 50.574,27 mln zł w II p. 2013r. Analizując tempo zmian r/r wartości przychodów ze sprzedaży przedsiębiorstw działu 41 PKD w latach 2007–2013 należy wskazać, że skutki kryzysu finansowego z 2008r. odnotowano już w I p. 2009r. co zauważalne było we wszystkich klasach wielkości tych przedsiębiorstw. Ujemne tempo zmian r/r wartości przychodów (zmniejszenie przychodów w porównaniu do analogicznych okresów z lat poprzednich) dla przedsiębiorstw ogółem odnotowano w okresie od I p. 2009r. do II p. 2010r., natomiast dla przedsiębiorstw małych od I p. 2009r. do I p. 2010r. Przełamanie tej niekorzystnej tendencji dla przedsiębiorstw ogółem wystąpiło w I p. 2011r., a dla przedsiębiorstw małych nieco wcześniej, tj. w II p. 2010r. – a dodatkowo tempo zmian r/r wartości przychodów dla obu klas wielkości utrzymywało się do I p. 2012r. Od II p. 2012r. do II p. 2013r. zauważalne było ponowne zmniejszanie się wartości przychodów ze sprzedaży w przedsiębiorstwach ogółem oraz małych. Podobna sytuacja w tym zakresie charakteryzowała przedsiębiorstwa średnie i duże, bowiem zmniejszenie wartości przychodów ze sprzedaży odnotowano już w I kw. 2009r. i w przypadku przedsiębiorstw średnich tendencja taka utrzymywała się do IV kw. 2010r., a w przypadku przedsiębiorstw dużych do II p. 2010r. Począwszy od I kw. 2011r. dla przedsiębiorstw średnich, a od III kw. 2010r. dla przedsiębiorstw dużych – odnotowywane było dodatnie tempo zmian r/r wartości przychodów, które utrzymywało się do III kw. 2012r. W obydwóch wyróżnionych klasach wielkości w okresie od IV kw. 2012r. do IV kw. 2013r. ponownie zauważalne było zmniejszenie wartości przychodów ze sprzedaży. Jedynie w I kw. 2014r. wystąpił nieznaczny wzrost wartości przychodów (tempo zmian r/r wynosiło +10,2% dla przedsiębiorstw średnich oraz +4,5% dla dużych). Trudno jednak określić na obecny moment analizy trwałość kierunku odnotowanej zmiany w ostatnim okresie badanego okresu.

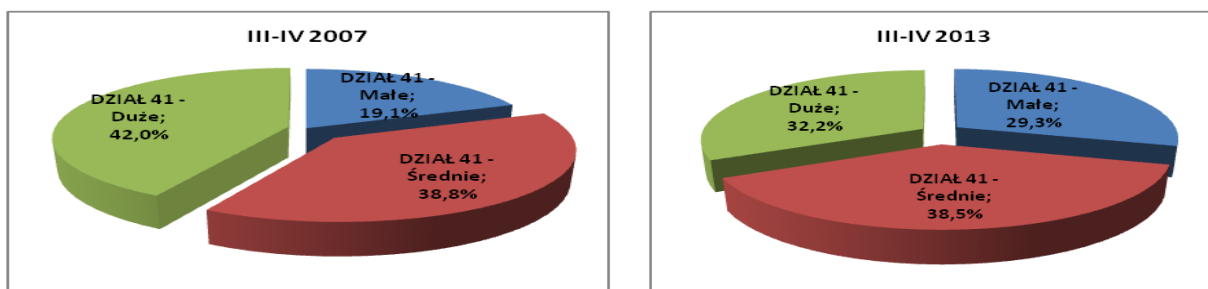
Przedsiębiorstwa duże w II p. 2007r. generowały 42,0% wartości przychodów ze sprzedaży ogółem przedsiębiorstw działu 41 PKD, przedsiębiorstwa średnie 38,8%, a małe 19,1%. W II p. 2013r. udział ten dla przedsiębiorstw dużych zmalał do poziomu 32,2%, z kolei wzrósł z 19,1% w II p. 2007r. do 29,3% w II p. 2013r. W przypadku przedsiębiorstw średnich udział ten nie uległ zmianom i wynosił w 38,8% w II p. 2007r. i 38,5% w II p. 2013r.

Rysunek 30. Tempo zmian przychodów ze sprzedaży przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 31. Struktura przychodów ze sprzedaży przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)

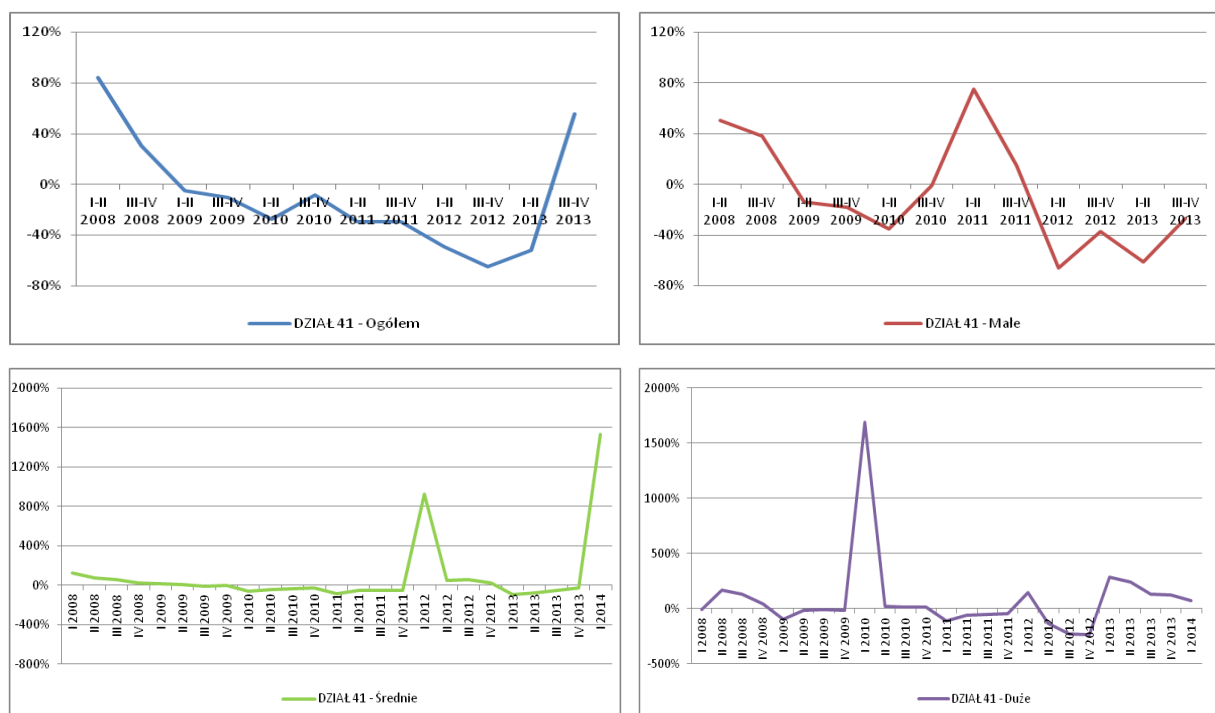
Źródło: opracowanie własne.

6. WYNIK FINANSOWY NETTO

W latach 2007–2013 przedsiębiorstwa wszystkich klas wielkości działu 41 PKD generowały dodatnią wartość wyniku finansowego netto (wyjątek stanowiły jedynie w przedsiębiorstwach dużych I kw. 2011r. oraz II–IV kw. 2012r.). W I p. 2007r. wartość wyniku finansowego netto ogółu przedsiębiorstw działu 41 PKD wynosiła 2.236,26 mln zł wykazując do II p. 2008r. włącznie wzrost wartości do 4.686,46 mln zł, i jej systematyczne zmniejszanie do 1.484,82 mln zł w II p. 2013r. Najniższa wartość wyniku finansowego netto dla przedsiębiorstw ogółem działu robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków wystąpiła w I p. 2013r. (486,22 mln zł). Pod względem klas wielkości najwyższe poziomy analizowanej miary występowały w przedsiębiorstwach średnich, następnie małych i dużych. Analizując tempo zmian r/r wartości wyniku finansowego netto należy zauważyć, że dodatnie wartości wskaźnika tempa r/r (wzrost wyniku finansowego netto w porównaniu do analogicznych okresów z poprzednich lat) odnotowywane było zarówno na poziomie ogółem, jak i w wyróżnionych klasach wielkości do końca 2008r., a począwszy od I p. 2009r. do II p. 2013r. w większości okresów zaznaczała się tendencja malejąca wartości wyniku finansowego netto – sytuacja niekorzystna. Dla przedsiębiorstw ogółem systematyczne zmniejszanie się wartości wyniku finansowego utrzymywało się w okresie od I p. 2009r. do I p. 2013r. włącznie (co było szczególnie zauważalne w okresie od I p. 2011r. do I p. 2013r.). Jedynie w II p. 2013r. odnotowano dodatnie tempo zmian r/r wartości wyniku finansowego netto (wzrost jego wartości w porównaniu z analogicznymi okresami z lat poprzednich) do czego przyczyniły się przede wszystkim przedsiębiorstwa duże i w mniejszym stopniu średnie. Dla przedsiębiorstw małych dodatnie tempo zmian r/r wartości wyniku finansowego netto występowało tylko w I i II p. 2008r. oraz I i II p. 2011r. Znaczne zmniejszenie wartości wyniku finansowego w porównaniu do analogicznych okresów z lat poprzednich przedsiębiorstwa małe odnotowywały szczególnie w I i II p. 2012r. (–65,7% i –37,4%) oraz I i II p. 2013r. (–61,4% i –26,8%). W przypadku przedsiębiorstw średnich wzrost wartości wyniku finansowego utrzymywał się w całym 2008r. oraz I i II kw. 2009r., a także w 2012r. W okresie od III kw. 2009r. do IV kw. 2011r. włącznie, a także w całym 2013r. odnotowywano znaczne zmniejszenie analizowanej wartości. W I kw. 2014r. nastąpiło przełamanie tej negatywnej tendencji. Z kolei dla przedsiębiorstw dużych sytuacja ta kształtowała się nieco korzystniej, bowiem ujemne tempo zmian r/r wartości wyniku finansowego netto występowało w 2009r., 2011r. oraz w II – IV kw. 2012r. (w tym ostatnim wystąpiła strata). W pozostałych okresach, tj. 2008r., 2010r., I kw. 2012r. i począwszy od I kw. 2013r. do I kw. 2014r. – przedsiębiorstwa tej klasy wielkości działu PKD 41 odnotowywały dodatnie tempo zmian wartości wyniku finansowego netto (wzrost jego wartości), co szczególnie zauważalne było w całym 2013r. (odpowiednio w kolejnych kwartałach: +289,5%, +238,1%, +129,2% i +122,3%) oraz I kw. 2014r. (+76,2%).

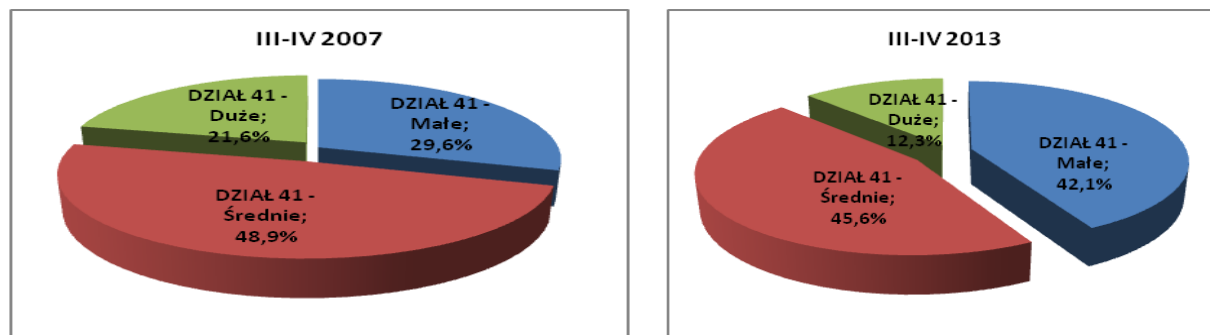
Przedsiębiorstwa średnie działu 41 PKD w II p. 2007r. generowały prawie połowę (tj. 48,9%) ogólnej wartości wyniku finansowego netto przedsiębiorstw tego działu, małe 29,6%, a duże 21,6%. Pomimo zmniejszenia w badanym okresie liczby osób w nich pracujących udział przedsiębiorstw średnich w ogólnej wartości wyniku finansowego netto przedsiębiorstw działu 41 PKD w II p. 2013r. nadal był bardzo wysoki i wynosił 45,6%. Udział ten, pomimo wzrostu wartości wyniku finansowego netto pod koniec badanego okresu niestety zmalał w przedsiębiorstwach dużych do 12,3%, z kolei dla przedsiębiorstw małych wzrósł do 42,1%.

Rysunek 32. Tempo zmian wyniku finansowego netto przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 33. Struktura wyniku finansowego netto przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)

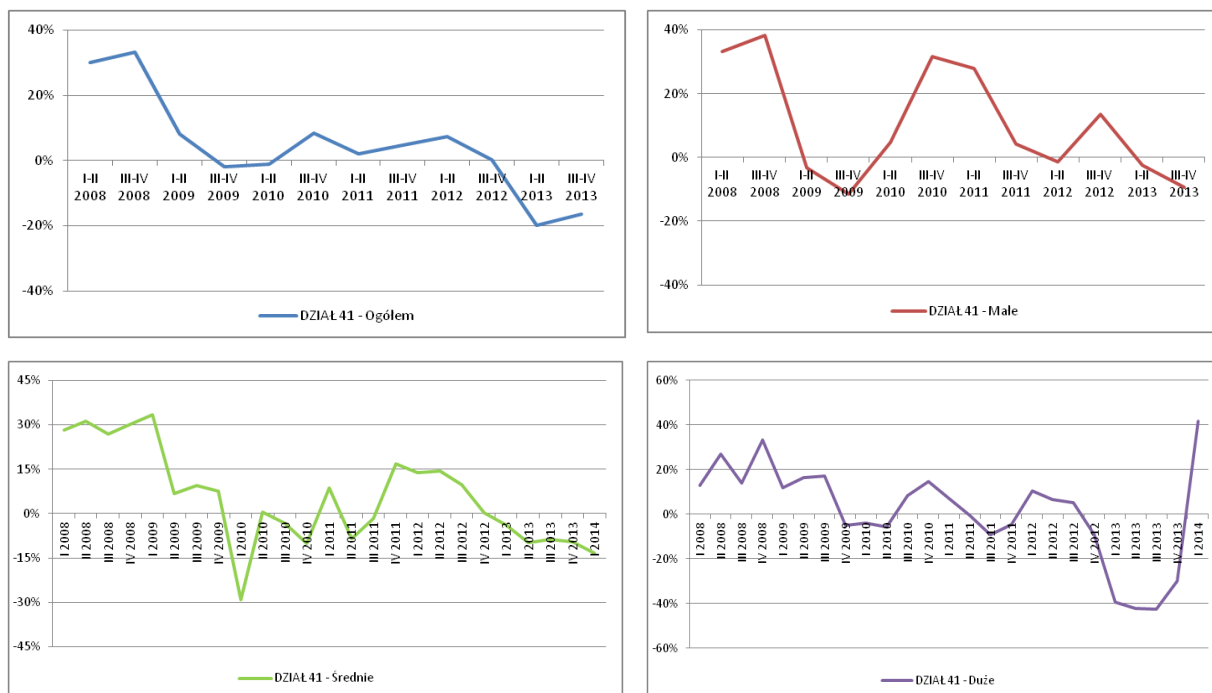
Źródło: opracowanie własne.

7. ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE

Wartość zobowiązań krótkoterminowych zarówno przedsiębiorstw ogółem, jak i wszystkich klas wielkości działu 41 PKD systematycznie rosła począwszy od I p. 2007r. do II p. 2012r. włącznie, natomiast w I i II p. 2013r. odnotowano nieznaczne zmniejszenie zadłużenia krótkoterminowego tych przedsiębiorstw. W I p. 2007r. wartość zobowiązań krótkoterminowych dla przedsiębiorstw ogółem wynosiła 14.630,50 mln zł, w II p. 2012r. 24.116,72 mln zł, a w II p. 2013r. 20.170,78 mln zł. Biorąc pod uwagę klasy wielkości w latach 2007–2012 przedsiębiorstwa średnie i duże charakteryzował podobny poziom tego zadłużenia (średnie: 5.982,47 mln zł w I p. 2007r. i 8.996,65 mln zł w II p. 2012r., z kolei duże: 5.485,21 mln zł i 8.151,79 mln zł). W I i II p. 2013r. sytuacja uległa zmianie, bowiem największe zadłużenie krótkoterminowe posiadały przedsiębiorstwa średnie (7.947,67 mln zł w I p. 2013r. i 8.134,82 mln zł w II p. 2013r.) oraz małe (5.248,27 mln zł i 6.317,62 mln zł), natomiast najniższym jego poziomem charakteryzowały się przedsiębiorstwa duże (4.704,37 mln zł i 5.718,34 mln zł). Dodatkowo tempo zmian wartości zadłużenia krótkoterminowego (wzrost wartości zobowiązań krótkoterminowych w porównaniu do analogicznych okresów z lata poprzednich) dla przedsiębiorstw ogółem odnotowywane było w okresie od I p. 2008r. do I p. 2009r. włącznie, a następnie od II p. 2010r. do II p. 2012r. W okresie od II p. 2009r. do I p. 2010r. ujemne tempo zmian r/r wartości zobowiązań krótkoterminowych było tylko nieznaczne, natomiast zauważalne zmniejszenie analizowanej wartości wystąpiło dopiero w I i II p. 2013r. (odpowiednio –19,8% i –16,4%). W przypadku przedsiębiorstw małych dodatnie tempo zmian odnotowywane było od I p. 2008r. do II p. 2012r. (z wyjątkiem I i II p. 2009r. i I p. 2012r.). Nieznaczne zmniejszenie poziomu zadłużenia krótkoterminowego dla tej klasy przedsiębiorstw wystąpiło w I i II p. 2013r. W przedsiębiorstwach średnich wyróżniają się dwa okresy, w których występował intensywny wzrost zobowiązań krótkoterminowych, a mianowicie od I kw. 2008r. do IV kw. 2009r. oraz począwszy od IV kw. 2011r. do IV kw. 2012r. włącznie. W okresie trwającym od I kw. 2010r. do II kw. 2011r. oraz od I kw. 2013r. do I kw. 2014r. odnotowywano ujemne tempo zmian wartości zobowiązań krótkoterminowych. Należy jednak wskazać, że zmniejszenie wartości tych zobowiązań było niewielkie. W przedsiębiorstwach dużych z kolei w okresie od I kw. 2008r. do III kw. 2012r. przeważało dodatnie tempo zmian r/r wartości zobowiązań krótkoterminowych (z wyjątkiem IV kw. 2009r., I–II kw. 2010r. oraz II–IV kw. 2011r.) co skutkowało utrzymaniem się wysokiego poziomu zadłużenia krótkoterminowego. Sytuacja uległa zmianie w okresie od IV kw. 2012r. do IV kw. 2013r., w którym odnotowano znaczne zmniejszenie zadłużenia krótkoterminowego i najniższe jego poziomy w porównaniu do przedsiębiorstw średnich i małych. Tempo zmian r/r wartości analizowanej wartości wynosiło począwszy od IV kw. 2012r. kolejno: –9,0%, –39,3%, –42,1%, –42,6% i –29,9%. W I kw. 2014r. wystąpił wzrost zadłużenia krótkoterminowego (+41,8%).

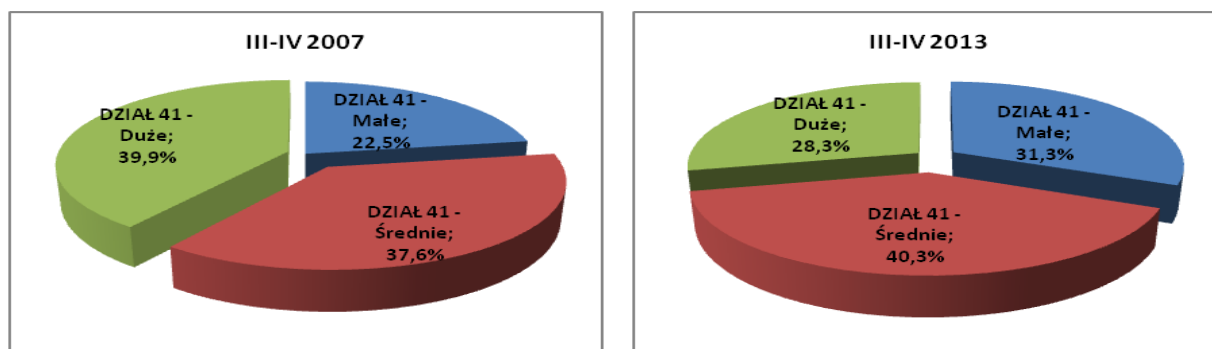
Analiza zadłużenia krótkoterminowego według klas wielkości pokazuje, że najwyższy i rosnący udział w wartości zadłużenia krótkoterminowego ogółem przedsiębiorstw działu 41 PKD w badanym okresie posiadały przedsiębiorstwa średnie (37,6% w II p. 2007r. i 40,3% w II p. 2013r.). W przypadku przedsiębiorstw dużych udział ten w II p. 2007r. wynosił 39,9% jednak zmalał do poziomu 28,3% w II p. 2013r., natomiast w przypadku przedsiębiorstw małych wzrósł z poziomu 22,5% w II p. 2007r. do 31,6% na koniec 2013r.

Rysunek 34. Tempo zmian zobowiązań krótkoterminowych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 35. Struktura zobowiązań krótkoterminowych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)

Źródło: opracowanie własne.

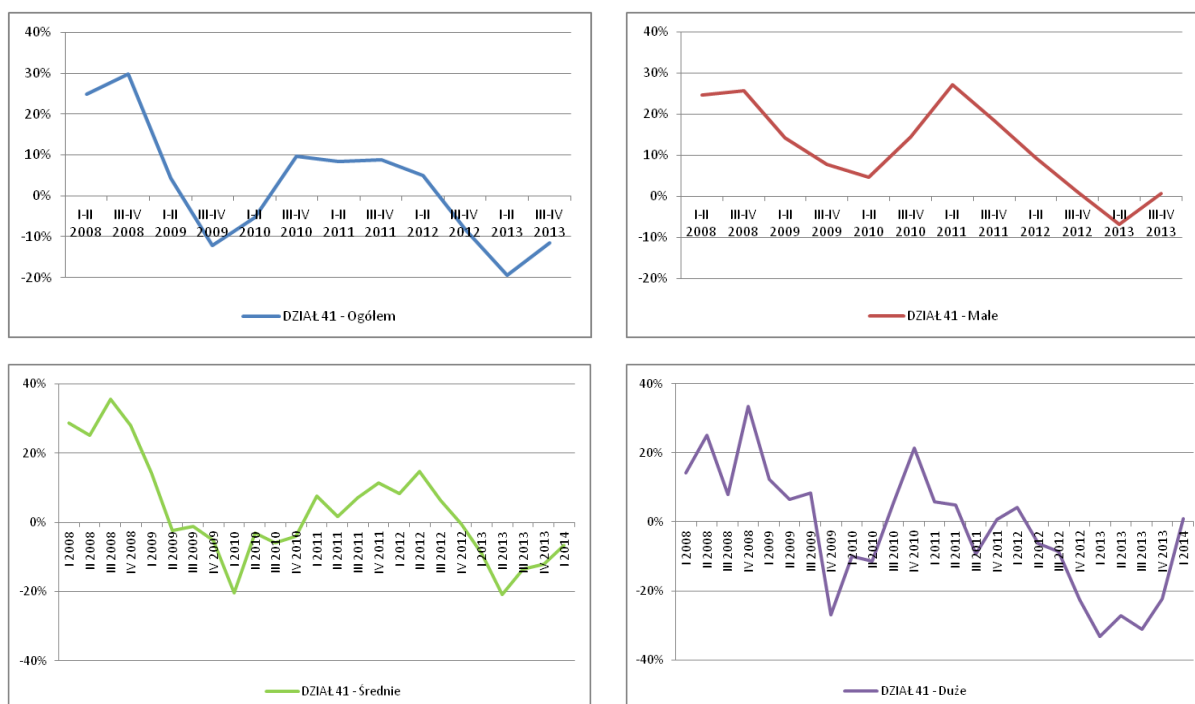

8. NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE

Wartość należności krótkoterminowych przedsiębiorstw działu 41 PKD rosła począwszy od I p. 2007r. do I p. 2012r. włącznie. Od II p. 2012r. do II p. 2013r. odnotowano zmniejszenie należności krótkoterminowych tych przedsiębiorstw, z wyjątkiem podmiotów małych, w których tendencja wzrostu wartości należności utrzymywała się nadal. W I p. 2007r. wartość ta dla przedsiębiorstw ogółem wynosiła 10.181,15 mln zł, w I p. 2012r. 14.320,35 mln zł, a w II p. 2013r. 11.532,19 mln zł. Biorąc pod uwagę klasy wielkości w latach 2007 – I p. 2012 przedsiębiorstwa średnie i duże charakteryzował podobny poziom należności (średnie: 3.983,06 mln zł w I p. 2007r. i 5.501,39 mln zł w I p. 2012r., z kolei duże: 4.413,68 mln zł i 5.110,11 mln zł), przy czym największą wartością należności charakteryzowały się przedsiębiorstwa duże. Począwszy od II p. 2012r. do II p. 2013r. sytuacja ta uległa zmianie i największą wartość należności posiadały przedsiębiorstwa średnie (4.491,80 mln zł w II p. 2013r.) i małe (3.954,87 mln zł), natomiast relatywnie najmniejszą przedsiębiorstwa duże (3.209,59 mln zł). W przedsiębiorstwach średnich podobnie jak w przypadku zadłużenia krótkoterminowego wyróżnić należy dwa okresy, w których występował intensywny wzrost wartości należności krótkoterminowych, występowały one wcześniej w porównaniu do zobowiązań, a mianowicie od I kw. 2008r. do I kw. 2009r. oraz począwszy od I kw. 2011r. do III kw. 2012r. W okresie trwającym od II kw. 2009r. do IV kw. 2010r. oraz od IV kw. 2012r. do I kw. 2014r. odnotowywano ujemne tempo zmian wartości należności (zmniejszenie tych wartości tych było jednak nieznaczne). W przedsiębiorstwach dużych podobnie jak w średnich także wyróżniają się dwa okresy, w których występował intensywny wzrost wartości należności krótkoterminowych, tj. od I kw. 2008r. do III kw. 2009r. oraz począwszy od III kw. 2010r. do I kw. 2012r. W okresie trwającym od IV kw. 2009r. do II kw. 2010r. oraz od II kw. 2012r. do VI kw. 2013r. odnotowywano ujemne tempo zmian wartości należności. Odmiennie jednak niż w przedsiębiorstwach średnich zmniejszenie wartości należności krótkoterminowych przedsiębiorstw dużych było znaczne w okresie od II kw. 2012r. do VI kw. 2013r. wynosząc kolejno: -6,3%, -8,5%, -22,5%, -33,3%, -27,2%, -31,1% i -22,3%.

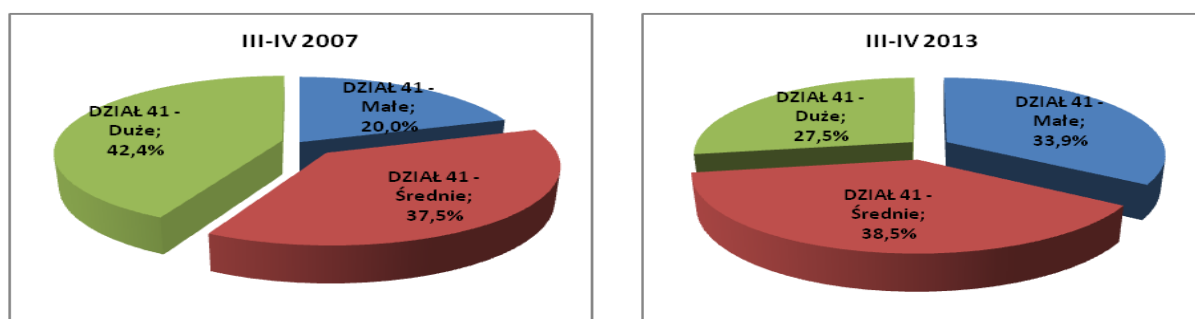
Analiza struktury wartości ogółem należności krótkoterminowych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości pokazuje, że najwyższy ich udział w początkowym okresie analizy posiadały przedsiębiorstwa duże (42,4% w II p. 2007r.), następnie średnie (37,5%) i małe (20,0%). Począwszy od II p. 2012r. struktura ta uległa zmianie i na koniec badanego okresu najwyższy udział posiadały przedsiębiorstwa średnie (38,5% w II p. 2013r.), następnie małe (33,9%) i duże (27,5%).

Rysunek 36. Tempo zmian należności krótkoterminowych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 37. Struktura należności krótkoterminowych przedsiębiorstw działu robót 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)

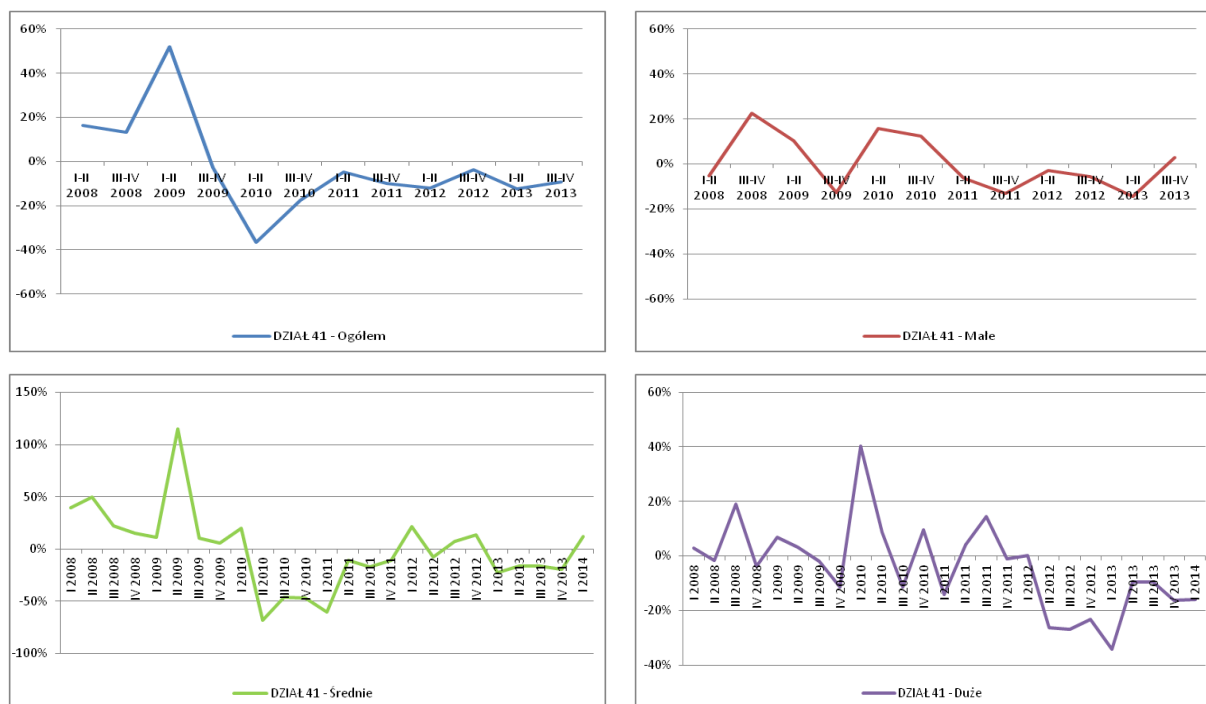
Źródło: opracowanie własne.

D. EFEKTYWNOŚĆ FUNKCJONOWANIA PRZEDSIĘBIORSTW DZIAŁU ROBÓT BUDOWLANYCH ZWIĄZANYCH ZE WZNOSENIEM BUDYNKÓW (2007 – I KW. 2014)

1. WSKAŹNIK OGÓLNEJ SYTUACJI FINANSOWEJ (WOSF)

W latach 2007–2013 w przedsiębiorstwach działu 41 PKD według klas wielkości pożądany poziom wartości wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF), tj. powyżej 1,0, występował w przedsiębiorstwach zarówno ogółem, jak i wszystkich wyróżnionych klasach wielkości (z wyjątkiem przedsiębiorstw dużych począwszy od III kw. 2013r., dla których poziom wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej przyjmował wartości poniżej 1,0). Najwyższy poziom wskaźnika charakteryzował przedsiębiorstwa średnie, natomiast najniższy przedsiębiorstwa duże. Analizując zmiany r/r poziomu ogólnej sytuacji finansowej przedsiębiorstw działu 41 PKD należy zauważyć zmniejszanie jego wartości w badanym okresie. Dla przedsiębiorstw ogółem dodatnie tempo zmian wartości WOSF (wzrost wartości wskaźnika w porównaniu do analogicznych okresów z lat poprzednich) występowało jedynie w okresie od I p. 2008r. do I p. 2009r. Począwszy od II p. 2009r. do końca 2013r. tempo zmian r/r wartości WOSF tych przedsiębiorstw było ujemne, wskazując na systematyczne zmniejszanie wartości WOSF – sytuacja niekorzystna. W przedsiębiorstwach małych sytuacja ta była nieznacznie korzystniejsza, bowiem dodatnie tempo zmian r/r wartości WOSF odnotowywane było w II p. 2008r. i I p. 2009r., I i II p. 2010r. oraz II p. 2013r. i pomimo występowania w przeważającej mierze okresów wskazujących na zmniejszanie r/r wartości WOSF, jego poziom w całym badanym okresie kształtował się powyżej 1,0. W przedsiębiorstwach średnich wzrost wartości WOSF charakteryzowany dodatnim tempem zmian r/r jego wartości występował w okresie od I kw. 2008r. do I kw. 2010r., w I, III i IV kw. 2012r., a także w I kw. 2014r. Pomimo znacznego ujemnego tempa zmian r/r wartości WOSF odnotowanego w okresie od II kw. 2010r. do IV kw. 2011r. i całym 2013r. poziom analizowanej miary w całym okresie analizy przyjmował wartości powyżej 1,0. W przedsiębiorstwach dużych sytuacja ta była zróżnicowana wskazując wahania zmian r/r wartości WOSF, zaznaczając wyraźną tendencję malejącą analizowanej miary począwszy od II kw. 2012r. do I kw. 2014r. czego skutkiem jest zmniejszenie wartości WOSF poniżej 1,0 w okresie od III kw. 2012r. do końca 2013r. i I kw. 2014r. – sytuacja najmniej korzystna pod tym względem w porównaniu do przedsiębiorstw średnich i małych.

Rysunek 38. Tempo zmian wartości wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

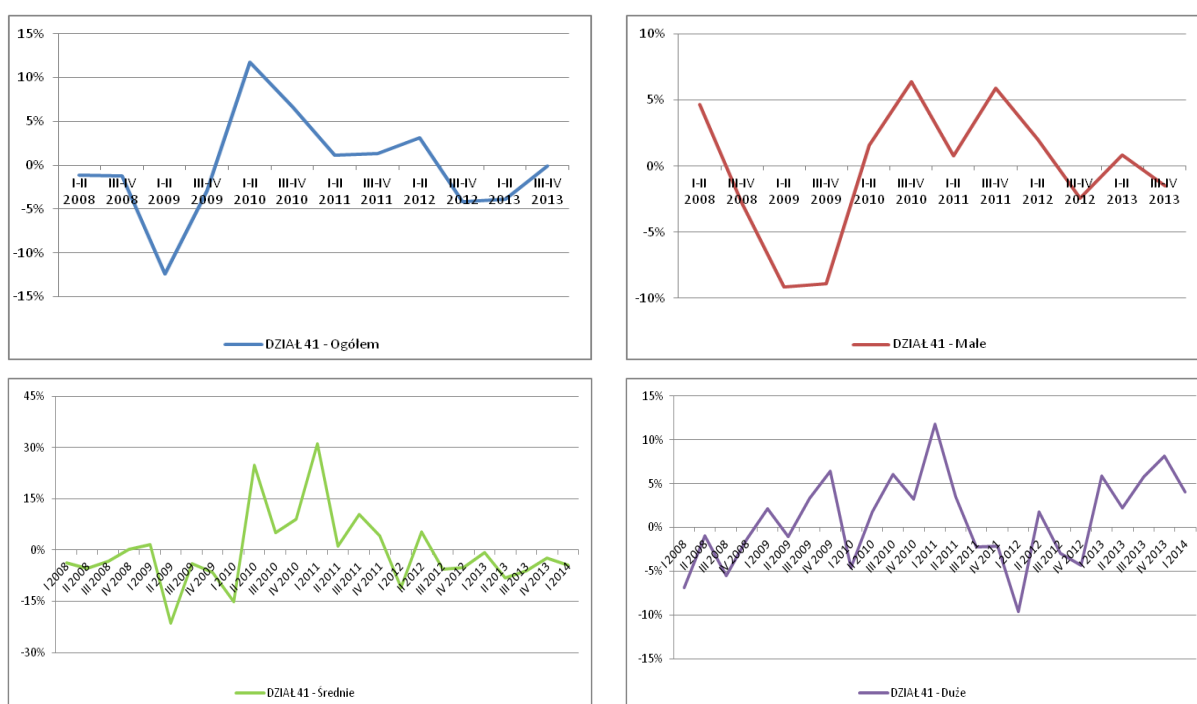
Źródło: opracowanie własne.

2. POZIOM ZADŁUŻENIA (WZO)

Największy poziom zadłużenia ogółem wśród przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w badanym okresie charakteryzował przedsiębiorstwa duże (WZO oscylował wokół wartości 0,70 – 0,75). Z kolei dla przedsiębiorstw średnich i małych poziom zadłużenia ogółem był podobny, a wartości WZO kształtowały się w przedziale 0,55 – 6,00. Analizując zmiany r/r poziomu zadłużenia dla przedsiębiorstw ogółem należy zauważyć, że dodatnie tempo zmian wartości WZO (wzrost zadłużenia ogółem w porównaniu do analogicznych okresów z lat poprzednich) występowało w okresie od I p. 2010r. do końca 2012r. Najwyższy wzrost poziomu zadłużenia ogółem przedsiębiorstw działu robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków wystąpił w I i II p. 2010r. (tempo zmian wartości WZO wynosiło odpowiednio +11,8% i +6,6%), co zostało zniwelowane w II p. 2012r. oraz I i II p. 2013r. Dla przedsiębiorstw małych w latach 2007–2013 nie odnotowano istotnych zmian w obszarze zadłużenia ogółem, a jego wzrost charakteryzowany dodatnim tempem zmian r/r występował w I p. 2008r., w okresie od I p. 2010r. do I p. 2012r. oraz w I p. 2013r. W przypadku przedsiębiorstw średnich po okresie zmniejszania poziomu zadłużenia trwającym od I kw. 2008r. do I kw. 2010r. nastąpił jego wzrost trwający od II kw. 2010r. do IV kw. 2011r.

Ponowne systematyczne zmniejszanie poziomu zadłużenia ogółem tych podmiotów występowało od III kw. 2012r. do I kw. 2014r. włącznie. W przypadku przedsiębiorstw dużych w porównaniu do przedsiębiorstw średnich i małych zmiany wartości WZO były najmniej korzystne (najwyższe poziomy stopnia zadłużenia). Po okresie zmniejszania poziomu zadłużenia ogółem trwającym od I kw. 2008r. do II kw. 2009r., w przedsiębiorstwach tych wystąpiło dodatnie tempo zmian r/r wartości WZO (wzrost poziomu zadłużenia ogółem) trwające od III kw. 2009r. do II kw. 2011r., a następnie od I kw. 2013r. do I kw. 2014r. – sytuacja niekorzystna wskazująca na trwałe zmniejszenie stopnia samofinansowania w okresie analizy.

Rysunek 39. Tempo zmian wartości wskaźnika zadłużenia ogółem (WZO) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

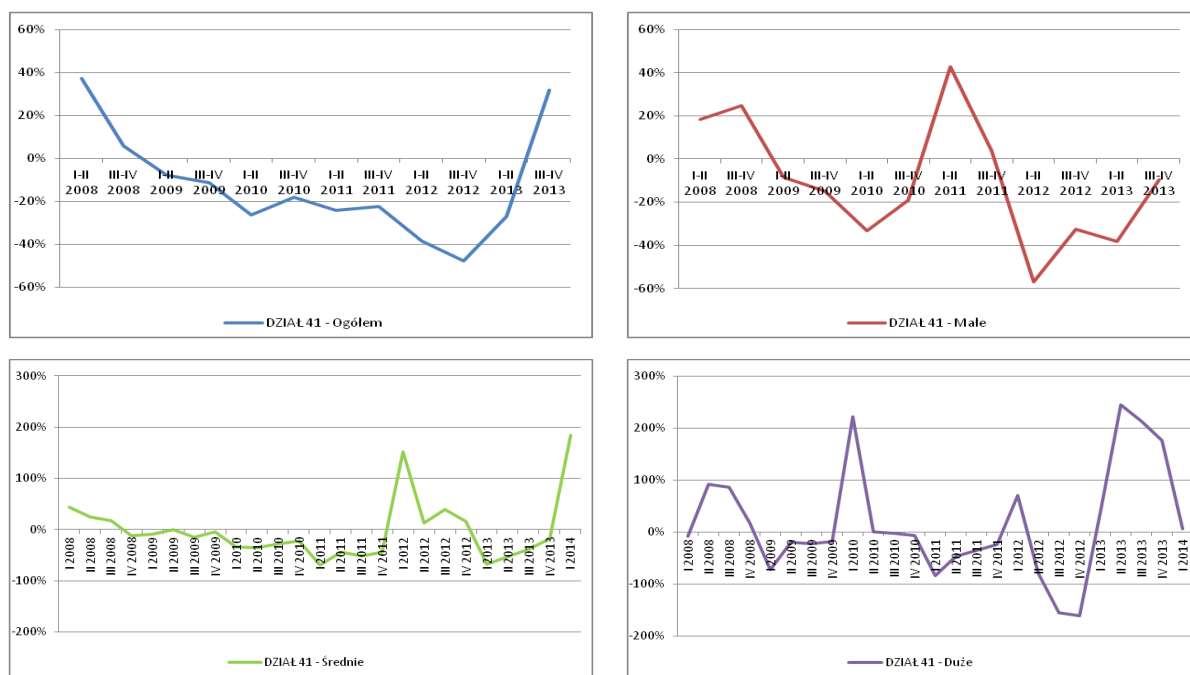
Źródło: opracowanie własne.

3. ZDOLNOŚĆ OBSŁUGI ZADŁUŻENIA (WZOZ)

Zdolność obsługi zadłużenia wśród przedsiębiorstw działu 41 PKD zarówno ogółem, jak i we wszystkich klasach wielkości w badanym zmniejszyła się o połowę – sytuacja niekorzystna. Najwyższy jej poziom występował w okresie od II p. 2007r. do II p. 2009r. oscylując dla przedsiębiorstw małych w przedziale 0,15 – 0,18, dla średnich w przedziale 0,17 – 0,21, a dla dużych 0,9 – 0,12. Analizując zmiany r/r poziomu zdolności obsługi zadłużenia dla przedsiębiorstw ogółem działu PKD 41 można wskazać, że dodatnie tempo zmian wartości

WZOZ (wzrost zdolności obsługi zadłużenia w porównaniu do analogicznych okresów z lat poprzednich) występowało jedynie w I i II p. 2008r. oraz w II p. 2013r. Dla przedsiębiorstw małych zdolność ta rosła w I i II p. 2007r. oraz w I i II p. 2011r. W pozostałych okresach, tj. od I p. 2009r. do II p. 2010r. oraz od I p. 2012r. do II p. 2013r. odnotowywane było wysokie i ujemne tempo zmian r/r wartości WZOZ. W przedsiębiorstwach średnich i dużych także w większości badanego okresu przeważało wysokie i ujemne tempo zmian r/r wartości WZOZ (zmniejszanie poziomu zdolności do obsługi zadłużenia). Dla przedsiębiorstw średnich poprawa zdolności obsługi zadłużenia występowała tylko w okresie I – III kw. 2008r., całym 2012r. oraz I kw. 2014r. W przedsiębiorstwach dużych sytuacja taka miała miejsce w okresie II – IV kw. 2008r., I kw. 2010r., I kw. 2012r. oraz w okresie od I kw. 2013r. do I kw. 2014r. Dodatkowo tempo zmian wartości WZO w ostatnim wskazanym okresie i poprawa zdolności do obsługi długu wynikała z osiągnięcia przez przedsiębiorstwa duże dodatniego wyniku finansowego po okresie generowanych strat, a zdolność do obsługi zadłużenia na koniec badanego okresu była i trzykrotnie niższa w porównaniu z poziomem tej zdolności na początku 2007r. – sytuacja najmniej korzystna pod tym względem dla przedsiębiorstw dużych w porównaniu do średnich i małych.

Rysunek 40. Tempo zmian wartości wskaźnika zdolności do obsługi zadłużenia (WZOZ) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

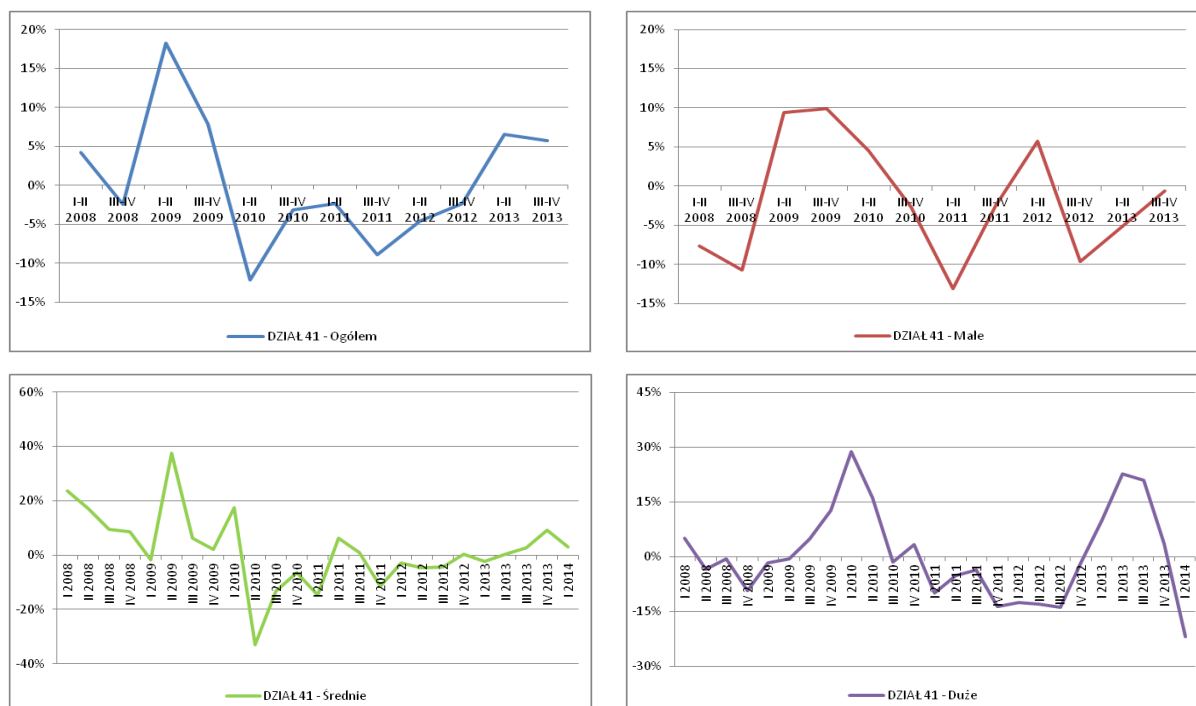

Źródło: opracowanie własne.

4. PŁYNNOŚĆ FINANSOWA (WPB)

W całym badanym okresie dla przedsiębiorstw działu 41 PKD zarówno ogółem, jak i w wyróżnionych klasach wielkości poziom wskaźnika płynności bieżącej (WPB) przyjmował wartości większe od 1,0. Najwyższe poziomy WPB w latach 2007–2013 charakteryzowały przedsiębiorstwa średnie (oscylujące w przedziale wartości 1,7–2,8) oraz małe (1,8 – 2,2), z kolei najniższe poziomy WPB (1,4–1,6) odnotowywały przedsiębiorstwa duże. Stopień płynności bieżącej podlegał w badanym okresie wahaniom z nieznaczną tendencją malejącą – brak niepokojących zmian w tym obszarze. Analizując tempo zmian r/r poziomu płynności bieżącej przedsiębiorstw ogółem można wskazać, że po występującym okresie wzrostu wartości WPB, trwającym od I p. 2008r. do II p. 2009r. – odnotowywane było od I p. 2010r. do końca 2012r. ujemne tempo zmian r/r wartości WPB. Oznaczało to zmniejszanie wartości wskaźnika WPB, w wyniku czego stopień płynności bieżącej przedsiębiorstw ogółem w II p. 2012r. był nieznacznie niższy w porównaniu do stopnia płynności z początku analizowanego okresu, przyjmując jednak wciąż pożądane jego poziomy (brak niepokojących zmian w tym obszarze). W przedsiębiorstwach małych dodatnie tempo zmian r/r wartości WPB występowało jedynie w I i II p. 2009r., I p. 2010r. i I p. 2012r. W pozostałych okresach odnotowywane było zmniejszanie poziomu płynności bieżącej w wyniku czego stopień płynności bieżącej był niższy w porównaniu do stopnia płynności z początku analizowanego okresu, utrzymując się jednak wciąż na bezpiecznym (pożądanym) poziomie. W przedsiębiorstwach średnich poprawa płynności bieżącej zauważalna była w okresie od I kw. 2008r. do I kw. 2010r. włącznie, natomiast jej pogorszenie w okresie trwającym od II kw. 2010r. do I kw. 2013r. (z wyjątkiem II – III kw. 2011r. i IV kw. 2012r.). Począwszy od II kw. 2013r. do I kw. 2014r. w przedsiębiorstwach średnich poziom płynności wzrósł (uległ poprawie) – przyjmując poziomy wyższe w porównaniu do stopnia płynności z początku badanego okresu i oscylując na poziomie 2,0 (górne granice pożądanego poziomu WPB). Z kolei w przedsiębiorstwach dużych działu PKD 41 w większości okresów występowało ujemne tempo zmian wartości WPB (najmniej korzystne zmiany), co oznaczało zmniejszanie wartości wskaźnika płynności bieżącej. Miało to miejsce w okresie trwającym od II kw. 2008r. do II kw. 2009r., następnie w okresie od III kw. 2010r. do IV kw. 2012r. oraz w I kw. 2014r. W konsekwencji poziom płynności przedsiębiorstw dużych zmalał w I kw. 2014r., nadal jednak oscylując w dolnych granicach pożądanego poziomu WPB.

Rysunek 41. Tempo zmian wartości wskaźnika płynności bieżącej (WPB) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

5. SPRAWNOŚĆ DZIAŁANIA (CZ, CN, CZKR, CGOT)

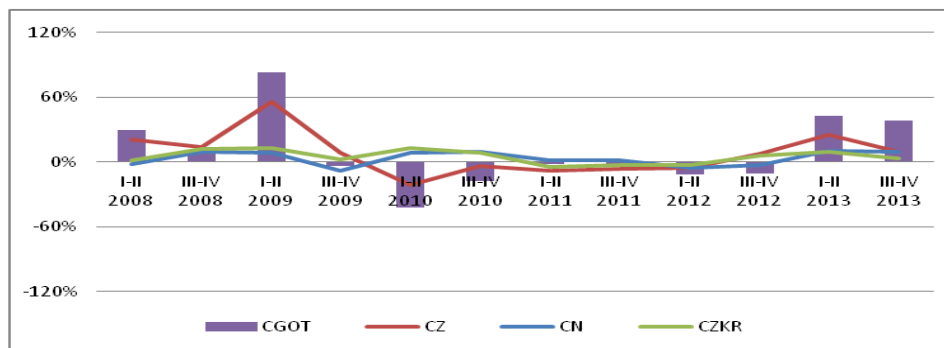
Analizując sprawność działania przedsiębiorstw działu 41 PKD zarówno ogółem, jak i w wyróżnionych klasach wielkości w latach 2007–2013, a w szczególności cyklu gotówki w dniach (CGOT) można wskazać, że najdłuższy okres zamrożenia gotówki w obrocie (najwyższa wartość wskaźnika cyklu gotówki w dniach) w okresie I i II p. 2007r. oraz I p. 2010r. – I p. 2012r. charakteryzował przedsiębiorstwa małe, natomiast od I p. 2008r. do II p. 2009r. oraz od II p. 2012r. do II p. 2013r. przedsiębiorstwa średnie. Czas oczekiwania na gotówkę przedsiębiorstw małych i średnich w analizowanym okresie był podobny. W przedsiębiorstwach dużych odnotowywany był ujemny cykl gotówki co oznaczało, że działalność bieżąca i niedobory gotówkowe w znacznym rozmiarze finansowane były przez zobowiązania krótkoterminowe.

Tempo zmian r/r wartości wskaźnika cyklu gotówki w dniach (CGOT) przedsiębiorstw ogółem w okresie trwającym od I p. 2008r. do I p. 2009r. było dodatnie, co oznaczało wydłużanie r/r czasu oczekiwania na gotówkę w kolejnych półroczach tego okresu w porównaniu do analogicznych półroczy lat poprzednich. Spowodowane to było wydłużaniem czasu

zamrożenia gotówki w zapasach (CZ) oraz wydłużaniem czasu spływu należności (CN). W przypadku cyklu zapasów sytuację taką można było zauważyć już od I p. 2008r. do II p. 2009r., natomiast w odniesieniu do cyklu należności w II p. 2008r. i I p. 2009r. W konsekwencji tego przedsiębiorstwa produkcyjne w celu utrzymania płynności finansowej wydłużały terminy płatności zobowiązań krótkoterminowych (CZKR), co miało miejsce od I p. 2008r. do II p. 2010r. – sytuacja niekorzystna. Począwszy od II p. 2009r. do końca 2012r. czas oczekiwania na gotówkę w przedsiębiorstwach ogółem ulegał skracaniu r/r co było pozytywną tendencją zmian w tym obszarze. W II p. 2009r. spowodowane to było skróceniem cyklu należności (CN) i wydłużeniem terminu płatności zobowiązań krótkoterminowych (CZKR), a od I p. 2010r. do I p. 2012r. skróceniem cyklu zapasów łącznie z dalszym wydłużaniem cyklu zobowiązań krótkoterminowych (do II p. 2010r.). W II p. 2012r. skrócenie czasu oczekiwania na gotówkę uzyskano dzięki skracaniu cyklu należności (CN) i wydłużeniu terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (CZKR) co skompensowane zostało jednak wydłużeniem cyklu zapasów (CZ). W I i II p. 2013r. czas oczekiwania na gotówkę wydłużył się na skutek wydłużenia cyklu zapasów (II p. 2012r. – II p. 2013r.) i cyklu należności (I i II p. 2013r.) czego nie skompensowała trwająca od II p. 2012r. tendencja wydłużania terminów spłaty zobowiązań krótkoterminowych – sytuację w tym obszarze w 2013r. należy ocenić negatywnie.

Rysunek 42. Tempo zmian wartości wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw ogółem działu 41 PKD według klas wielkości w okresie I p. 2007r. – II p. 2013r. (w % r/r)

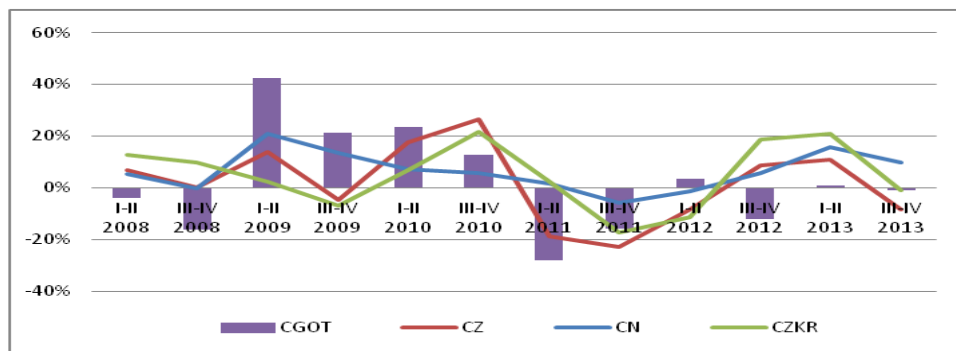

Źródło: opracowanie własne.

W przedsiębiorstwach małych, pomimo występowania ujemnego tempa zmian r/r wartości wskaźnika CGOT w I i II p. 2008r. w efekcie wydłużania cykli zobowiązań krótkoterminowych (CZKR), w latach 2009 – 2010 zauważalna była tendencja wzrostu wartości wskaźnika CGOT, a więc wydłużania r/r czasu oczekiwania na gotówkę – sytuacja niekorzystna pod tym względem. Przyczyniało się do tego wydłużanie cyklu zapasów (CZ) i należności (CN) co kompensowane było wydłużaniem terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (CZKR). W latach 2011 – 2013r. odnotowywane były wahania wartości wskaźnika tempa dla CGOT bez istotnych zmian w zakresie czasu oczekiwania na gotówkę. W II p. 2013r. skróceniu czasu oczekiwania na gotówkę (CGOT) towarzyszyło skrócenie cyklu

zapasów (CZ) jednak przy wydłużeniu cyklu należności (CN) i nieznacznym skróceniu cyklu zobowiązań krótkoterminowych (CZKR).

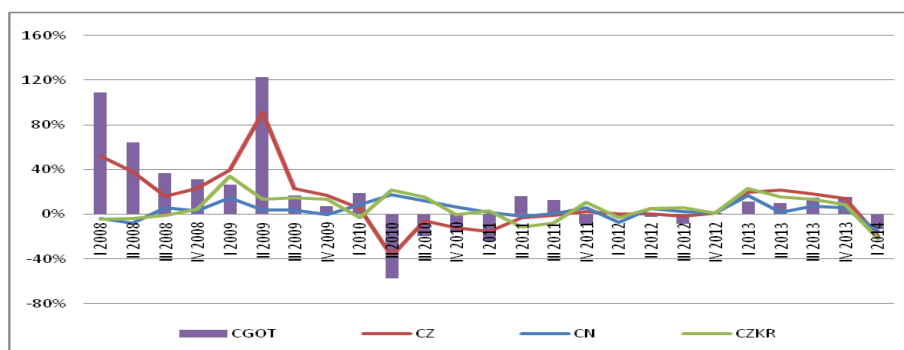
Rysunek 43. Tempo zmian wartości wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw małych działu 41 PKD według klas wielkości w okresie I p. 2007r. – II p. 2013r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

W przedsiębiorstwach średnich w okresie trwającym od I kw. 2008r. do I kw. 2010r. tempo zmian r/r wartości wskaźnika cyklu gotówki w dniach (CGOT) było dodatnie, co oznaczało wydłużanie r/r czasu oczekiwania na gotówkę w kolejnych kwartałach tego okresu. Spowodowane to było wydłużaniem czasu zamrożenia gotówki w zapasach (od I kw. 2008r. do I kw. 2010r.) i wydłużaniem czasu spływu należności (III kw. 2008r. – I kw. 2010r.) w efekcie czego w celu utrzymania płynności finansowej przedsiębiorstwa wydłużały terminy płatności zobowiązań krótkoterminowych (IV kw. 2008r. – IV kw. 2009r.). W okresie od II kw. 2010r. do III kw. 2012r. odnotowywane było skracanie czasu oczekiwania na gotówkę (z wyjątkiem II i III kw. 2011r.) co spowodowane było przede wszystkim poprzez skracanie cyklu zapasów przy jednoczesnym wydłużaniu terminów spłaty zobowiązań krótkoterminowych (okres zamrożenia gotówki w należnościach nadal wydłużał się – sytuacja niekorzystna). Od IV kw. 2012r. do IV kw. 2013r. czas oczekiwania na gotówkę z powrotem ulegał nieznacznemu wydłużeniu na skutek wydłużenia cyklu należności (CN) i cyklu zapasów (CZ) nadal przy utrzymaniu tendencji wydłużania terminów płatności zobowiązań krótkoterminowych (CZKR) – sytuacja niekorzystna. Sytuacja ta została przełamana w I kw. 2014r., w którym cykl gotówki uległ skróceniu na skutek skrócenia cyklu zapasów i należności, ale przy jednoczesnym skróceniu cyklu zobowiązań krótkoterminowych – zmiany te należy ocenić pozytywnie.

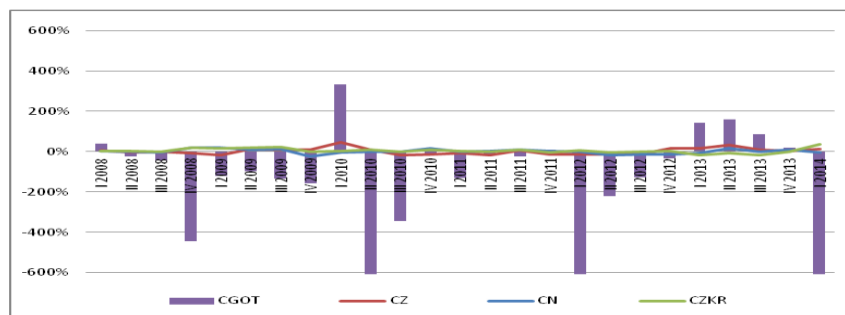
Rysunek 44. Tempo zmian wartości wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw średnich działu 41 PKD według klas wielkości w okresie I kw. 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

W przedsiębiorstwach dużych w badanym okresie przeważała tendencja polegająca na skracaniu czasu oczekiwania na gotówkę, jednak w większości okresów efekt ten uzyskiwano poprzez utrzymywanie długich terminów płatności zobowiązań co przyczyniało się do powstawania ujemnych cykli gotówki w dniach i świadczyło o finansowaniu w znacznym rozmiarze działalności bieżącej i niedoborów gotówkowych przez zobowiązania krótkoterminowe – sytuacja niekorzystna. W okresie od II kw. 2008r. do I kw. 2009r. na skrócenie cyklu gotówki w dniach przyczynił się dodatkowo krótszy cykl zapasów, a skłonność do jego skracania obserwowana była jeszcze w okresie od III kw. 2010r. do III kw. 2012r. Skracanie terminów spływu należności odnotowano jedynie w III kw. 2008r., IV kw. 2009r., I i III kw. 2010r. Dopiero w okresie od II kw. 2012r. do I kw. 2014r. zauważalny był wzrost skłonności przedsiębiorstw dużych do skracania czasu spływu należności co wyraźnie wynikało ze skracania czasu regulowania zobowiązań krótkoterminowych. W efekcie tego oraz wydłużenia cyklu zapasów, we wszystkich kwartałach 2013r. odnotowano wydłużenie cyklu gotówki. W I kw. 2014r. łącznie poprzez utrzymywanie tendencji do skracania terminów spływu należności i ponowne wydłużeniu terminów płatności zobowiązań bieżących cykl gotówki uległ skróceniu.

Rysunek 45. Tempo zmian wartości wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw dużych działu 41 PKD według klas wielkości w okresie I kw. 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

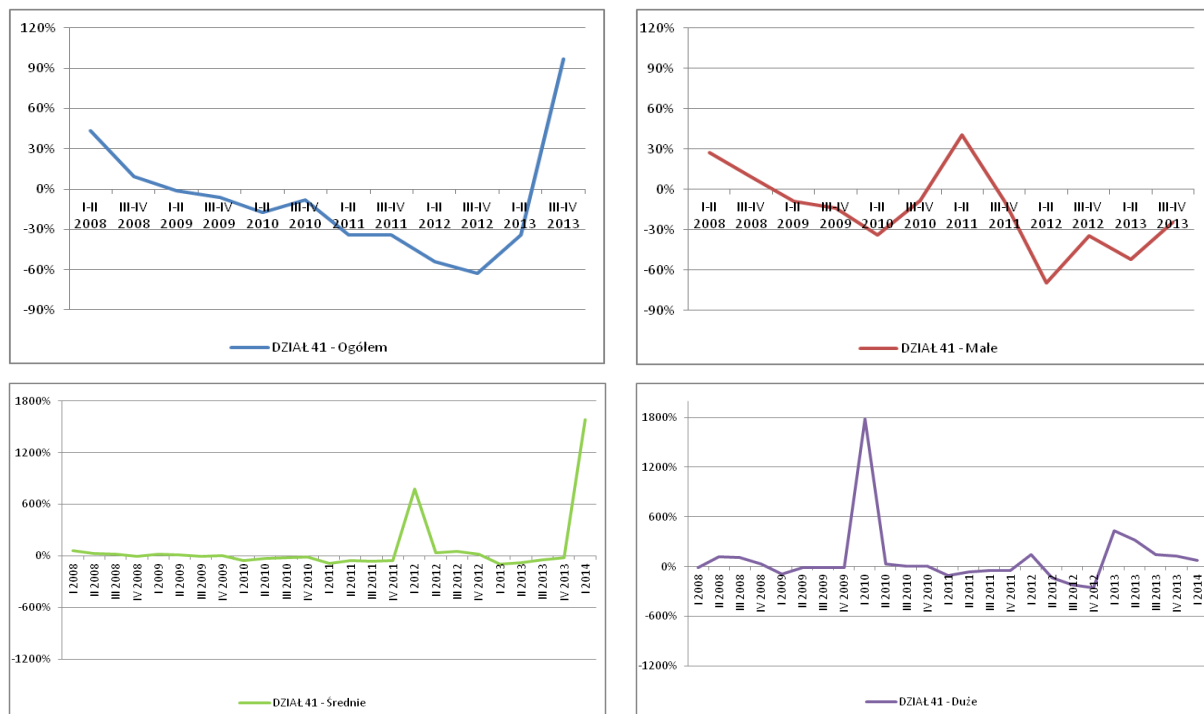
Źródło: opracowanie własne.

6. POZIOM RENTOWNOŚCI (ROS, ROA)

W przedsiębiorstwach działu 41 PKD pod względem wyróżnionych klas wielkości najwyższy poziom rentowności sprzedaży charakteryzowały przedsiębiorstwa małe (wartość wskaźnika ROS kształtująca się w przedziale 8% – 11% w latach 2007 – 2011, oraz 3% – 5% w latach 2012 – 2013). Z kolei najniższy poziom rentowności sprzedaży i dodatkowo jej deficytowość (w I kw. 2011r. oraz w II, III i IV kw. 2012r.) charakteryzowały przedsiębiorstwa duże (2% – 5% w latach w latach 2007 – 2010, i –4% – 3% w okresie I kw. 2011 r. – I kw. 2014r.). Analizując zmiany wartości wskaźnika ROS należy zauważyć zmniejszenie poziomu rentowności sprzedaży zarówno przedsiębiorstw ogółem, jak i wszystkich klas wielkości w porównaniu do poziomu rentowności sprzedaży tych przedsiębiorstw w początkowym okresie analizy – sytuacja niekorzystna. Tempo zmian r/r wartości ROS w latach 2007 – 2013 przedsiębiorstw ogółem wskazywało na wzrost poziomu rentowności sprzedaży jedynie w początkowym, tj. I i II p. 2008r. (+43,8% r/r i +9,4% r/r) oraz końcowym okresie analizy, tj. II p. 2013r. (+96,7%). Od I p. 2009r. do I p. 2013r. odnotowywano ujemne tempo zmian wartości ROS wskazujące w 4,5-letnim okresie na systematyczne zmniejszanie rentowności sprzedaży. Ta negatywna tendencja była najbardziej intensywna (pogorszenie rentowności sprzedaży) w okresie od I p. 2011r. do I p. 2013r. czego skutkiem jest zmniejszenie rentowności sprzedaży z poziomu 5% – 7% występującego w latach 2007 – 2010 do poziomu 1% – 3% w latach 2011 – 2013 – sytuacja niekorzystna. W przypadku przedsiębiorstw małych wzrost r/r wartości wskaźnika ROS wystąpił w I i II p. 2008r., natomiast począwszy od I p. 2009r. do II p. 2013r. (z wyjątkiem I p. 2011r.) odnotowywane było zmniejszanie poziomu rentowności sprzedaży. Ta negatywna tendencja charakteryzowana ujemnym tempem zmian r/r wartości ROS była szczególnie zauważalna (najbardziej intensywna) w latach 2012 – 2013. W efekcie tego występująca rentowność sprzedaży z poziomu 8% – 11% w latach 2007 – 2011, zmniejszyła się do poziomu 3% – 5% w latach 2012 – 2013 – zmiany niekorzystne. W przypadku przedsiębiorstw średnich w badanym okresie w większości odnotowywane było ujemne tempo zmian r/r wartości ROS (zmniejszanie poziomu rentowności sprzedaży), co zauważalne było przede wszystkim od I kw. 2010r. do IV kw. 2011r., oraz w I – IV kw. 2013r., a występująca rentowność sprzedaży na poziomie 6% – 8% w latach 2007 – 2010, zmniejszyła się do 1% – 4% w okresie I kw. 2011 r. – I kw. 2014r. – zmiany niekorzystne. W przedsiębiorstwach dużych sytuacja ta była najmniej korzystna w porównaniu do przedsiębiorstw średnich i małych, bowiem oprócz znacznego zmniejszenia rentowności sprzedaży charakteryzowanego ujemnym tempem zmian r/r wartości ROS w I–IV kw. 2009r., I–IV kw. 2011r. oraz II–IV kw. 2012r. – w przedsiębiorstwach dużych odnotowana została deficytowość sprzedaży (I kw. 2011r. oraz w II, III i IV kw. 2012r.) w wyniku generowanej straty netto. Począwszy od I kw. 2013r. do I kw. 2014r. przedsiębiorstwa duże wykazywały dodatni wynik finansowy netto i w efekcie tego

dotadni i rosnący poziom rentowności sprzedaży, kształtujący się jednak na niskim poziomie – nieznaczna poprawa, sytuacja nadal niekorzystna.

Rysunek 46. Tempo zmian wartości wskaźnika rentowności operacyjnej sprzedaży (ROS) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

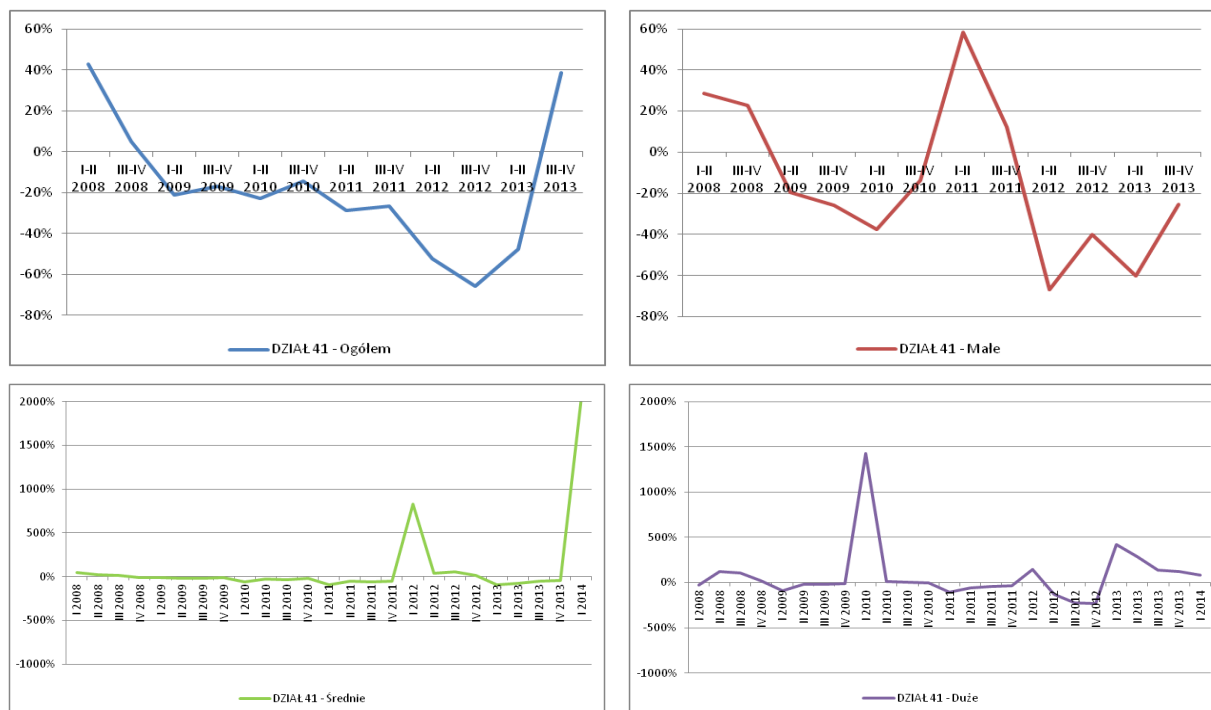

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze rentowności aktywów przedsiębiorstw działu 41 PKD pod względem wyróżnionych klas wielkości najwyższe wartości wskaźnika ROA w okresie od I p. 2007r. do II p. 2010r. charakteryzowały przedsiębiorstwa średnie (5% – 9%), następnie małe (4% – 8%) i duże (3% – 5%). Począwszy od I p. 2011r. do II p. 2013r. najwyższy poziom rentowności aktywów (ROA) charakteryzował przedsiębiorstwa małe (3% – 6%), następnie średnie (2% – 4%) i duże (–4% – 2%). Analizując w badanym okresie zmiany wartości wskaźnika ROA należy zauważyć zmniejszenie poziomu rentowności aktywów przedsiębiorstw ogółem oraz wszystkich klas wielkości działu robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków – sytuacja niekorzystna. Tempo zmian r/r wartości ROA w latach 2007 – 2013 przedsiębiorstw ogółem wskazywało na wzrost poziomu rentowności aktywów jedynie w początkowym, tj. I i II p. 2008r. (+42,6% r/r i +5,0% r/r), oraz końcowym okresie analizy, tj. II p. 2013r. (+38,7%). Od I p. 2009r. do I p. 2013r. odnotowywano ujemne tempo zmian wartości ROA wskazujące na systematyczne zmniejszanie rentowności aktywów. Ta negatywna tendencja była najbardziej widoczna w okresie od I p. 2011r. do I p. 2013r. czego skutkiem jest zmniejszenie rentowności aktywów przedsiębiorstw ogółem z poziomu 5% – 8% występującego w latach 2007 – 2010 do poziomu 1% – 4% w latach 2011 – 2013 – sytuacja niekorzystna. W przedsiębiorstwach małych wzrost r/r wartości wskaźnika ROA wystąpił w

I i II p. 2008r., natomiast począwszy od I p. 2009r. do II p. 2013r. (z wyjątkiem 2011r.) odnotowywane było ujemne tempo zmian r/r wartości ROA. Ta negatywna tendencja wskazująca na zmniejszanie poziomu stopy zwrotu z aktywów była szczególnie zauważalna (najbardziej intensywna) w latach 2012 – 2013 w efekcie czego rentowność aktywów z poziomu 4% – 8% w latach 2007 – 2011, zmniejszyła się do poziomu 3% – 6% w latach 2012 – 2013 – zmiany niekorzystne. W przypadku przedsiębiorstw średnich w badanym okresie w większości (IV kw. 2008r. – IV kw. 2011r. oraz I – IV kw. 2013r.) odnotowywane było ujemne tempo zmian r/r wartości ROA (zmniejszanie poziomu rentowności aktywów). Szczególnie zauważalne było to w latach 2010 – 2011 oraz całym 2013r., a występująca rentowność sprzedaży na poziomie 5% – 9% w okresie I kw. 2007r. – IV kw. 2010r., zmniejszyła się do 2% – 4% w okresie I kw. 2011r. – I kw. 2014r. – zmiany niekorzystne. W przedsiębiorstwach dużych sytuacja oprócz odnotowywanego znacznego zmniejszenia rentowności aktywów charakteryzowanego ujemnym tempem zmian r/r wartości ROA w I–IV kw. 2009r., IV kw. 2010r. – IV kw. 2011r. oraz II–IV kw. 2012r. – w przedsiębiorstwach dużych odnotowana została deficytowość aktywów (w I kw. 2011r. oraz w II, III i IV kw. 2012r.) w wyniku generowanej straty netto. Począwszy od I kw. 2013r. do I kw. 2014r. przedsiębiorstwa duże wykazywały dodatni wynik finansowy netto i w efekcie tego dodatni i rosnący poziom rentowności aktywów, kształtujący się jednak na niskim poziomie – nieznaczna poprawa, sytuacja nadal niekorzystna pod tym względem.

Rysunek 47. Tempo zmian wartości wskaźnika rentowności aktywów (ROA) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)

Źródło: opracowanie własne.

ZAKRES PODSTAWOWY

Grupa przedsiębiorstw – zbiór przedsiębiorstw wyróżniony z punktu widzenia kryterium rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej. W opracowaniu wyróżnione zostały cztery grupy przedsiębiorstw: produkcyjne, przemysłowe, handlowe i usługowe.

Klasa przedsiębiorstw – zbiór przedsiębiorstw wyróżniony z punktu widzenia kryterium wielkości podmiotu, mierzonej liczbą pracujących w nim osób. W opracowaniu wyróżnione zostały trzy klasy przedsiębiorstw: małe (liczba pracujących 10–49), średnie (50–249) i duże (250 i więcej).

Odsetek upadłości (OU, rozumienie upadłości *sensu stricto*) – stanowi relację liczby przedsiębiorstw, wobec których ogłoszono postępowania upadłościowe, do liczby przedsiębiorstw ogółem. Przyjmuje on wartości z przedziału $<0, 1>$, wskazując na pogłębiający się kryzys lub poprawienie sytuacji przedsiębiorstw.

Postępowanie upadłościowe (rozumienie upadłości *sensu stricto*) – w prawie polskim upadłość to postępowanie przewidziane w ustawie z dnia 28 lutego 2003r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, prowadzone w stosunku do dłużnika (zwanego „upadłym”), który stał się niewypłacalny. Wszczęcie postępowania upadłościowego następuje wskutek ogłoszenia upadłości przez sąd. Postępowanie upadłościowe prowadzi się w trybie upadłości likwidacyjnej albo upadłości układowej.

Przedsiębiorstwa handlowe – zbiór przedsiębiorstw niefinansowych zaliczonych do sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności: G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

Przedsiębiorstwa produkcyjne – zbiór przedsiębiorstw niefinansowych zaliczonych do sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności: B górnictwo i wydobywanie, C przetwórstwo przemysłowe, D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E dostawa wody; gospodarowanie ściekami odpadami oraz działalność związana z rekultywacją.

Przedsiębiorstwa usługowe – zbiór przedsiębiorstw niefinansowych zaliczonych do sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności: F budownictwo, H transport i gospodarka magazynowa, I działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J informacja i komunikacja, K działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, N działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, S pozostała działalność usługowa.

System wczesnego ostrzegania – jest jednym z elementów oceny kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorstwa. Umożliwia wczesne rozpoznanie zagrożenia i uruchomienie odpowiednich procesów naprawczych. Wyróżnia się jedno- i wielowymiarowe systemy wczesnego ostrzegania.

Upadłość – w ujęciu prawnym procedura wszczynana w razie niewypłacalności dłużnika, polegająca głównie na wspólnym dochodzeniu roszczeń przez wszystkich jego wierzycieli (rozumienie upadłości *sensu stricto*). W ujęciu ekonomicznym, za upadłego uznaje się przedsiębiorcę, który bez zewnętrznej pomocy (np. zawarcie układu o umorzeniu części długów) nie jest w stanie sam kontynuować działalności. Upadłość w tym ujęciu charakteryzowana jest ryzykiem zagrożenia kontynuacji działalności, grożącym zakończeniem funkcjonowania przedsiębiorstwa jako samodzielnego bytu ekonomicznego i opisana jest miarą stopnia zagrożenia upadłością (rozumienie upadłości *sensu largo*).

ZAKRES ROZSZERZONY

Branżowy barometr upadłości (BBU, rozumienie upadłości *sensu stricto*) – stanowi relatywną ocenę koncentracji przedsiębiorstw upadłych w określonej grupie przedsiębiorstw względem łącznej liczby przedsiębiorstw, przynależących do analizowanej zbiorowości w gospodarce, w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw funkcjonujących w gospodarce narodowej. Przyjmuje się, że BBU przekraczający wartość 1 oznacza ponadprzeciętną koncentrację analizowanego zjawiska w danej grupie.

Dyskryminacyjny model predykcji upadłości – bazujący na statystycznej analizie dyskryminacyjnej model wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami w działalności gospodarczej. Analiza ta jest metodą statystyczną stosowaną do rozwiązywania problemów klasyfikacyjnych, a wynikiem jej zastosowania jest funkcja dyskryminacyjna. Wartość tej funkcji to ważona suma wskaźników charakteryzujących kondycję przedsiębiorstwa, stanowi ona główne kryterium klasyfikacji badanych obiektów.

Estymacja – dział wnioskowania statystycznego będący zbiorem metod pozwalających na uogólnianie wyników badania próby losowej na nieznaną postać i parametry rozkładu zmiennej losowej całej populacji oraz szacowanie błędów wynikających z tego uogólnienia.

Model ETS – model wygładzania wykładniczego (*exponential smoothing*), klasa modeli służących do prognozowania wartości zmiennych określających stopień zagrożenia upadłością. Modele te w automatyczny sposób wykrywają w szeregu czasowym obecność (niekoniecznie liniowego) trendu oraz ewentualnych wahań sezonowych (addytywnych lub multiplikatywnych). Przedziały predykcji są konstruowane za pomocą metod symulacyjnych, co pozwala odejść od założenia normalności rozkładu reszty modelu.

Model SARIMA – sezonowy autoregresyjny zintegrowany proces średniej ruchomej (*seasonal autoregressive integrated moving average*), klasa modeli służących do prognozowania wartości zmiennych określających stopień zagrożenia upadłością. Struktura modelu SARIMA jest definiowana poprzez stopień niesezonowego oraz sezonowego zintegrowania, liczbę niesezonowych oraz sezonowych opóźnień prognozowanej zmiennej i liczbę opóźnień w niesezonowym oraz sezonowym komponencie średniej ruchomej.

Normatywne wzorce zagrożenia – klasyfikacja obiektów (rodzajów działalności, klas wielkości, regionów, sekcji i działów PKD) z wykorzystaniem oceny odchylenia stopnia zagrożenia finansowego kontynuacji działalności i upadłości (modele klasy MW) oraz liczby pracujących (LP) względem wielkości przeciętnych dla danej grupy obiektów. Pozwala wskazać obszary zagrożenia: wysokiego (wzorzec I – ponadprzeciętna MW i ponadprzeciętna LP), średnio wysokiego (wzorzec II – ponadprzeciętna MW i poniżej przeciętna LP), średnio niskiego (wzorzec III – poniżej przeciętna MW i ponadprzeciętna LP), niskiego (wzorzec IV – poniżej przeciętna MW i poniżej przeciętna LP).

Pracujący – osoby wykonujące pracę przynoszącą im zarobek (w formie wynagrodzenia za pracę) lub dochód, bez względu na czas i miejsce trwania tej pracy, na podstawie stosunku pracy bądź innego stosunku prawnego lub czynności prawnej, na podstawie której jest świadczona praca, bez osób pracujących na umowę zlecenie lub umowę o dzieło, a także osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Regionalny barometr upadłości (RBU, rozumienie upadłości *sensu stricto*) – stanowi relatywną ocenę koncentracji procesów upadłości w województwach względem ich intensywności w skali kraju. Dokonywana jest ona poprzez odniesienie wskaźnika udziału liczby przedsiębiorstw upadłych w danym regionie w liczbie funkcjonujących przedsiębiorstw ogółem w tym regionie, względem wskaźnika udziału liczby przedsiębiorstw upadłych ogółem w liczbie funkcjonujących przedsiębiorstw ogółem. Przyjmuje się, że RBU przekraczający wartość 1 oznacza ponadprzeciętną koncentrację analizowanego zjawiska w danym regionie.

Regresja logistyczna – jedna z metod używanych w przypadku, gdy zmienna objaśniana jest na skali dychotomicznej (przyjmuje tylko dwie wartości). Zwykle wartości zmiennej objaśnianej wskazują na wystąpienie lub brak wystąpienia pewnego zdarzenia, które podlega prognozowaniu. Regresja logistyczna pozwala wówczas na obliczanie prawdopodobieństwa tego zdarzenia. W przypadku estymacji takiego modelu na próbach nielosowych, uzyskiwane prawdopodobieństwa należy interpretować w kategoriach stopnia zagrożenia wystąpienia zdarzenia (np. upadłości). Ponadto umożliwia ona określenie wpływu zmian zmiennych objaśniających na prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia.

Stopień zagrożenia upadłością (rozumienie upadłości *sensu largo*) – miara pozwalająca w sposób ilościowy opisywać skalę zagrożenia zjawiskiem upadłości, umożliwia porównywanie zagrożenia zjawiskiem upadłości w przekrojach względem grup i klas przedsiębiorstw (również

w ujęciu dynamicznym). Ustalona wartość miary jest oszacowaniem, jakie jest obecne prawdopodobieństwo wystąpienia stanu zagrożenia upadłością przedsiębiorstw w perspektywie jednegor. od danego okresu ujętego w analizie (zgodnego z okresem danego raportu).

Wskaźnik cyklu gotówki (wskaźnik cyklu konwersji gotówki w dniach) – określa czas zamrożenia gotówki w jednym (pełnym) cyklu operacyjnym, a więc czas, jaki upływa od momentu wydatkowania środków pieniężnych na odtworzenie zapasów i zapłatę zobowiązań bieżących poprzez realizację działalności operacyjnej i sprzedaży, do momentu wpływu środków pieniężnych z tytułu sprzedaży.

Syntetyczna miara oceny (MSO) – porządkowanie obiektów (rodzajów działalności, klas wielkości, regionów, sekcji i działów PKD) w ramach wzorców normatywnych zagrożenia przez równoczesną ocenę dwóch kategorii za pomocą odległości euklidesowej. Określona zostaje wartość odpowiadająca sile i natężeniu stopnia zagrożenia upadłością (modele klasy MW) i liczbie pracujących (LP).

Wskaźnik inwestochłonności – mierzy efektywność nakładów inwestycyjnych i stanowi relację nakładów inwestycyjnych do przychodów ze sprzedaży.

Wskaźnik ogólnej sytuacji finansowej – stanowi relację wskaźnika struktury kapitału (kapitał własny odniesiony do kapitału obcego) i wskaźnika struktury majątku (majątek trwały odniesiony do majątku obrotowego) lub wskaźnika zastosowania kapitału własnego (kapitał własny odniesiony do majątku trwałego) i wskaźnika zastosowania kapitału obcego (kapitał obcy odniesiony do aktywów obrotowych).

Wskaźnik płynności bieżącej – informuje o zdolności przedsiębiorstwa do terminowego regulowania zobowiązań bieżących na podstawie stopnia ich pokrycia przez aktywa bieżące.

Wskaźnik płynności szybkiej – określa stopień pokrycia zobowiązań krótkoterminowych aktywami obrotowymi o większym stopniu płynności (aktywa obrotowe pomniejszone o zapasy).

Wskaźnik pokrycia aktywów trwałych kapitałem stałym – ujmuje istotę złotej reguły bilansowej, która wskazuje na konieczność pokrycia aktywów trwałych kapitałem trwale związanym z działalnością przedsiębiorstwa (kapitałem własnym i obcym długoterminowym), zapewniając dodatkowo dodatni kapitał obrotowy netto.

Wskaźnik produktywności – stanowi relację przychodów do wartości aktywów posiadanych przez przedsiębiorstwo, służy do pomiaru prędkości krążenia kapitału w przedsiębiorstwie.

Wskaźnik rentowności operacyjnej sprzedaży – obliczany z uwzględnieniem wyniku na działalności operacyjnej. Wskaźnik ten określa stopę zwrotu ze sprzedaży na poziomie

operacyjnym, a więc bez obciążenia podatkowego i bez uwzględniania kosztów finansowych związanych z zadłużeniem.

Wskaźnik zadłużenia ogółem – stanowi relację kapitałów obcych do aktywów i informuje o stopniu samofinansowania (niezależności finansowej) przedsiębiorstwa.

Wskaźnik zdolności obsługi zadłużenia – określa, w jakim stopniu przedsiębiorstwo jest w stanie obsłużyć zadłużenie, tj. w jakiej części może je pokryć zyskiem netto i amortyzacją.

Współczynnik podobieństwa struktur – mierzy stopień zmiany, czyli inaczej stopień niepodobieństwa danej struktury w dwóch różnych momentach czasu lub też stopień niepodobieństwa dwóch różnych struktur w danym czasie. Przyjmuje wartości z przedziału $<0, 1>$, przy czym brak jakichkolwiek zmian strukturalnych daje wartość 0, a w przypadku całkowitej zmiany struktury – wartość 1. Obliczenie wartości współczynnika zmienności (niepodobieństwa) struktur stanowi punkt wyjścia specjalnej procedury taksonomicznej, która stanowi w pewnym sensie alternatywny sposób mierzenia zmienności. Jego wykorzystanie pozwala na dokładniejszy pomiar i ocenę intensywności przekształceń strukturalnych.

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Liczba ogłoszonych sądowych postępowań upadłościowych (SPU) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD (panel lewy) oraz tempa ich zmian (panel prawy) w okresie I kw. 2007 r. – I kw. 2014 r.	6
Rysunek 2 Współczynnik wyprzedzenia dynamiki liczby SPU sekcji F i działu 41 PKD względem dynamiki liczby SPU w Polsce (panel lewy) oraz działu 41 PKD względem sekcji F PKD (panel prawy) w okresie I kw. 2007 r. – I kw. 2014 r.....	7
Rysunek 3. Regionalne zróżnicowanie liczby SPU przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – I kw. 2014r.	9
Rysunek 4. Mapa regionalnego zróżnicowania liczby SPU przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – I kw. 2014 r.....	9
Rysunek 5 Wartość odsetka upadłości (OU) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD (panel lewy) oraz tempa jego zmian (panel prawy) w okresie I kw. 2007 r. – I kw. 2014 r.	10
Rysunek 6 Branżowy Barometr Upadłości (BBU) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD (panel lewy) oraz tempa ich zmian (panel prawy) w okresie I kw. 2007 r. – I kw. 2014 r.....	11
Rysunek 7 Branżowy Barometr Upadłości (BBU) przedsiębiorstw działu 41 PKD (panel lewy) oraz tempo jego zmian (panel prawy) w okresie I kw. 2007 r. – I kw. 2014 r. (sekcja F PKD jako podstawa odniesienia)	11
Rysunek 8 Tempo zmian liczby pracujących (panel lewy) oraz nakładów inwestycyjnych (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.	12
Rysunek 9 Tempo zmian wartości przychodów ze sprzedaży (panel lewy) oraz wyniku finansowego netto (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.	13
Rysunek 10 Tempo zmian wartości należności krótkoterminowych (panel lewy) oraz zobowiązań krótkoterminowych (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r. 14	
Rysunek 11 Tempo zmian wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (panel lewy) oraz rentowności sprzedaży (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.	15
Rysunek 12 Tempo zmian wskaźnika zadłużenia ogółem (panel lewy) oraz zdolności obsługi zadłużenia (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w Polsce w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.	16
Rysunek 13 Tempo zmian wskaźnika płynności bieżącej (panel lewy) oraz cyklu gotówki w dniach (panel prawy) przedsiębiorstw sekcji F i działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.	17
Rysunek 14 Kształtowanie się stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw sekcji F oraz działu 41 PKD (panel lewy) oraz tempa jego zmian (panel prawy) w okresie I p. 2007 r. – II p. 2014r.....	18
Rysunek 15 Statystyki opisowe stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw sekcji F PKD w okresie II p. 2007 r. – II p. 2013 r.	20
Rysunek 16 Statystyki opisowe stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw budowlanych dział 41 PKD 41 w okresie II p. 2007 r. – II p. 2013 r.	21

Rysunek 17 Analiza stopnia zagrożenia upadłością (panel lewy) oraz tempa jego zmian r/r (panel prawy) według klasy wielkości przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie I p. 2007 r. – II p. 2013 r.	22
Rysunek 18 Statystyki opisowe stopnia zagrożenia upadłością małych przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie II p. 2007 r. – II p. 2013 r.	24
Rysunek 19 Statystyki opisowe stopnia zagrożenia upadłością średnich przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie IV kw. 2007 r. – IV kw. 2013 r.	25
Rysunek 20 Statystyki opisowe stopnia zagrożenia upadłością dużych przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie IV kw. 2007 r. – IV kw. 2013 r.	26
Rysunek 21 Działy PKD działalności usługowej według stopnia zagrożenia upadłością i liczby pracujących w podziale na klasy wielkości w II p. 2013r. (ogółem i małe) oraz w I kw. 2014 r. (średnie i duże).....	28
Rysunek 22. Tempo zmian liczby pracujących przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	36
Rysunek 23. Struktura pracujących przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)	36
Rysunek 24. Tempo zmian nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r).....	38
Rysunek 25. Struktura nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)	38
Rysunek 26. Tempo zmian aktywów przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	40
Rysunek 27. Struktura aktywów przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)	40
Rysunek 28. Tempo zmian kapitału własnego przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	42
Rysunek 29. Struktura kapitału własnego przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)	42
Rysunek 30. Tempo zmian przychodów ze sprzedaży przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r).....	44
Rysunek 31. Struktura pracujących przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)	44
Rysunek 32. Tempo zmian wyniku finansowego netto przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r).....	46
Rysunek 33. Struktura wyniku finansowego netto przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)	46
Rysunek 34. Tempo zmian zobowiązań krótkoterminowych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	48

Rysunek 35. Struktura zobowiązań krótkoterminowych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)	48
Rysunek 36. Tempo zmian należności krótkoterminowych przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	50
Rysunek 37. Struktura należności krótkoterminowych przedsiębiorstw działu robót 41 PKD według klas wielkości w II p. 2007r. oraz II p. 2013r. (w %)	50
Rysunek 38. Tempo zmian wartości wskaźnika ogólnej sytuacji finansowej (WOSF) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	52
Rysunek 39. Tempo zmian wartości wskaźnika zadłużenia ogółem (WZO) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	53
Rysunek 40. Tempo zmian wartości wskaźnika zadłużenia ogółem (WZO) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	54
Rysunek 41. Tempo zmian wartości wskaźnika płynności bieżącej (WPB) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	56
Rysunek 42. Tempo zmian wartości wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw ogółem działu 41 PKD według klas wielkości w okresie I p. 2007r. – II p. 2013r. (w % r/r)	57
Rysunek 43. Tempo zmian wartości wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw małych działu 41 PKD według klas wielkości w okresie I p. 2007r. – II p. 2013r. (w % r/r)	58
Rysunek 44. Tempo zmian wartości wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw średnich działu 41 PKD według klas wielkości w okresie I kw. 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	59
Rysunek 45. Tempo zmian wartości wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw dużych działu 41 PKD według klas wielkości w okresie I kw. 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	59
Rysunek 46. Tempo zmian wartości wskaźnika rentowności operacyjnej sprzedaży (ROS) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	61
Rysunek 47. Tempo zmian wartości wskaźnika rentowności aktywów (ROA) przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie 2007r. – I kw. 2014r. (w % r/r)	62

SPIS TABEL

Tabela 1 Regionalne zróżnicowanie liczby SPU przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie I p. 2011 – I kw. 2014r. 8	
Tabela 2 Mapa ciepła –zróżnicowanie stopnia zagrożenia upadłością przedsiębiorstw działu 41 PKD według klas wielkości w okresie I p. 2007– II p. 2013	27
Tabela 3 Mapa ciepła wzorców normatywnych przedsiębiorstw działu 41 PKD w okresie I p. 2007 – II p. 2013r. według klas wielkości	29

Tabela 4 Lista rankingowa działów PKD działalności usługowej według miary MSO w okresie od I p. 2007 r. do I kw. 2014r.	30
Tabela 5 Lista rankingowa działów PKD według miary MSO w okresie od I p. 2007 r. do I kw. 2014r.	31
Tabela 6 Lista rankingowa działów PKD (pierwsza dziesiątka) działalności usługowej według miary MSO w II p. 2013 r. (przedsiębiorstwa ogółem i małe) oraz w I kw. 2014 r. (przedsiębiorstwa średnie i duże)	34
Tabela 7 Lista rankingowa działów PKD (pierwsza dziesiątka) według miary MSO w II p. 2013 r. (przedsiębiorstwa ogółem i małe) oraz w I kw. 2014 r. (przedsiębiorstwa średnie i duże)	34